Quaestiones super Metaphysicam Aristotelis.

Contributors

Georges, de Bruxelles, active 15th century-16th century.
Bocard, André, active 1491-1531.
Baligault, Félix, -1506?
McClure, Edmund, -1922

Publication/Creation

Paris : André Bocard and Félix Baligault, [1494?]

Persistent URL

https://wellcomecollection.org/works/fwhabfg8

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

wellcome collection

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
https://wellcomecollection.org

EARLY PRESS FRAGMENTS

PARIS 1497.

Case 5.b.10.

Note Paper marks a hand

The press of André Bocard & Felix Baligault seems to have produced few works. They are rare.

See next p. leaf

These two paper marks are found in the "Vocabularius Ex quo" printed at Cologne by J Koelhoff in 1480 — See Hanover Catalogue
The hand is also found in "Modus Legendi Abbreviaturas in Utroque Iure" printed at Louvain in 1488, also in "Laudes Beatae Mariae" printed in Hamburg 1491
Also in "Dialogus dictus Malogranatum" printed 1487 no place given —

WELLCOME
HIST. MED. MUSEUM

Georgius Bruxellensis

Quaestiones

super libros naturalis philosophiae Aristotelis

[Bocard and Baligault]

[Paris]

c. 1497.

Not in Hain

Proctor. †8170. Klebs 455.2

ff 4, 5, 2, 3 from Polain 1572
Expositio super VIII libros Physicorum Aristotelis
ff CLXXX, 2 ll

+ 6, 7, 1, 8-13 from Polain 1573
Quaestiones super libros naturalis philosophiae
Aristotelis 24 ll (last blank)

This work is described by Proctor 8170 Quaestiones super libros naturalis Philosophiae. ~~It~~ was printed according to Proctor at Paris by A. Bocard & F. Baligault
There is no copy in the British Museum & it is not mentioned by Hain. date ca. 1497.

43223

Methaphiſice

toni contrahitur tam potentialis ad eē ſorti per talē
dr̄iam idiuidualē que eſt eadem realiter ſecum diſtin-
cta tamen formaliter ab ea et proprie non componit
aliquid per ſe vnum cum non ſit ibi potentia et actus
ſed ſingularizat talem naturam ⁊ facit denominatiue
non tamen effectiue: quia eſt agens talem naturā eē
vnam numero que de ſe eſt vna minori vnitate ſcȝ ſpe
cifica. Probat ſic quia ſecluſo quocunqȝ alio non eſſē
tali indiuiduo tale indiuiduum eſt indiuiduū et ſin-
gulare: ſed talis natura non eſt de ſe incōmunicabi-
bilis. igitur talis indiuiduationis principium intrin
ſecū eſt differētia indiuidualis, dicūt vlti^m^ ꝙ illius dif
ferentie indiuidualis quedam ſunt proprietates, pri-
ma ꝙ ei repugnat diuidi in quaſcunqȝ partes ſubie-
ctiuas: ⁊ hoc idem repugnat toti cuius eſt pars per ip
ſum. ¶ Secunda ꝙ eſt primo diuerſa ab omni entita
te quiditatiua: ideo vt dicunt non poteſt conſtituere
totum in eſſe quiditatiuo: ſed conſtituit ipſum in eſſe
nūerali et contracto. ¶ Tertia ꝙ eſt primo diuerſa a
quocunqȝ alio. Sed certe hec opinio multa falſa et vo
luntaria continet. ideo contra tertiā proprietatē hu-
iuſmodi dr̄ie argr̄ ſic. differentie indiuiduales ſortis
et platonis plus conueniūt ſm̄ predictos opinantes
etiā eſſentialiter inter ſe ꝙ̄ cū differentiis indiuidua
libus brunelli et morelli ꝗ non ſunt primo diuerſe a q̄-
libet alio. ꝯña tenet: quia quicquid eſt diuerſuȝ a quo
libet illud equaliter a quolibet differt: eo ꝙ ſic differt
ꝙ nullomodo conuenit. añs patet. quia quibuſcunqȝ
eſt aliqua paſſio communis que non eſt aliis cōis illa
plus eſſentialiter conueniunt. et maxime ſi non probe
tur aliunde maior cōitas in aliis ꝙ̄ in iſtis: ſed differē
tiis omnibus conſtitutis indiuiduoꝝ ſub natura hūa
na eſt aliqua paſſio cōis que non conuenit differenti-
is indiuidualibus cōſtitutis idiuiduoꝝ ſub natura eq̄
⁊ aſini. igr̄. minor pȝ. qꝛ hec ē paſſio cōis vnibilis nat̄e
hūane ſpecifice q̄ ꝯuenit eis et nō dr̄iis talis ꝙ̄ natu
re humane ſpecifice. igitur. Similr̄ iſta cōſtitutiuum
indiuidui humani. Ex his pȝ ꝯ̄ predictos opinantes
ꝙ p̄t eē aliqs ꝯceptus cōis quiditatiu^9^ oībus dr̄iis
indiuidualibus natis eandē nām cōtrahere et actua-
re, pȝ qꝛ ſm̄ tales oīs paſſio cōis ꝯſeq̄r aliqd̄ cōe non
accidentale. ꝗ eēntiale. pȝ ſcd̄o ꝙ hec heccei tas non
eſt primo diuerſa ab alia entitate quiditatiua. pȝ qꝛ di
uerſis dr̄iis ē aliqs cōceptus quiditatiu^9^ cōis. patȝ
tertio ꝙ dr̄ia indiuidualis nō eſt de ſe min^9^ cōis ꝙ̄ nā
ſpecifica imo eq̄ eſt diuiſibilis in partes eaſdem in q̄s
diuiſibilis eſt talis nā cum ſit ſibi realiter eadem.
¶ Cōtra cōcluſionē pricipalē p̄cedētis opiniōis arḡ ꝙ
nō ſit ponēda talis entitas indiuidualis mā et forma
informante ipam māṁ oī alio ſecluſo ſuba cōpoſita ē:
et non cōis: qꝛ tunc eēt vlē platonicū ꝗ ſingularis ē et
vna nūero. ¶ Itē vnitas nūeralis ꝯſequitur ens ſcḋ-
tum ei^9^ paſſio: ꝗ non eſt querenda cā vnitatis talis
rei alia ab ipa re. Antecedens patet: qꝛ vnum nume-
ro eſt paſſio conuertibilis cum ipſo ente vt patet ī me-
thaphiſica. ¶ Item queritur de ea ſi ſit, diuiſibilis āt
indiuiſibilis; ſi primū vel partē diuerſarū rōnū qd̄ nō
eſt dicendū cum ſint materia et forma et ſic facerēt per
ſe vnum: vel partis eiuſdem rōnis: qꝛ vel ille ſūt di-
ſtincte loco et ſitu. vel non. Non ſcd̄m qꝛ tunc eēt res
ſpūalis: etiā quelȝ pars ſufficeret ad hoc ꝙ eēt indiuidu
um. ꝗ relique ſuperfluerent. ¶ Item etiā vnū idiui-
duū poſſet eſſe perfectius eſſentialiter ⁊ magis indiui
duū altero: ſi diſtent partes localr̄ ſequit̄ ꝙ erit exten
ſa ad extenſionem totius compoſiti. Si ſit indiuiſibi
lis aut eſt tota in toto et tota in qualibet parte: ⁊ tūc
quelibet pars compoſiti erit eadem numero cum toto
quod eſt abſurdum. aut tota in toto et in nulla eius
parte: et tunc nulla pars compoſiti eſſȝ ſimplex quod
eſt abſurdum. Nam tunc quererem de entitate com-
poſiti vbi eſſet: an ſit diuiſibilis vel indiuiſibilis. Ex
his reſpondetur ad dubium ſecundum probabiliorem
opiniōeȝ ꝙ quelibet res ſeipa eſt ſingularis et indiui
dua. Non tamē ſecluditur cauſa efficiens a qua effecti
ue res eſt ſingularis ſed ſecludit̄ cauſa fundamenta-
lis quocunqȝ modo a reipſa et partibus eius diſticta.
ita ꝙ ad hoc ꝙ res ſit ſingularis non requiritur ali-
quid qualēcūqȝ a reipa diſtinctū: ſȝ poſita re ponitur
ſingularis q̄cunqȝ alio per poſſibile vel impoſſibile ſe
cluſo. pȝ ꝯ^o^ nam vt patuit res non dicitur formaliter
ſingularis ab aliqua differentia indiuiduali, Nec ab
aliquo accidente. igr̄ neccio ſequit̄ ꝙ a ſeipa formalr̄ eſt
ſingularis et indiuidua.

¶ Finit tertius liber methaphiſice
Incipit quartus.

Eſt ſcientia que-
dam que ſpecu
latur ens inquā
tum ens.
¶ Circa hunc textū
queritur vtrū ſubie
ctū methaphiſice ſit
ens in q̄tū ens. Et
primo ꝙ non: qꝛ ſub
iectum in ſciētia dȝ
eſſe diffinibile: ſed
ens non eſt diffinibile. igr̄. maior patet per diffinitio-
nem ſubiecti. ¶ Et confirmatur qꝛ paſſiones debēt de
monſtrari de ſubiecto: ſed ens non habet principia:
neqȝ paſſiones: igr̄. ꝙ non habeat paſſiones pȝ: quia
paſſio diſtincta eſt a ſubiecto: ſed nihil eſt ab ente di-
ſtinctum: quia tunc illud non eſſet ens. igr̄. ¶ Item
ens cōtinet omīa ſcibilia tam in hac ſcientia ꝙ̄ ī aliis
continet etiaȝ nō ſcibilia ſicut fortuita et caſualia. igr̄
¶ Secundo ſic argr̄. deus ī hac ſcīa eſt ſubiectū. ꝗ nō
eſt ens. añs patet. Tum primo quia hec ſcīa denomīa
tur diuina a deo. Tū ſcd̄o. quia hec ſcīa diſtinguit̄ ab
aliis per hoc ꝙ conſiderat de ſubſtantiis abſtractis. vt
habetur ſexto huius. quarū principaliſſima ē de^9^. igr̄
Tū tertio quia oīa conſiderata in hac ſcīa hn̄t reducti
onem ad deum: ꝗ deus eſt hic ſubiectū. ¶ Tertio ſic.
ſubſtantie ſeparate nō ſunt nobis oīo incognite: cū de
eis ſigna multa habeamus. ꝗ cognitio eaꝝ in aliqua
ſcientia traditur non nāli. ꝗ methaphiſicali. ¶ In op
po^m^ eſt ariſt. in textu ſcȝ in hoc quarto dicens. eſt aūt

Reſpōſio ad dubium

Pariſiis André Bocard et
Felix Baligault – ca 1497

ſcia quedã que ſpeculatur ens inq̃ntum ens et cui hec
inſunt ſm ſe.

Eſt primo in hoc quarto libro q̄ ariſ
Sciendum incipit terminare queſtiones motas
in tertio: et diuiditur iſte liber in duos tractatus. pri-
mus eſt de cõſideratione huius ſcie circa incomplexa
Secundus eſt de conſideratione huius ſcientie circa
complexa. ¶ Primus continet tria capitula. ¶ In
primo oſtendit q̄ hec ſcientia habet conſiderare de en
te et partibus eius. ¶ In ſcđo oſtendit q̄ hꝫ ↄſiđare
de vno. In 3° q̄ hꝫ ↄſiđare de paſſiõibꝫ ẽtis ꝛ vnius. Circ̃
primũ ponit vnã ſuppõnẽ cũ quinqꝫ cõcluſionibꝫ. Sup
poſitio eſt iſta q̄ eſt aliqua ſcia que ſpeculat̃ ens inq̃-
tum ens et ea que inſunt ei ſm ſe. Tunc ponitur pria
cõcluſio. Hec ſcia non eſt ſcientia particularis. pro-
bat phs: qꝛ nulla ſcia particularis intẽdit de ente vl̃r
ſed aliquã partem eiꝰ abſcidẽs circa eã ſpeculat̃ ẽtia
Secũda cõcluſio. Hec ſcia debet cõſiderare prias cau
ſas entis inq̃ntum ens. patet: qꝛ hec ſcientia debet cõ
ſiderare primas cauſas et prima pricipia: ſꝫ tales ſũt
cauſe et principia entis inq̃ntum ens. igr̃. ¶ Tertia
concluſio. Hec ſcia que eſt de ente inq̃ntum ens eſt vna
ſcia. probat: qꝛ lꝫ ens dicatur multis modis: oĩa tamẽ
entia reducuntur ad vnũ: iõ ens non dicitur equiuo
ce ſicut et ſalubre dr̃ equiuoce. hoc enĩ eſt ſalubre qꝛ ẽ
conſeruatiuum ſanitatis: et illud quia eſt effectiuum
ſanitatis. Aliud eſt qꝛ eſt ſignũ ſanitatis. Aliud vero
qꝛ eſt ſuſceptiuũ ſanitatis et hec oĩa reducuntur ad ſa
nitatem. Similiter oĩa medicabilia ad medicationem
Ita etiam ens multipliciter dr̃: ſed oĩa reducunt̃ ad
vnũ principiũ coꝝ eñ aliqua ſũt ſbẽ: alia vero paſſiões
alia vo ad ſbãm ſbẽ corruptões aut priuatiões aut q̃
litates aut effectiua aut generatiua ſbẽ aut horuꝫ ne
gationes: quapropter dicimus non ens eſſe non ens.
Tunc argr̃ ſic. oĩm ſalubriũ eſt vna ſcia: qꝛ oĩa ad vnũ
reducuntur. ꝗ etiam oĩm entiũ eſt vna ſcia: qꝛ omnia
ad vnum principiũ reducuntur. non enim eoꝝ q̃ ſunt
ſm vnũ in actu eſt vna ſcia Sed etiam dictorũ ad vnã
nãm. ¶ Quarta cõcluſio eſt iſta ſcia principaliter dꝫ
conſiderare cauſas ſubſtãtie. pꝫ qꝛ ſcia multoꝝ dꝫ eſſe
principaliter illius ad quod alia reducuntur. igitur.
¶ Quinta concluſio. ad ſciam ſpectat determiare de
omnibus ſpẽbus entis inq̃tũ ens. ptꝫ: qꝛ idem eſt ſẽ-
ſus alicuius obiecti ſenſibilis: et oĩm ſuarũ ſpẽrũ: vt
coloris et ſpẽrũ eius: ꝗ eſt vna ſcia que eſt alicuius ge
neris ſcibilis et oĩm ſuaꝝ ſpẽꝝ.

Eſt ſcđo q̄ de rõe ſubiecti primi ſũt va
Sciendum rie opiniones. quidam eñ dicũt q̄ rõ
primi ſubiecti eſt continere in ſe primo oẽs ṽitates
habitus. qđ ꝓbant ſic: quia primũ ſubiectum cõtinet
propõnes imediatas: et in eis ſubiectũ continet predi
catũ: et ille propõnes imediate cõtinent cõcluſiones
igitur. ¶ Secũdo ſic. cauſa adequata cõtinet virtua-
liter totum effectum: ſꝫ obiectũ ſe hꝫ ad hitũ vt cauſa
adequata ad effectũ. igitur ¶ Tertio ſic. ſcibilia alicu
ius ſcie hñt ẽentialẽ ordinẽ inter ſe: ꝗ dabile eſt vnũ pri
mũ a quo oĩa alia dependent tale autem eſt ſubiectuꝫ
igit̃. Hec tamen opinio reprobatur primo qꝛ ſequeret̃
q̄ oĩs paſſio eẽt res alia a ſubiecto: ſed ↄñs eſt falſum.
ptꝫ ↄña: qꝛ ſi eẽnt vna res tunc vnũ non plus conti-
neret noticiam vnius q̄ eꝫ. minor pꝫ: et gr̃a exẽpli ſu
matur hec paſſio que eſt corruptibile: aut ergo eſt res
alia a corruptibili vel nõ: ſi non habetur intentũ: ſi ſic
cum ſit paſſio cuiuſlibet corruptibilis ipa inherebit
cuilibꝫ corruptibili: aut ergo ipa erit corruptibilis:
vel non: ſi non: ꝗ nec ſubiectũ eiꝰ: et ita ſubiectũ corru
ptibile erit incorruptibile. ſi ſic tunc ergo aliqua cor-
ruptibilitate erit corruptibilis et iterum illius corru-
ptibilitatis erit corruptibilitas: et tũc erit proceſſus i
infinitum. Nec valet dicere q̄ eſt corruptibilis tanq̃
quo: ſed non tanq̃ quod: quia illud de quo vere dicit̃
non eſt poſtq̃ fuit eſt corruptibile tanq̃ qđ. Sed de cor
ruptibilitate primo dr̃ eſt: poſtea dr̃ non eſt. igit̃. minor
ptꝫ. qꝛ ſubiecto exñte vere dr̃ de eo q̄ eſt vel non eſt: ſed
non dr̃ q̄ non eſt: ꝗ vere dicitur q̄ eſt: minor patet: qꝛ
tunc non ens eẽt paſſio entis: poſſet etiaꝫ argui de paſ
ſionibus entis que non realiter diſtinguunt̃ ab ente
¶ Secundo ſic. multe ſunt paſſiones cognotãtes res
diſtinctas a ſubiecto: quarũ reꝝ ſubiectũ nõ continet
noticiã vt informabile cognotat formã cuius mã non
continet noticiam: et eclypſaꝰ cõnotat interpõnẽ ter
re cuius luna non continet noticiã: ꝗ primũ ſubiectũ
nõ continet virtualiter noticiam cuiuſlibet paſſiõis:
ↄña patꝫ: qꝛ quicqđ cõtinet virtualiter noticiam con
tinet noticiaꝫ cuiuſlꝫ ſiue quo talis noticia haberi nõ
põt. ¶ Tertio ſic. ſequeretur q̄ oĩs propõ in qua pre
dicaretur propria paſſio de ꝓprio ſubiecto eẽt ꝑ ſe no
ta: qꝛ cognoſceretur cognitis ſuis terminis. imo co-
gnito vno ſolo ſcꝫ ſubiecto. ¶ Iteꝫ eſt eadem ſcientia
generis et ſpẽi: et tñ noticia gñis nõ continet virtua
liter noticiã ſpẽi q̃tum ad paſſiones proprias: licꝫ bñ
q̃tũ ad paſſiones gñicas: qꝛ nõ põt cognoſci propõ in
qua verificatur paſſio generis de ſpecie niſi cognoſcat̃
noticia incõpleta ſpẽi nõ cõtinetur virtualr̃ in gene-
re. ꝗ genus quo ad paſſiones cõmunes ꝛ gñicas non
cõtinet noticiam ſpẽi. ꝗ male dicitur q̄ illa eſt rõ pri-
mi ſubiecti. ¶ Ad primam rõnẽ prime opinionis ne-
gatur añs. ad probationem negatur aſſumptũ ſi intel
ligatur vl̃r: multe enĩ ꝓpões ſũt imediate que nõ co
gnoſcunt̃ niſi per experientiã. vt calor eſt calefactiuꝰ.
¶ Ad ſcđam negatur minor: habitus ei cauſat̃ ex no
ticiis que ſunt cõcluſiones et ille cãntur ex premiſſis:
iõ obiectũ non eſt cã adequata habitus. ¶ Ad tertiũ
negatur maior ſi intelligatur vl̃r de oĩbus verũ eſt tñ
q̄ aliqua ẽentialiter ſubordinant̃ aliis: ſed non oꝫ in
ẽentialiter ſubordinatis ſꝑ ſtare ad vnum primũ tota
le: ſed ſufficit q̄ ſit ſtatus ad multa partialia quorum
tamẽ vnũ nõ dependet ab alio ¶ Tunc ſit prima ↄclu
ſio rõ primi ſubiecti eſt oĩa habere attributionẽ ad ip
ſum. propter quod perfectius cognoſcẽdũ cõſiderant̃
pꝫ per cõditiones ſubiecti attributionis que oẽs ſic
ſupre cõuertuntur cũ hac rõne. ¶ Secũda ↄcluſio ẽs
inq̃tũ ens eſt ſubiectũ methaphiſice. probat̃ ſic. qꝛ iđ
eſt ſubiectũ hitus et primoꝝ principioꝝ habitus: ſꝫ ſb
iectũ primoꝝ principioꝝ methaphiſice eſt ens: igitur
ens eſt ſubiectũ methaphiſice: minor patet de iſto prin
cipio ipoſſibile eſt idem ſimul eẽ et non eẽ ¶ Itẽ idem
eſt ſubiectũ hitus et prime paſſionis: ſed ſubiectũ prĩe
paſſionis ſcꝫ vnitatis eſt ens. igitur. hoc etiã patꝫ au
ctoritate ariſ. i pricipio hꝰ quarti pꝰ oppm allegata. Itẽ
cõmuniſſime ſcie ſubiectũ dꝫ eẽ cõmuniſſimũ: ſed me-
thaphiſica eſt ſcientia cõmuniſſima. igit̃ ¶ Item ↄra

Frag. Early Presses
Aristotle metaphysica —
Paris. 1497

529

529 **Questiones** super Physicam, etc.—Aristotelis, *folio*, *13 leaves*, **Gothic Letter**, *double column*, *61 lines*, *red border lines added and marginal notes*, *a few initials in red and blue by hand*. **5/-**
Parisiis. André Bouard et Felix Baligault, ca. 1497

13 ll.
Paris 1497

E. P.
Fragments
Questiones
5/-

400 m/

quod non mouetur ab aliquo vel quod ſi moueatur mouetur a ſe ipo. ¶ Et pro probatione huius ſupponit phs duo. ¶ Primo ſupponit vnā diuiſionē mouentiū que talis eſt: ꝙ dupliciṫ dṙ aliquid eē mouēs. ¶ Uno° nō propter ſeipm hoc eſt virtute propria: ſʒ in q̄tū ab alio mouetur: vt baculus mouet lapidem pro q̄to mouetur a manu et manus pro q̄to moueṫ ab hoīe vel aīa. ¶ Alio° aliquid mouet propter ſeipſum hoc eſt virtute propria ita ꝙ nō hʒ virtutē mouēdi per hoc ꝙ mouetur ab alio: ſicut homo mouendo lapidem et tale mouēs dṙ primū. ¶ Alia dicūtur eē mouētia ſecūda. ¶ Secūdū quod ſupponit phs eſt iſtud ꝙ inter mouentia primū mouēs magis mouet q̄ ſecūdū. ¶ Hoc probat phs dupliṫ. ¶ Primo q: mouens primū mouet ſecūdū ⁊ mouēs ſecūdū tertiuʒ et nō econtra. ḡ primū mouens magis mouet q̄ ſecundū. ¶ Secūdo probat ſic. Secūdū mouēs nō p̄t moueri ſine primo nec mouere ſine primo cū habeat virtutem mouendi a primo: et primū pōt mouere ſine ſecundo: ḡ primū mouens magis mouet q̄ ſecundum ¶ Ex iſto textu elicitur iſta auctoritas. Quicquid pōt prima cā cū ſecunda cā illud p̄t agere ſine ſecunda dūmō illa ſecūda cōcurrat in genere cauſe efficiētis et nō in genere cauſe mālis ex qua vel forālis ad talē effectū. ¶ Deus eñ nō pōt ſupplere cauſam materialem ex qua: q: nō pōt informari nec eē pars alicuius cōpoſiti: nec pōt ſupplere cām formalē q: non poteſt informare ¶ Deinde ibi. ſi igiṫ neceſſe. Phs ponit cōcluſionē principaliter intentā ſcʒ ꝙ in mouētibus eēntialṙ ordinatis deueniendū eſt ad aliquod primū mouens quod nō mouetur ab alio ¶ Probat ſic phs: q: in mouentibus eēntialṙ ſubordinatis non eſt proceſſus in infinitū cū alṙ nō eēt dare primū mouens: et ſi nō eēt primū mouens nec etiā eēt ſecūduʒ et ſic deinceps et ſic tolleretur motus vniuerſaliter ḡ deueniendū eſt ad primū mouens quod non mouetur ab alio. ¶ Deinde ibi. ſi ergo. infert phs vnū correlarium quod eſt tale: ſi tale primū mouens moueatur mouetur a ſe. ¶ Ptʒ q: ſi moueretur: mouereṫ a ſe vel ab alio: ſed nō moueret ab alio: q: tūc nō eſſet primū. ḡ moueretur a ſe. ¶ Deinde ibi. amplius autem. reſumit ariſtoteles rationē prius factā ad concludendū finaliter ꝙ oīa mouentia corporalia reducuntur ad aliquod primū mouens corporale quod ex ſe mouetur. ¶ Patet quia omē quod mouetur in ordine mouentium aut mouetur a ſeipo aut ab alio. Non ſecundū. quia ſic eēt proceſſus in infinitum vt dictū eſt et per ꝯñs nō eēt dandū primū mouens: nec vltimū: ḡ relinquitur ꝙ mouetur a ſe et ꝙ eſt dandū primū: et illud dicitur eē celū capiendo celū pro aggregato ex intelligentia et corpore celeſti

Ad dicta autem.

¶ Iſtud eſt quartum capitulū hui⁹ tractatus in q̄ phs intendit probare iſtā concluſionē ꝙ nō eſt neceſſe oē mouens moueri: ſed deueniendū eſt ad vnū mouens quod non mouetur nec a ſe nec ab alio. ¶ Probat ſic phs. q: ſi nullū mouēs poſſet mouere niſi moueret vel ergo moueret ꝑ ſe vel ꝑ accidēs. ſʒ nullum iſtoꝝ p̄t dici. ḡ nō eſt neceſſe ꝙ mouens moueatur ad hoc ꝙ moueat. minorē probat phs primo ꝙ nō pōt dici ꝙ moueatur ꝑ accidens: quia tunc ſequereṫ ꝙ poſſet non mouere: ſed motore primo nō mouente nulli alii motores mouerent. ḡ ſi primus motor poſſet non moueri ſequeretur ꝙ poſſibile eēt nullū motum eſſe. quod tñ prius improbatum eſt. Etiā aliquid inueniṫ motū quod nō mouet ḡ aliquid inueniṫ mouēs q̄d nō mouetur. Añs patet de mā prima. Et ꝯña ptʒ quia q̄ñcunq3 aliqua duo ſibiinuicē accidunt ſi vnū reperiṫ ſine alio. ita et alteꝝ ſine illo dū tñ vtrūq3 vtriq3 accidat: ḡ ſicut reperiṫ aliquid motū q̄d nō mouet ita reperietur mouens q̄d nō mouebitur. ¶ Deinde ibi vnde anaxagoras. probat phs dictā concluſionē teſtimonio anaxagore ponentis intellectū agentē vt oīa moueret: ⁊ imixtū vt imperaret. ḡ nō pōt dici ꝙ q̄dlʒ mouens moueatur per accidens. Deīde ibi at vero probat phs aliā partē mīoris ſcʒ ꝙ nō moueṫ ꝑ ſe q: ſi moueret ꝑ ſe vel moueretur ſm eādē ſpēm motus ſm quā mouet vel ſm aliā ſpēm mot⁹ ab illa ſm quā mouet. Nō p̄t dici primū q: tūc ſequeretur ꝙ doctus doceretur: ſeq̄reṫ etiā ſanās ſanari et oē calefaciens calefieri q̄d eſt fīm. ḡ nō p̄t moueri ſm eādē ſpēm motus ſm quā mouet. Nec p̄t dici ſecūdū: q: ſpēs mot⁹ ſūt finite et motores ſunt finiti. ḡ tādē deueniṫ ad aliq̄d mouēs q̄d nō mouebitur ſm aliquā aliā ſpēʒ mot⁹ a ſpēbus motuū alioꝝ mobiliū: et ſic erit imobile et ꝑ ꝯñs hēṫ intētū. Nec p̄t dici ꝙ cū deficiāt oēs ſpēs motus ꝙ fieret reditus ad vnā ſpēm prius acceptā per modū circulationis: q: tūc tandē oporteret deuenire ad aliquid q̄d moueret ſm eādē ſpēm mot⁹ ſm quaʒ mouet: quod improbatū eſt.

Non ergo neceſſe.

¶ Iſtud eſt quītū capitulū h⁹ tractat⁹ in q̄ phs oſtēdit ꝙ primū mouēs ē imobile. Et diuidiṫ in duas ꝑtes ¶ In pria parte p̄mittit talē propōeʒ ꝙ primum mouēs nō mouetur: q: ſi moueret moueret a ſe vel ab alio: ſi ab alio tūc nō eſt primū mouēs: ſi a ſe: tūc hʒ aliud mouens prius co: cū nihil moueṫ a ſe ꝑ ſe prio ¶ Deinde ibi. neceſſe eſt igṫ. pōit phs ꝯcluſionē quā intēdit in iſto capitulo. ſ. ꝙ oē mouēs ſeipm diuidiṫ i partē per ſe mouētē et partē ꝑ ſe motā ¶ Probat ſic phs: q: ī mouētē ſe vel totū mouet totū ꝑ ſe prio vel vtraq3 pars mouet vtrāq3 partē reciproce vel q̄libet pars mouet ſeipam vel vna pars mouet ⁊ nō moueṫ et alia pars moueṫ ⁊ nō mouet ſʒ nullū triū prioꝝ mēbroꝝ p̄t dici ḡ relinquiṫ quartū. ſ. ex eo mouēs mouʒ ſeipm: q: vna ei⁹ pars mouet et alia mouʒ et alia moueṫ ⁊ ꝑ ꝯñs oē mouēs ſeipʒ diuidiṫ i ꝑtē ꝑ ſe mouētē ⁊ ꝑtē ꝑ ſe motā ¶ Deiñ ibi. totū ei. probat mīorē q̄ ad primā partē ſcʒ ꝙ totū nō mouet totū prio et per ſe. Probat dupliṫ. Prio q: cū ſit vn⁹ et idē act⁹ mouētis et mobilis ſi totū per ſe prio moueret totū: tūc idē ſʒ eūdē motū in nūero moueret et moueret et per ꝯño idē ſm eandē ſanitatē ſanaret ⁊ ſanareṫ: ⁊ ſm eādē ſciētiā doceret et doceretur q̄d ē incōuēiēs. ergo relinquiṫ ꝙ totū mouēs totū: nō mouet ſeipʒ ꝑ ſe prio. Secūdo probat idē phs q: mouēs mouet ſʒ diſpōem ſm quā ē i actu ⁊ moueṫ ſm illā diſpōeʒ ſm quā ē in potētia: ⁊ cū nihil a ſeipo prio reducatur de potentia ad actum: ſed reducitur per aliquid quod eſt actu tale quale ipſum eſt in potentia: ergo opʒ mouens eſſe

in actu reſpectu illius ad quod mobile eſt in potētia:
ꝫ nihil idē reſpectu eiuſdē ⁊ ſm idem eſt in actu ⁊ in
potentia ꝗ nihil idē p̄t eē ꝑ ſe primo totale mouens
et totale motū ſm idē ⁊ ꝑ ꝯn̄s nō p̄t dici primū mem-
brū. ❡ Deinde ibi. ꝙ aūt nō cōtingat. probat ſecūdā
partē minoris. ſ. ꝙ nō ex eo totū mouet ſeipm̄: q̄ q̄lꝫ
pars mouet aliā reciproce: ita ꝙ ſi q̄lꝫ pars moueret
aliā nullū eēt primū mouēs: q̄ nihil quod mouet̄ ab
alio eſt primū mouens. ❡ Secundo probat: q̄ ſi q̄lꝫ
pars moueret aliā: tunc q̄lꝫ illaꝝ moueret ſeipaꝫ: et
tūc vel idē moueret ſeipm̄ vel erit proceſſus in infini
tū: ſꝫ nō eſt proceſſus in infinitū: ꝗ idē moueret ſeipꝫ.
❡ Deinde ibi. amplius. phs reōuet vnā cauillatio-
nē: diceret eñ aliquis ꝙ primi mouētis ſeipm̄ vna ps
mouet aliā ꝑ ſe et eꝫ alia mouet̄ ab alia per accidēs:
et tūc illa q̄ mouet aliā per ſe lꝫ moueret̄ per accidēs
ab alia tñ diceretur primū mouens. ❡ Hoc impro-
bat phs prīo ſic. Quod eſt ꝑ accidēs contingit nō eē
ponatur ꝗ ꝙ illa pars q̄ mouet ꝑ accn̄s nō moueat
tunc erit aliqua pars mouens: et nō mota: et ſic pri-
mū mouēs nō mouebitur. ❡ Secūdo iprobat idē: q̄
nō eſt neceſſe primū mouēs moueri ad hoc ꝙ moueat
cū motus ei⁹ nō dependeat ab alio: ꝗ nō eſt neceſſe ꝙ
moueatur ab alio per accn̄s. ❡ Deinde ibi. amplius
quidē. probat tertio idē ſi primū mouens moueret̄ ꝑ
ſe ſiue per accidēs: tūc oē docēs doceret̄ et oē calefaci
ens calefieret: hoc aūt videtur incōueniēs: igr̄. ❡ Dei
ne ibi. at vero. phs probat tertiā partē minoris ſcꝫ ꝙ
mouēs nō mouꝫ ſeipꝫ: q̄ q̄lꝫ pars mouet ſeipaꝫ: q̄ de
tur tūc primū mouens ſeipm̄: vel ꝗ illud mouet ſeipꝫ
per ſe prīo: vel ſolū aliqua pars eius mouet ſeipam:
ſi ſecūdū tūc ipm̄ nō erit primū mouēs ſeipm̄: ſꝫ ma-
gis illa pars. Si dicatur primū ſequit̄ ꝙ nulli parti
cōuenit mouere ſe niſi ꝑ accn̄s q̄d eſt cōtra poſitum.
❡ Deinde ibi. totius. probat phs quartū mēbrū ſcꝫ
ꝙ in mouente ſeipm̄ vna pars eſt mouēs imobilis et
alia mota. Nam alii modi quib⁹ poſſet aliquis yma
ginari ꝙ primū⁹ mouēs moueat ſeipm̄ ſūt improbati
ꝗ ſolū relinquitur iſte modus. ❡ Nec opꝫ in diuiſiōe
addere iſta duo mēbra ſcꝫ ꝙ totū moueat partē ⁊ ps
totū. q̄ reprobat̄ primo mēbro et tertio reprobant̄ il-
la duo mēbra: q̄ pars nō mouet totū nec ecōtra: qui
pars moueat ſeipam: aut totū moueat totū ❡ Deīde
ibi. qm̄ autē moueri. ❡ Hec eſt ſecunda pars huius
capituli in qua phs oñdit quō huiuſmōi ptes ſe ha-
beāt adinuicē. Et primo p̄mittit quādā diuiſionem
q̄ quoddā eſt q̄d mouetur ab alio et q̄ddam eſt quod
mouetur et eſt mouens: ⁊ quoddam eſt quod mouet
⁊ non mouetur. ❡ Deinde phs ponit vnam obiectio
nē cōtra dicta q̄ talis eſt q̄ diceret aliquis dictū eſt
ꝙ aliquid eſt compoſitū ex mouente imobili ſaltē per
ſe et ex aliquo q̄d mouet̄ et nō mouet ꝑ ſe: et tūc poſſꝫ
dici ꝙ primū mouēs ſeipm̄ nō ſolū ē cōpoſitū ex dua
bus partibus: ſꝫ ex tribus vel plurib⁹: et ꝙ vna ps
eēt q̄ moueret et que moueretur. ❡ Hanc cauillatio
nē reōuet phs dicēs ꝙ illud nō eēt primū mouens ſe
ipm̄: q̄ ſi illa pars auferat̄ adhuc maneret mouens
ſeipm̄ et eēnt due partes in mouente: quaꝝ vna mo-
uet et nō mouetur ꝑ ſe: et alia mouetur et nō mouet
et ſic primū mouēs ſeipm̄ ſolū erit cōpoſitū ex duab⁹
partibus. ❡ Deinde ibi. Contacta autē. oſtēdit phs
quō ī mouēte ſeipꝫ ps mouēs ⁊ ps mota vniūt̄ dicēs
ꝙ vniūt̄ per contactū ſi ambo ſint corporea tunc mu
tuo ſe tangunt tactu proprie dicto: ſi vero pars mo-
uens ſit incorporea tunc ipa tangit partem motam
tactu methaforico. ❡ Deinde ibi. dubitationē autē
habet. phs remouet vnā dubitationē que talis eſt ex
quo mouēs ſeipm̄ primū eſt compoſitū ex parte mo-
uēte et parte mota dubitaret aliquis vtrū vtraqꝫ par
te diuiſa ab alia medietas moueꝫ medietatē vt vide
tur dicere ſecunda regula phi ſeptīo huius de cōpa-
rabilitate motuū. ❡ Ad hoc dicit phs ꝙ primi mo-
uentis ſe pars mouens nō eſt diuiſibilis: ſed ex. quo
nōdū hoc oſtenſū eſt. iō dicit phs ꝙ ſi moueret eēt di-
uiſibilis: et tamen poſſibile eēt ꝙ diuideretur in tam
paruas partes ꝙ ille nō retinerēt virtutē motiuam
quā habebant in toto. ❡ Et iō licet pars mouētis ſe
ipm̄ eēt diuiſibilis nō tñ oporteret ꝙ medietas eius
moueret medietatē partis mote niſi illa retineret ſi
milē virtutē quā hēbat dū erat in toto. ❡ Deīde ibi.
manifeſtū igit̄. hic infert vnū correlariū tale ſcꝫ ꝙ pri
mū mouens eſt immobile q̄ in mouentibus et motis
eſt ſtatus ad mouēs immobile vel ad mouens mobi-
le: ſi primū habetur intentū. ſi ſecundū tunc eſt ali-
quod primum mouens quod nō mouetur per ſe.

Quoniam autem oportet

❡ Iſtud eſt ſextuꝫ capitulū huius tractatus in quo
phūs determinat de vnitate et perpetuitate primi
mouentis dicens ꝙ ex quo motus eſt perpetuus oꝫ eē
aliquod mouēs primū vnū vel plura q̄d ſit perpetuū
et immobile tā per ſe q̄ per accidēs. ❡ Deinde ibi.
ſic aūt. reſpondet phs cuidā tacite queſtioni vel obie
ctioni: poſſꝫ eñ aliquis dicere ꝙ iſta ꝯn̄a nō valet pri
mum mouens eſt ingenerabile et incorruptibile: er-
go ipm̄ eſt perpetuū. ❡ Ad hoc reſpondet phs ꝙ illa
ꝯn̄a nō valet ad oſtendendū ꝙ prim⁹ motor ſit imo-
bilis et perpetuus p̄t eñ aliquid eē nō perpetuū et
tamē nō eē generabile nec corruptibile ſicut patet de
aīa rōali. ❡ Deinde ibi. manifeſtū aūt. phs ponit du
as ſuppoſitiōes pro ꝯͦne prīcipali hui⁹ capituli pro
banda. quaꝝ prima eſt ꝙ oē quod aliqñ eſt ⁊ aliqñ nō
eſt hꝫ aliquā cām quare aliqñ eſt et aliqñ nō ē. ❡ Se
cunda ſuppoſitio eſt ꝙ oē mouens ſeipm̄ eſt diuiſibi-
le in partem mouentem et in partem motā: nō tñ opꝫ
ꝙ oē mouens ſit diuiſibile cū aliquid p̄ōt eē indiuiſi
bile ❡ Deinde ibi. ſiquidē igit̄. ponit phs cōcluſionē
quā intendit in hoc capitulo ſcilꝫ ꝙ neceſſe eſt eē ali
quod vnū primū mouēs perpetuū et immobile tā ꝑ
ſe q̄ per accidens. ❡ ꝙ autem ſit perpetuū probat ſic
quia primus motus ē ꝑpetuus et nō eſt poſſibile mo
tū eē ſine motore: ꝗ neceſſe ē ꝙ ſit aliquod mouēs pri
mū et perpetuū. ❡ ꝙ aūt ſit vnū probat ſic phs: quia
rationabilius eſt mouētia eē finita q̄ infinita: et ſimi
liter rationabilius ē eē vnū mouēs q̄ plura cū eque
bñ ꝑ vnū primū mouens ſaluatur perpetuitas et cō
tinuitas ipius motus et ſimiliter generationū ⁊ cor
ruptionū. ❡ Ex dictis concludit phs ꝙ neceſſe eſt eē
vnū primū mouens imobile ⁊ perpetuū. ❡ Et ꝙ ſit
imobile p3 ex capitulo precedenti.

Iterum conſiderans.

¶ Tituli queſtionū primi libri de aīa.
¶ Queſtio prima vtrū ſcīa de aīa ſit de numero bonorum honorabilium. c.xxx .ii.
Primū dum vtꝝ oīs noticia ſit bōa ꝛ hoñ. ꝛc. c.xxxviii
Scōm vtrū ſcīa de aīma excedat alias ſcīas in nobilitate. c.xxxviii.
Tertiū vtrū noticia accñtiū faciat aliquid ad noticiam ſubſtantiarum. c.xxxviii.
Quartū vtrū vliā nihil ſint. c.xxxix.
¶ Qō ſcḋa vtrū diffiniꝰ aīe ſit bona in q̄ dr ꝛc. c.xl.
¶ Queſtio tertia vtrū in hoīe ꝓpter diuerſas opationes vitales ſit ponēda aīa ſenſitiua. ꝛc. c.xl.
¶ Queſtio quarta vtrū inaīate potentie realiter diſtinguantur ab aīa. c.xlii.
Dubiū huiusqueſtionis ē vtrū potentie diſtinguantur ꝑ actus et obiecta. c.xlii
¶ Queſtio quīta vtrū in qualꝫ pte corꝑis aīati ſit tota anima. c.xliii.
Primū dum vtꝝ q̄lꝫ ps aīalis ſit aīal c.xliii
Scōm vtrū oſſa in aīalibus ſint ſenſitiua c.xliii
Term vtꝝ tm̄ ſint tres opationes aīe vegetatiue. c.xliii
Quartū vtrū inter opatiōes vitales gñare ſibi ſimile ſit opus nālīſſimum. c.xliii.
¶ Queſtio ſexta vtrū ſenſus ſit v̄tus paſſiua. c.xliiii
Dubiū huiusqōnis eſt vtrū ſenſus decipiatur circa ſuū ꝓpriū obiectū ſenſibile. c.xlv
¶ Qō ſeptīa vtꝝ ſēſibilia cōīa ſint ſēſibilia ꝑ ſe. c.xlvi
Prim dum vtꝝ ſitꝰ ꝛ magitudo ſint ſēſibilia cōīa. c.xlvi
Scōm vtꝝ figura et nūerus ſint ſenſibilia cōīa. c.xlvi
Term vtꝝ motꝰ ſit ſenſibile cōe c.xlvi
¶ Queꝰ octaua vtꝝ ad videnḋ requiraꝛ lumen propter medium. ꝛc. c.xlvii
Prim dum vtꝝ color ſit obiem ꝓpriū ipiꝰ viſꝰ. c.xlvii
Scōm vtrum ſit vnus et idem ſonus qui a pluribus auditur. c.xlix
Term vtꝝ ſēſibile pom ſupra ſēſū faciat ſēſaꝰ nē. c.xlix
¶ Qō .ix. vtꝝ ī vno ꝛ eoḋ hoīe ſit vnꝰ ſēſꝰ tacꝰ. c.li.
Prim dum vtꝝ ſpēs ſēſibiliū ſint ꝯrie c.li.
Scōꝫ vtrū mem aliq̄mō ꝯſiſtat multiplicatiōi ſpēꝝ. c.li
Term vtꝝ oīs viſio oī viſiōi ſit eiuſḋ ſpēi eēntialis. c.li
¶ Queſtio decīa vtrū pter quīq ſenſus exteriores ſit ponendus ſenſus interior c.liii
Dum hꝰ qōnis ē vtrū in aīali ꝑfecto debeat pōi aliq̄ virtus interior. c.liii.
¶ Tituli queſtionū tertii de aīa.
¶ Qō pīa vtꝝ intellectus ſit v̄tus paſſiua. c.lv.
Prim dubiū vtꝝ opꝫ ītellectū eē denudatū ab illo qḋ intelligit. c.lvi
Scōm vtrū intellectꝰ ſit virtus organica. c.lvi.
¶ Queſtio ſcḋa vtꝝ intellectus hūanus ſit forā ſubalis corꝑis hūani. c.lvi.
Prim dum vtrū aīa intellectiua ſit perpetua. c.lvii.
Scōm vtrū ſit vnus et iḋ intellectus in nūero ī omnibus hominibus. c.lvii.
¶ Queꝰ tertia vtꝝ in intellectu ſit ponenda ſpēs diſtincta ab actu intelligendi c.lvii.
Primū dubiū vtrū res ſenſibiles intelligantur a nobis naturaliter. c.lviii
Scōm vtrū ſit neceſſe ponere intellectū agentē ad hoc q̄ hō intelligat. c.lviii
Term vtꝝ ītellectꝰ hūanꝰ poſſit ſeipꝫ ītelligere. c.lviii
¶ Queꝰ quarta vtrū potētia mouēs ipꝫ aīal ſit potētia vegetatiua. ꝛc. c.lx.
Primū dubiū vtrū oīs cōceptus ſit verꝰ. c.lxi.
Scōm vtrū nō ens intelligaꝛ. c.lxi
¶ Tituli qōnū libri de ſenſu et ſenſato
¶ Qō pīa vtꝝ oī aīali ſint necēri guſtꝰ ꝛ tacꝰ. c.lxi
Primū dubium vtrū ſenſus auditus plus cōferat ad ſciam q̄ ſenſus viſus. c.lxii
Scōm vtꝝ ceci a natiuitate hñtes auditū debeāt eſſe ſapientiores q̄ ſurdi a natiuitate c.lxii
¶ Queꝰ ſcḋa vtꝝ organū viſꝰ ſit de nā aq̄. c.lxiii
Primū dubiū vtrū auditꝰ ſit de nā aeris c.lxiiii
Scōm vtꝝ organū olfacꝰ ſit de nā ignis. c.lxiiii
Term vtꝝ tacꝰ ſit de nā terre a dominino c.lxiiii
Queſtio tertia vtrū diffinitio coloris ſit bñ aſſignata in qua dr color ē extremitas ꝛc. c.lxv
Prim dum vtꝝ lux vel lumē ſint ḋ eēntia colorꝭ. c.lxvi
Scōm vtrū colores medii gñanꝛ ex ꝯmixtione colorū extremorum. c.lxvi.
¶ Qō quarta vtꝝ hūidū ſit ꝓpriū ſbm ſaporꝭ. c.lxvii
Primū dubiū vtrū diffinitio ſaporis ſit bōa in q̄ dr ſapor eſt paſſio humidi. ꝛc. c.lxvii.
Scōm vtrum dulcedo et amaritudo ſint ſapores extremi. c.lxvii
¶ Qō quīta vtꝝ ſiccū ſit ꝓpriū ſbm odorꝭ. c.lxviii
Primū dubiū vtrū hō habeat peiorem odoratū aliis animalibus. c.lxix
¶ Queſtio ſexta vtrū qualitates ſenſibiles ſint ī infinitum diuiſibiles. c.lxix
Primū dubiū vtꝝ poſſibile eſt aliqḋ totū ſimul et ſemel alterari. c.lxx.
Scōꝫ vtꝝ ꝯtigat nos plura ſēſibilia ſimul ſētire. c.lxxi
¶ Tituli qōnū libri de meōria ꝛ remiſcētia
¶ Queſtio pīa vtꝝ obiectū meōrie ſit p̄teritū. c.lxxiii
Dum .q. ē vtrū ad remiſcētiā reqraꝛ obliuio c.lxxiii
¶ Tituli q̄ſtionū libri de ſōno ꝛ vigilia
¶ Queſtio pīa vtrū propriū organū ſenſus cōis ſit cor vel cerebrum. c.lxxv
Primū dubiū vtrū ſōnꝰ ſit priuatio vigilie. c.lxxv
Scōm vtrū oībus aīalibus ſōnus ꝛ vigilia ſint paſſiones ꝯuenientes. c.lxxv
Tertium vtrum ſōnꝰ ſit pīo et pīcipalr̄ paſſio ſenſus cōmunis. c.lxxvi
Quartū vtꝝ ſōnꝰ cāeꝛ ab euaporatōe nutrimēti. c.lxxvi
Quītū vtrū aīalia debeāt expergeſieri facta digeſtione nutrimenti. c.lxxvi
¶ Queſtio ſcḋa vtrū ſōniū ſit ideꝫ quod apparitio facta in ſomno. c.lxxviii
Dubium .q. eſt vtrū ꝓbabile ſit ꝑ ſōnia diuinarē de futuris. c.lxxviii
¶ Tituli qōm libri de lōgitudīe ꝛ breuitate vite.
¶ Queſtio pīa vtrū calidū et hūidū ſit cā lōgitudis et breuitatis vite. c.lxxix
Primū dubiū vtrū calidū qḋ eſt cā lōge vite dēat eſſe igneum vel aereum. c.lxxx
Scōm vtrū humidū q̄d eſt cā lōge vite ſit aqueum vel aereum. c.lxxx
Tertiū vtꝝ aīalia ī locis calidis hītātia ſint lōgioris vite q̄ hītātia in locis frigidis. c.lxxx
Quartū cuiꝰ ꝯplexiōis hoīes ſint lōgioris vite. c.lxxx
Quītū vtꝝ plāte dēant eē lōgiorꝭ vite q̄ aīalia. c.lxxx

1497

nō ꝑt hr̄i ꝯceptꝰ ſubſtātie ſine cōceptu actuali vel habituali accñti. Et lꝫ res ſic ſe hēant ad cognoſci a priori ſicut ſe hñt ad eē nō tñ ad cognoſci a poſteriori: qꝛ ex cognitiōe effectuū deuenimꝰ in cognitionē cauſarū.

¶ Ad ſextam negatur antecedens: et ad probatōem dicitur ꝙ licet multe res que ſunt cauſe cognoſcantur ſm̄ aliquos conceptus: ⁊ tamen ille res que ſunt effectus non cognoſcūtur ſm̄ aliquos conceptus: tamen nūꝗ̄ cognoſcuntur ille res ſm̄ conceptum diffinitionis cauſe quinetiam cognoſcantur effectus.

Queritur Secundo vtrum qualitas ſm̄ quā eſt alteratio acquiratur ſimul vel pars poſt partem? ¶ Et arguitur p̄mo ꝙ tota ſimul quia omnis forma eſt indiuiſibilis: ergo tota ſimul acquiritur vel nihil eius. Antecedens patet per actorem ſex principiorum: et cōſequentia eſt manifeſta ¶ Secundo ſic. producens vnam caliditatem nō eſt magis determinatum ad producendū vnum gradū ꝗ̄ alium vel vnam partem ꝗ̄ aliā: ergo producit omnes ſimul vel nullum producit. cōſequentia patꝫ: qꝛ ex oppoſito conſequentis ſequitur oppoſitū antecedentis. Nam bene ſequitur producens prius generat gradum a. ꝗ̄ gradum b. ergo eſt magis determinatum ad generandum gradum a. ꝗ̄ gradum b. Et antecedens principale patꝫ: quia omnis gradus eſt eiuſdem rationis cum alio: ergo nulla videtur eē ratio quare producens plus eſſet determinatū ad producendum vnū gradum ꝗ̄ alium. Et eodēmodo poſſet argui de corruptiōe. ¶ Tertio ſic: ſi qualitas nō acquireretur tota ſimul: tunc non manerꝫ eadē qualitas totaliter nec gradualiter in tota alteratōne: cōſequens videtur eſſe falſum ergo et antecedens. Et minor patet: qꝛ tunc alteratio nō poſſꝫ dici vnus motus: cum vnius motus ſit vna forma que per ipſum acquiritur. Et confirmatur: qꝛ manet idem nomen cēntiale et vniuoce ſumptum ſignificans qualitatē que acquiritur: ergo eſt vna et eadem qualitas in tota alteratione et in qualibet parte eius. cōſequentia patet: qꝛ niſi eſſet correſpondentia rei ad nomen cēntiale non remaneret vniuocatio. Et antecedens patꝫ quia illud quod eſt acquiſitum in p̄cipio motus dicitur qualitas. et ſimiliter illud quod acquiſituꝫ eſt in medio et in fine. ¶ Quarto ſic. multe ſunt alterationes proprie dicte que fiūt in inſtanti: ergo qualitas que per illam alteratōem acquiritur producitur tota ſimul: ergo nō vna pars prius et alia poſterius Antecedens patet de lumine et viſione. ¶ Quinto ſic: ſi alteratio fieret per additionem gradus ad gradum ſequeretur primo ꝙ ex duobus exiſtentibus in actu fieret vnū tertium exiſtens in actu. cōſequens eſt falſum ergo et antecedens. Maior patet: qꝛ quilibet gradus eſt ens in actu: ergo ſi vnus componeretur alteri ex duobus exiſtentibus in actu fieret vnū tertium Sequeretur ſecundo ꝙ plura accidentia ſolo numero differentia poſſent eſſe in eodem ſubiecto: et ſm̄ eandem partem quod eſt contra philoſophum quinto methaphiſice ¶ Ultimo ſic. aliqua qualitas iam non eſt in ſubiecto et immediate poſt hoc erit: ergo ipſa acquiritur tota ſimul. ¶ In oppoſitum arguit quia omnis motus eſt generatio partis poſt partem ſaltem acquiſitiuꝰ: ſed alteratio eſt motus acquiſitiuus: ergo eſt generatio partis poſt partem et non alterius rei ꝗ̄ qualitatis: ergo qualitas ſecundū quā eſt alteratio non acquiritur tota ſimul. ſꝫ ſucceſſiue.

Sciendum Pro ſolutione Eſt ꝙ duplices ſunt partes qualitatis ſcilicet graduales et quantitatiue. ¶ Unde partes quantitatiue forme ſunt partes extra ſe inuicem loco et ſitu exiſtentes facientes vnū continuitate. ¶ Sed partes graduales ſunt partes penetratiue et vnitiue ſe habentes eidꝫ ſubiecto adequate inherentes: et iſte partes vocantur gradus. ¶ Unde gradus ē qualitas apta nata ſe habere penetratiue et vnitiue cum alia qualitate eiuſdem ſpeciei eſſentialis in eodem ſubiecto preciſe abſq; hoc ꝙ de per ſe ſequatur maior magnitudo. Et ſm̄ iſtas duplices partes titulus queſtiōis dupliciter poteſt intelligi. Uno modo de partibus quātitatiuis. Et tūc ponitur talis concluſio ꝙ in alteratione in qua alterans eſt extrinſecum ipſi alterabili primo acquiritur vna pars quantitatiua forme ꝗ̄ alia. Probatur: qꝛ alterans per contactum prius agit in partem propinquiorem ſubiecti ꝗ̄ in partē magis diſtātem cauſando in ea qualitatꝫ vel formā: ergo prius acquiritur vna pars quātitatiua qualitatis ꝗ̄ alia. ¶ Et dicit notanter in concluſione: in qua alterās eſt extrinſecum ipſi alterabili: quia ſi alterans eſſet intrinſecū ipſi alterabili: partes quantitatiue ipſius qualitatis poſſent eque cito produci. quia in tali alteratiōe alterans eſſet equaliter approximatum omnibus partibus alterabilis. ergo eque cito ageret in vna parte ſubiecti ſicut in alia. vt patet in infrigidatiōe aque: quando aqua calefacta ſeipſam reducit ad frigiditatē: tūc eque cito agit in vnā partē ſubiecti ſicut ī aliā. ¶ Aliter poteſt intelligi dubium de partibus gradualibus. Et tunc reſpondetur ad dubium ꝙ qualitas ſm̄ quam eſt alteratio proprie dicta non acquiritur tota ſimul ſed pars poſt partꝫ. Probatur p̄mo per rationē poſt oppoſitum. ¶ Probatur ſecundo: qꝛ omnis alteratio eſt motus per quem acquiritur qualitas: ſed quelibet pars alterationis ſiue quelibet partialis alteratio ē alteratio: ergo quelibꝫ partialis alteratio eſt motus per quem acquiritur qualitas: ſed vna pars alterationis fit in priori tempore et alia in poſteriori: ergo qualitas que per priorem partem alteratōnis acquiritur prius acquiritur ꝗ̄ illa que per partem poſteriorꝫ acquiritur: et per cōſequens qualitas que acquiritur per alterationem proprie dictam non acquiritur tota ſimul: ſed pars poſt partem.

Dubitatur primo Utrū in alteratōe proprie dicta pars qualitatis que primo acquiritur maneat cū parte qualitatis que poſteriꝰ acquirit? Et arguit ꝙ nō: qꝛ ſm̄ p̄hm ḡnatio vniꝰ ē corruptio alteriꝰ: ſꝫ ī fine alteratōis aliquid ē de nouo genitū: ergo aliquid de nouo corrūpit ⁊ nō niſi forā p̄cedēs: ergo pars priꝰ acquiſita nō manet cū parte poſteriꝰ acquiſita. ¶ Secūdo ſic: ſicut ē in motu locali ita vr̄ eē ī aliis motibꝰ: ſꝫ ſic ē in motu locali ꝙ mobile ꝯtinue ē in alio ⁊ alio vbi: ergo ſimiliter in alteratiōe forme forā p̄cedēs abiicit: ⁊ per ꝯſequēs pars prius acquiſita non manet cuꝫ parte poſterius acquiſita.

¶ Tertio ſic. termini motus ſunt incompoſſibiles: ſed terminus a quo alterationis eſt forma ꝓcedens ſiue pars prius acquiſita: ⁊ terminus ſequens ē forma ſequens ſiue pars acquirenda. ergo pars prius acquiſita ⁊ pars poſterius acquiſita ſunt incompoſſibiles: et per conſequens vna non manet cum alia. Et ſi dicatur ꝙ terminus a quo non eſt forma precedens ſiue pars prius acquiſita: ſ; eſt nō eſſe forme ſequentis. ¶ Contra hoc arguitur ſic. alteratio ē motus inter terminos poſitiuos: ḡ priuatio non eſt terminus a quo. Añs p;: q2 oīs motus proprie dictus ē de ſubiecto in ſubiectū vt dicit phs quito huius. ſed alteratio eſt motus proprie dictus ḡ eſt de ſubiecto ī ſubiectū. et per ſubiectū intelligit phs terminū poſitiuū. ¶ Item ēt pars prius acquiſita pertinet ad alteratōem: vel ḡ pertinet tanꝙ ſubiectū alterationis vel tanꝙ terminus ad quē: vel tanꝙ termin⁹ a quo. nō tanꝙ ſubiectū: nec tanꝙ terminus ad quē: q2 mobile nō amplius moueret: ḡ tanꝙ termin⁹ a quo: ſ; ī omni motu a quo abicit: ergo pars prius acquiſita nō manebit cū parte poſterius acquirēda. ¶ In oppoſitū arguit. ī indiuiduis eiuſdē rōnis ſiue eiuſdē ſpēi ēētialis nō eſt ordo ſm perfectōem et imperfectionem ēētialem niſi propter maiorē pluralitatem partiū eiuſdē rōnis in vno ꝙ in alio. ſ; ſi pars prius acquiſita corrūperetur qn̄ alia introduceret nō eſſet maior pluralitas partiū ī forma ſequēte ꝙ in forma ꝓcedēte: et per ꝯñs forma ſequens non eēt perfectior forma ꝓcedēte Maior p;: q2 qn̄ aliqua ſic ſe hñt ꝙ nihil eſt intrinſecū vni q̄d ſibi ſimilimū nō ſit intrinſecū alteri neq ſm magis et minus ſe hñt ſm pluralitatē partiū: vnū non eſt perfectius alio: q2 non poſſ; aſſignari rō quare ita eēt: cū illa differrēt ſolo nūero.

Pro ſolutione dubii

Sciendum

Eſt ꝙ gradus qui poſteri⁹ acquiritur ſm ſe totū vnitur gradui prius acquiſito ſic ꝙ ipſe totus toti vnitur: et pars parti penetratiue: ita ꝙ vbi eſt totus vnus gradus ibi et in eodē eſt totus alius: ita ꝙ ille cū primo gradu conſtituit vnā qualitatem totalē: et cū introducit tertius ex ipſo ⁊ duob⁹ gradibus prius acquiſitis fit vna qualitas realiter diſtincta a qualitate duorū graduū. ¶ Et ſi querat qua vnitate iſti gradus ꝯſtituūt vnū totū. ſ. vel vnitate cōpoſitōis vel homogeneitatis vel alia vnitate Rñdetur ꝙ faciūt vnū vnitate cōpoſitōis large capiendo vnitatē cōpoſitōis: ſ; proprie capiēdo vnitatē cōpoſitōis ſolū illa que ſunt diuerſa; rōnum ⁊ vnū informat aliud dicūtur facere vnū vnitate cōpoſitionis. ¶ Iſto notato rñdet ad dubiū: ꝙ in alteratione proprie dicta pars qualitatis que primo acquiritur manet cū parte qualitatis que poſterius acquiritur Patet: q2 ſicut qualitas corrūpit ita per oppoſitum producitur. ſ; in corruptōne qualitatis manet pars que prius fuit cū parte que iā ē corrupta: ḡ ꝯpoſito modo erit in productōe forme: et per ꝯñs pars prius acquiſita manet cū parte poſterius acquiſita ¶ Itē niſi ſic ſequeret ꝙ in alteratōne acquiſitiua infinite res nō facientes vnū generarētur et corrūperentur quod videt eē falſum: igitur. Et ꝯña p;: q2 tot ſūt mutata; eē in alteratōe quot ſunt inſtātia in tp̄e: ſ; ſunt infinita inſtātia in tp̄e. ḡ ſunt infinita mutata eē in alteratōe. et in quolibet mutato eē aliqua forma ē que antea non fuit: igitur. ¶ Item ſequeretur ꝙ nulla qualitas ſucceſſiue acquireretur: conſequens eſt falſum et cōſequentia patet: quia quelibet qualitas ſm ſe et quodlibet ſui produceretur in inſtanti. q2 illud de quo nunc verum eſt dicere ꝙ eſt et immediate antea non fuit nec aliquid eius producit in inſtāti. ſed ſic eēt de qualibet qualitate: ḡ produceret in inſtāti. ¶ Et ad ratōnes dubii dicitur ꝙ illa propoſitio eſt vña indefinita: et ſi caperetur loco vnius vniuerſalis eēt falſa: ſicut patet de illuminatiōe aeris vbi aliquid generatur et nihil corrūpitur. ¶ Ad ſecunda; dicitur ꝙ non eſt ſimile: vt videbitur in queſtione ſequenti. ¶ Ad tertiam dicitur ſicut dictum eſt ¶ Et ad replica; dicitur ꝙ alteratio totalis que eſt corruptiua bñ ē inter terminos poſitiuos: quorum vnus abicitur et alius acquiritur: tamen alteratio partialis que eſt ſolum acquiſitiua vel etiam totalis que ē ſolum acquiſitiua non eſt ſemper inter terminos poſitiuos: et ſic illa propoſitio debet intelligi: alteratio que eſt acquiſitiua vnius et deperditiua alterius eſt inter terminos poſitiuos. ¶ Ad quarta; dicitur ꝙ pars acquiſita pertinet ad alteratōnem tanꝙ pars termini ad quem: quia ex ipſa parte et alia acquirēda conſtituetur vna forma totalis que eſt totalis terminus alterationis: tamen quelibet pars illius forme bene eſt terminus partialis alterationis eo ꝙ eſt pars illius totalis forme.

Dubitatur

Secundo vtrum forma pure materialis intendatur? ¶ Et arguitur ꝙ non: quia ſi ſic vel pars precedens aut ſequēs intenderetur: ſed nullum iſtorum eſt dicendu;: ergo forma non intenditur. Minor p;: quia illud quod intenditur eſt primo imperfectum et poſtea perfectum ſed nec pars precedens nec pars ſequens eſt prio imperfecta et poſtea perfecta: cum quelibet pars forme ꝙdiu eſt: eſt eque perfecta vel imperfecta. ¶ Secundo ſic: in omni intentione eſt dare primū eē intenſu;: ergo forma non intenditur continue: conſequentia patet: quia in motu continuo ante quodlibet mutatum eē fuit mutari: vt vult philoſophus ſexto hui⁹. ergo ſi aliqua intentio eēt continua ante quodlibet intenſum eē: eſſet aliquod intendi et ſic nō eēt primū intenſum eē. Antecedens p; per philoſophū ſexto huius. qui videtur velle ꝙ in alteratiōe eſt dare primū alteratum eē. ¶ Tertio ſic cuiuſlibet forme acquiſite de nouo per motum ē dare primū eē: ergo forma non intenditur continue: et per conſequens non intenditur. Antecedens patet per philoſophū. viii⁹. huius. Et conſequentia probatur: quia non eſt dare primū inſtans temporis menſurantis motū cōtinuū ergo ſi datur primū eē forme ipſa non acquiritur ſucceſſiue ſiue per motum proprie dictum. ¶ In oppoſitum arguitur auctoritate omniū philoſophorum dicentium formā intendi et intentionem eſſe cōtinua; ſiue ſucceſſiuam. ¶ Pro ſolutione

Sciendum

Eſt ꝙ formam intendi nihil aliud eſt niſi forme exīſti in ſubiecto aliā formā ſimilē eiuſdē ſpeciei ēētialis penetratiue addi: que faciat cū ꝓcedēte vnū per ſe ⁊ ꝯſtituat vnā formā eiuſdem ſpēi ēētialis perfectiorē; intēſiue ꝙ

dicunt ꝙ rarefactio fit per aduentū noue q̃titatis et cōdēpſatio per recẽtiōe; quãtitatis. ¶ Sed ꝯ iſtos arguitur ſic. q: ĩ rarefactione et cōdēpſatiōe manet vna et eadē mã. ergo vna et eadē q̃titas. Añs p; per ariſtotelē in hoc tractatu de vacuo dicentē ꝙ eadē ē mã rari et dēpſi. et ꝯña p;. q: mã eſt ſua quãtitas vt pat; ex p̃io phyſicoꝝ vel vt alii volunt eſt inſeparabilis a q̃titate. ¶ Secundo ſic. Si condēpſatio fieret per corruptionē quantitatis vel hoc eēt per corruptionē totius quãtitatis illius q̄d cōdēpſatur vel per corruptionē partis: non per corruptionē totius quia agēs producēs aliquam formã alicuius ſpeciei non corrũpit aliã eiuſdem ſpēi. etiã ſequeret̃ ꝙ eēnt ĩfinite res puta quantitates genite et corrupte: q: in quolibet inſtanti cōdēpſationis quantitas precedēs eſt corrupta et noua introducta: et ſic eēt infinita multitudo entiũ non facientiũ vnũ pertranſita. ¶ Itē ad cōdēpſationē ſufficiũt ipm̃ cōdēpſans: et partes rei q̄ condēpſatur minus diſtantes q̃ prius diſtabant loco et ſitu. ergo nō requirit̃ ꝙ aliqua quãtitas corrumpatur vel de nouo generetur. Nec pōt dici ꝙ corrũpit̃ ſm̃ partē. quia tunc quantitas partialis puta que fuit pars quantitatiſ totalis: et fuit in parte illius quod condēpſatur poſtea eēt quãtitas totius: et eēt in illo toto quod eſt cōdēpſatũ: et tunc illa quãtitas migraret de ſubiecto in ſubiectum quod nō pōt fieri nãliter. et ſimiliter poteſt dici de rarefactione. quia illa quantitas que erat in toto q̄d rarefit poſtea eſt ĩ parte illius et ſic migrabit de ſubiecto in ſubiectũ q̄d eſt impoſſibile nãliter. vel manet in illo toto q̄d rarefit et tũc adueniente noua quantitate ſm̃ predictos opinantes due quantitates eiuſde; ſpeciei eēnt adequate in eodem. et per ꝯñs penetratio dimẽtionũ naturaliter eēt poſſibilis. ¶ Unde iſti de hac opiniōe tenent quantitatem diſtingui a re quanta: ideo argumenta que pñt adduci ad probandum quãtitatē nō diſtingui a re quanta pñt adduci ad probandum ꝙ rarefactio et cōdēpſatio non fiunt per generationem aut corruptionē quantitatis. ¶ Sed alia eſt opinio aliquorũ dicentiũ ꝙ rarefactio et condempſatio nō fiunt per generationē et corruptionem quãtitatiſ: ſ; ꝙ manet vna et eadē q̃titas que per rarefactionē magis extenditur: et per cōdēpſationē minus extenditur. Et inter iſtos quidã dicunt quãtitatē diſtingui a re quanta. Alii vero ponũt quantitatē non diſtingui a re quanta: et illi dicunt ꝙ aliquid rarefit eo ꝙ fit maioris quantitatis: et partes huius q̄d rarefit inter quas ſunt partes eiuſdē rõis magis diſtant ſitualiter q̃ prius diſtabant. et per oppoᵐ eſt in cōdēpſatione. Et notanter dicitur partes inter quas ſũt partes eiuſdem rõnis. quia partes immediate non magis diſtant q̃ prius. ¶ Iſtis notatis reſpondet̃ ad queſitum ꝙ rarefactio et condēpſatio ſũt poſſibiles. Patet hoc per rationem poſt oppoſitum factam pat; etiam per experientiam. ¶ Unde rarefactio vt in pluribus fit per calefactionem: et condempſatio per frigefactionem: poſſunt tñ fieri per motum localem vt aliquando fit rarefactio propter motum localem alicuius corporis ad fugiendum vacuũ: ſicut p; in vaſe bñ obſtructo pro media parte repleto vino a quo poteſt abſtrahi modicum vini abſq; hoc ꝙ aer intret et ſimiliter fit condempſatio per motum locale; vt patet in aqua quando per eam aliquod corpus velociter mouetur: tunc ſecũdu; aliquas ſui partes cōdempſatur ne fiat penetratio dimentionũ corporum per ſe exiſtentiũ. ¶ Et ad rationes ante oppoſitũ. ¶ Ad primam dicitur ꝙ nō eſt incõueniens aliquid rarefieri ſecũdũ longitudinem et non ſecundũ latitudinem. ¶ Ad ſecũdam negatur conſequentia: quia alique partes aeris et alique partes aque corrũpũtur per caliditatem ſicut alie generantur. ¶ Ad tertiam negatur conſequentia. et ad probationem dicitur ꝙ manet vna et eadem quãtitas: ſed non manet tm̃ extenſa in condempſatione ſicut antea erat. Nec propter hoc ſequitur ꝙ accidens migraret de ſubiecto in ſubiectum. quia quedam q̃titas ſecũdũ quam fit rarefactio vel condempſatio non eſt accidens. et ſi quedam ſit accidens non tamē hoc ſequitur nec etiã ſequitur ꝙ duo accidentia non facientia vnũ eēnt in eodem ſubiecto: ſed ſufficit ꝙ illa q̃titas ſiue ſit ſubſtantia ſiue accidens ſit magis extenſa vel minus extenſa. ¶ Ad quartam dicitur concedendo maiorem ſecũdum potentiam ſupernaturalē ſed non ſecundũ potentiam naturalem. et licet granũ milii q̃tumcunꝙ rarefiat magiſ rarefieri poſſit attēdēdo rarefactionem ſecundũ partes eiuſdem proportionis non tamen ſecundũ partes eiuſde; q̃titatis: vel licet in rarefactione grani milii non ſit ſtatus in maximo ſecũdum naturã: tamē bene eſt ſtatus ad minimũ in quo non poteſt ita ꝙ licet cuiuſcunq; q̃titatis ſit granũ milii poſſet fieri maious: tamen eſt danda aliqua q̃titas ad quam non poteſt peruenire granum milii que eſt minima inter omēs quãtitates quas non poteſt naturaliter habere. ¶ Ad quintã dicitur ꝙ lic; quelibet pars materie poſſet rarefieri ſecundũ potētiam ſupernaturalem: non tamen ſecundum potentiam naturalem:

Conſequens autem dictis

¶ Iſte eſt tertius tractatus huius libri in quo philoſophus determinat de tempore. ¶ Et cōtinet ſex capitula. In primo diſputat de eſſe et quiditate ipſius temporis et ipſius nunc. Et in ſecundo inquirit diffinitionem temporis. In tertio aſſignat quaſdam proprietates temporis. In quarto determinat de tēpore per comparationem ad ea que ſunt in tempore In quinto declarat aliqua prius dicta. In ſexto oſtēdit quomodo tempus eſt et quomodo eſt vnum. partes videbuntur in proceſſu. ¶ Dicit ergo primo ſic. quia primo diſputandum eſt de tempore per rationes extraneas hoc eſt per rãtiões dyalecticas vtrum tempus ſit de numero illoru; que ſunt aut de nũero illorũ que nō ſunt. et poſtea que ſit nã ipſius tēporis ¶ Deinde ibi. Quod quidē igitur. phs ponit rationes probantes ꝙ tps non eſt. quarũ prima eſt. Illud

quod componit̃ ex hiis que non ſunt: non ē: ſꝫ tēpus componitur ex hiis ꝙ non ſunt. ḡ tp̄s nō eſt. Minor patet. q: tp̄s componitur ex preterito ꝙd nō eſt ꝙuis fuit et ex futuro quod non eſt ꝙuis erit. ḡ minor ꝟa. ¶ Secūda ratio ē. Oē diuiſibile exiſtēs habꝫ oēs vel aliquas partes exiſtentes: ſꝫ tp̄s nō eſt huiuſmōi. q: de tp̄e non habem9 niſi nūc. ꝙd nō eſt tēpus nec pars tp̄is. ḡ tp̄s non eſt. ꝙ aūt nūc nō ſit pars tp̄is probat ph̄s: q: oīs pars menſurat totū ſi multotiēs reſumatur: ſꝫ nunc nō menſurat ip̄ꝫ tempus. ḡ non eſt pars temporis. Probat etiā hoc aliter q: oē totū cōponit̃ ex ſuis partibus: ſꝫ tēpus nō cōponitur ex ipſis nūc cū nullū diuiſibile componatur ex indiuiſibilib9. ḡ nunc non eſt pars tēporis. ¶ Deinde ph̄s probat ꝙ ipſum nūc nihil eſt: q: ſi nūc eēt aliquid vel eēt aliud in alio et alio tp̄e: vel eēt idē per totū tēpus: ſꝫ neutrū eſt dicendū. igr̄ ipſum nūc nō eſt. Minorē ſic probat ph̄s primo ꝙ nō ſit alterū. q: tūc ſequeret̃ ꝙ plura nūc non poſſet eē ſimul: cū nulla cor̄ que ſunt ī tēpore poſſint eē ſimul niſi vnū ſit pars alterius: ꝛ per ꝯñs ſequeretur ꝙ oporteret ip̄m nunc corrūpi: cū nō poſſit ſtare cū alio adueniente: ſꝫ hoc videtur impoſſibile. q: vel corrūperetur in ſeip̄o vel in alio. Nō primū. q: nihil corrumpitur quando primū eſt: ſed potius gn̄atur. nec in alio q: non corrūpitur in precedente ip̄m. q: nihil corrūpitur anteꝙ ſit. Nec corrumpitur in nunc ſequente ip̄m īmediate cum illa nō ſint immediata: nec in nūc ſequēte ipſum mediate. quia tunc duraret per tempus: et per ꝯñs eſſent infinita nunc ſimul: cū in q̄lꝫ tēpore ſint infinita nūc: ſed hoc videtur impoſſibile. ḡ non eſt aliud et aliud. ¶ Deinde ph̄s probat duabus rōnibus ꝙ nūc nō eſt vnū et idē per totū tp̄s. Quarū p̄ria eſt. q: nullius diuiſibilis finiti ē idē terminus ab vtraꝙ parte: ſꝫ nūc ē terminus corporis finiti ſicut pūctū eſt terminus linee ḡ ipſius tp̄is ſunt diuerſa nūc et nō vnū et idē. ¶ Secunda rō eſt: dicimus illa eē ſimul ſm̄ tp̄s que ſūt in eodem nūc. ḡ ſi maneret vnū et idē nūc in toto tempore tūc ariſtot. et antixp̄s eēnt in vno et eodē nūc. et per ꝯñs eēnt ſimul et vnus nō eēt prior altero ꝙd eſt manifeſte fl̄m. ¶ Deinde ibi. Quid autem eſt tēpus hic ph̄s inueſtigat quid eſt tempus ſecundū opinionem antiquorū: quidācm̄ antiquor̄ dixerūt tempus eē motū celi. Alii vero dixerūt tempus eē circulationē. et alii ſperā vltimam. ¶ Deinde ibi. Quis circulationis. Improbat illam opinionē que ponit temp9 eē circulationē duabus rōnibus. Quarū prima eſt: nulla pars circulatiōis eſt circulatio ſꝫ quelibꝫ pars temporis eſt tempus. ḡ tempus non eſt circulatio.

¶ Secunda ratio eſt: ſi tempus eēt circulatio ſequeretur ꝙ ſi eēnt plures celi ꝙ eēnt ſimul plura tempora: ſed hoc videtur impoſſibile. ḡ tempus non eſt circulatio. ¶ Deinde ibi. Totius autē ſpera. Oſtendit ph̄s ꝙ tempus non eſt ſpera celeſtis ſic. quia omnes partes ſpere ſunt ſimul permanentes: partes vero temporis non: ḡ tempus non eſt ſpera celeſtis. ¶ Dicebant em̄ antiqui ꝙ tempus erat ſpera celeſtis propter hanc rationē. In ſpera omīa ſunt et in tempore omnia ſunt. ergo tempus eſt ſpera celeſtis. ¶ Sed iſta ratio peccat penes equiuocationem: quia res ſunt in ſpera ſicut in continente et ſunt in tempore ſicut in menſurāte motum. Arguitur etiā ex puris affirmatiuis in ſecunda figura ideo peccat penes fallatiam accidentis. ¶ Deinde ibi Qm̄ autem videtur. Oſtendit ph̄s ꝙ tempus non eſt motus duabus rationibus: quarū prima eſt: q: motus eſt in mobili et non eſt vbiꝙ: tempus autē eſt vbiꝙ et apud omnia vnū et idem. ḡ tempus non eſt motus. ¶ Secunda ratio eſt. Omnis motus eſt velox vel tardus: ſed nullum tempus eſt velox vel tardum. ḡ nullū tp̄s ē motus. Minorem probat ſic ph̄s. quia velox et tardum diffiniuntur tempore. ſed tp̄s tēpore nō diffinitur. ergo tempus non eſt velox vel tardum. et per ꝯñs non eſt motus. ¶ Deinde ph̄s oſtendit ꝙ tempus nō eſt ſine motu: quia tempus nō eſt ſine illo ad cuius perceptionē percipitur et ꝗ non percepto ſiue cognito non cognoſcitur: ſed motus eſt huiuſmodi. ḡ tp̄s nō eſt ſine motu. Minorē probat ſic ph̄s. quia ſi quis dormierit per longum tempus puta per centū ānos ſicut dicitur de quibuſdam qui in ſardos dicunt̃ dormiſſe qui poſtꝙ expergefacti ſunt non crediderūt tēpus fuiſſe tranſactū ex quo nullū perceperunt motū nec medium inter illud nunc in quo inceperūt dormire et illud in quo ceſſauerunt dormire. ḡ tempus non percipitur ſine motu.

Accipiamus autem

¶ Iſtud eſt ſm̄ capitulū huius tractatus in ꝗ ph̄s inueſtigat diffinitionē tp̄is. Et diuiditur ī duas partes. In prima pōit quedā preābula. et in ſecūda elicit diffinitionē tp̄is. ¶ Primū preambulū eſt ꝙ tp̄s eſt aliquid ipſius motus. ¶ Probat ſic ph̄s. q: illud ꝙd non pōt cognoſci nec eē ſine alio eſt aliquid eius vel ipſūmet: ſed tp̄s eſt huiuſmodi: ḡ tempus eſt motus vel aliquid ipſius. Mīor pꝫ. q: cū nos latet oīs motus non apprehendimus tempus. Secundū preambulū eſt ꝙ ſicut magnitudo eſt continua: ſic tempus eſt continuū et motus continuus. Patet. quia oīe ꝙd mouetur ex quodam in quodā mouetur. ḡ ſi motus eſt continuus oꝫ magnitudinē eē continuam cū motus nō eſt continuus niſi magnitudo ſit continua et ꝙtus eſt motus tm̄ eſt tp̄s. ¶ Unde in propoſito ph̄s accipit cōtinuū cū dicit ꝙ magnitudo eſt cōtinua ſi motus ſit continuus large vt ſe extendit ad contiguū. Nam ſupra magnitudines contiguas poteſt fieri motus continuus. ¶ Tertium preambulū eſt ꝙ prius et poſterius: prius inueniūtur in magnitudine ſiue in loco. deinde in motu. et poſtea in tempore. ¶ Et ſubdit ph̄s ꝙ prius et poſterius in motu ſūt ip̄e motus: tn̄ eſſe cor̄ eſt alter̄ ꝛ alter̄ ab eē mot9 hoc eſt prius et poſterius ſupponunt pro eodem pro quo ſupponit motus: tamen habent alias deſcriptiones a deſcriptione huius termini motus. ¶ Deinde ibi. At vero. ¶ Hec eſt ſecunda pars huius capituli in qua ph̄s elicit diffinitionē tp̄is dicēs ꝙ nunc percipimus tempus quando diſtinguimus motum per prius et poſterius ita ꝙ aliquid ipſius motus prius capitur ꝛ aliquid poſterius et aliud mediū eſt inter prius et poſterius. Similiter quando aīa accipit duo nūc vnū tanꝙ prius et aliud tanꝙ poſteri9

Nunc nichil est

Omnia sunt in tempore

telligere. Et confirmatur qꝛ in cõſideratiõe altiſſimarū cauſaꝝ conſiſtit felicitas: ſed nõ eſt poſſibile hoīez ad ſuam felicitatē pertingere igitur. Itē ſbā mālis a nobis pōt q̄ditatiue intelligi ḡ et ſbā ſepata: oñā tenz qꝛ ſbā mālis non magis cadit ſub ſenſu q̄ ſubſtātie ſeparate cū nõ cadat niſi ꝑ accidentia eius. Item poſſumus intelligere accidētia vlia q̄uis ſola ſingularia cadant ſub ſenſu: ḡ etiā ſbas ſeparatas poſſumus intelligere q̄uis nõ cadant ſub ſenſu. Itē cõceptus boni eſt conceptus ſimplex ꝓprius deo et illo conceptu pōt intelligi. igitur ¶ Pro dubio ſit

Concluſio prima. Prima cā non eſt cognoſcibilis in aliquo ↄceptu ſimplici abſoluto ſibi ꝓprio qui ſit nālīter repñtatiuꝰ eius. ꝓbat. quia talis ↄceptꝰ eſt itellectō ipſiꝰ rei cuiꝰ eſt: ḡ nec eſt cognoſcibile ꝑ talē ↄceptū niſi qḋ imediate ī ipō fuit ꝓcognitū igr̄. Ex quo ſeq̄tur q̄ ſubſtātia nõ eſt in aliq̄ tali cõceptu ſimplici ꝓprio et abſoluto cognoſcibilis: pꝫ ꝑ eaꝫ rōem. ſubſtātia eñi cognoſcitur in aliquo conceptu ꝓprio negatiuo q̄le eſt ens nālr̄ ꝓprie ſiue nõ ī alio quē conceptū ꝓbamꝰ de ente ꝑticulariter ſumpto ex eo q̄ non eſt ꝓceſſus in īfinitū: qꝛ vnū eſt in alio ſubiectiue ideo eſt aliquod ens qḋ nõ eſt in alio

Concluſio ſcḋa. Prima cā poteſt cognoſci ī aliq̄ cõceptu ſimplici abſoluto nõ ꝓprio ſed cõi: pꝫ. quia oīs conceptus cõnotatiuus aliquē conceptū abſolutū p̄ſuppoīt cui mediate vel imediate attribuitur: ſicut albū attribuitur abſoluto. aliq̄d eñi ē qḋ ḋr albū vt lignū vel lapis. et hoc pōt ꝓbari ex rōe vel diffinitione explicāte quid ſignificet talis conceptus vt ratio huiꝰ noīs albū: albū eñi eſt informatū albedie patet autem q̄ q̄libet talis rō alicui cõceptui abſoluto attribuitur. cū ḡ prima cā ſit cognoſcibilis in aliq̄ conceptu q̄ditatiuo ſeq̄tur q̄ eſt cognoſcibilis in aliq̄ conceptu abſoluto. et ille eſt cõceptus entis vel ſubſtātie. Ex hac autē rōe cõcludūt aliqui q̄ neceſſe eſt eſſe aliquē conceptum deo: et creature cõem p̄dicabilem ī quid de deo et creaturis. iō aliter deꝰ non poſſet ex creaturis cognoſci.

Ad rationes dubii ¶ Ad primā cõceditur oñā de noticia q̄ hētur ꝑ cõceptus cõnotatiuos ſed nõ de illa que hētur ꝑ cõceptus ꝓprios et abſolutos ¶ Secūda rō ſoluta eſt ex dictis ¶ Ad tertiā dicitur q̄ intellectus abſtrahit vlē a ſingulari: iō per hoc q̄ ſentit ſingulare p̄t intelligere vlē. Unde abſtrahere vlē eſt cognoſcere cõceptu vlī. et ſentire ſingulare eſt cognitio ſignificatiua ſingularis. ¶ Ad quartā ḋr q̄ cõceptus boni poteſt dupliciter intelligi. Uno modo cū p̄ciſione cuiuſꝫ alterius conceptus. et ſic talis cõceptus eſt cõis. et in tali cõceptu nõ cognoſcitur diſtincte prima cauſa ſed confuſe. Alio mō poteſt intelligi prima cū addicione alicuiꝰ alterius cõceptus affirmatiui vel negatiui: ita q̄ iſte t̄minꝰ bonū ſignificet tm̄ q̄ tū hec oīo imꝑfecta oī alio bono maius bonū vel tm̄ ſicut iſta: bonū ſūmū: et tunc talis cõceptus nõ eſt abſolutus ſed cõnotatiuus. nõ eſt etiā cõceptus ſimplex ſed conceptus cõplexus. Alie rationes ſolute ſunt ex predictis

Queritur vtrū ī cauſis efficiētibus ſit ꝓceſſus ī infinitū ¶ Argr̄ q̄ ſic quia ſortes habuit patrē et ille aliū et iterū ille aliū et ſic in infinitum. cū ſecundum ariſtotelem generationes ſint perpetue. igr̄ Et confirmatur quia q̄n inter q̄cūq̄ extrema infinita poteſt eſſe diſtantia inter ea p̄nt eſſe infinita media efficientia: ſed inter primū efficiens et qḋlibet aliud eſt infinita diſtantia. ḡ inter ea p̄nt eſſe infinita media efficientia ¶ Scḋo ſic. infinite ſunt partes materie q̄rū q̄libet eſt materia. ḡ in cauſis materialibus eſt ꝓceſſus in infinitū ¶ Tertio ſic omne totū q̄titatiuū dependet ex medietatibus ſuis tanq̄ ex cā māli et queliꝫ illarū medietatū eſt ex ſuis medietatibꝰ et ille ex aliis et ſic in infinitū. igitur etc̄. In oppoſitū eſt phs

Sciendum eſt primo q̄ in hoc tertio capitulo ariſtoteles oſtendit q̄ nõ eſt ꝓceſſus in infinitū in cauſis nec ſecundū directū nec ſecundū ſpēm probat primo inductiue. nā in materialibus nõ eſt poſſibile carnē eſſe ex terra. terrā autē ex aere. aerem ex igne. et ſic in infinitum. nec in formalibus ſimiliter. Deīde ad maiorē declarationē poit aliq̄s cõcluſiones Prima cõcluſio eſt q̄ in cauſis efficientibus nõ ē proceſſus in īfinitū. ꝓ hac concluſione ſupponit q̄ ſi ſint multa: puta tria ordinata ſcōm priꝰ et poſterius id qḋ eſt primū eſt cauſa poſteriorū. probat qꝛ vltimū nulliꝰ ē cauſa: mediū vero ſolum vniꝰ eſt cā ḡ primū eſt cā oīꝫ et nichil differt ibi eſſe plura media vel vnū tm̄ finita vel īfinita ¶ Et tūc ſic. vbi nichil ē primū nichil ē qḋ ſit cā oīm poſteriorꝝ. ſꝫ in infinito nichil eſt primū. igitur. minorē probat qꝛ omēs ꝑtes infiniti medie ſunt. igr̄ ī eo nichil eſt primū ¶ Scḋa cõcluſio in cauſis mālibus nõ eſt proceſſus in infinitū. Pro iſta cõcluſiōe declarāda poit vnā diſtinctionē q̄ eſt q̄ cõtigit hoc fieri ex hoc dupliciter ſecludēdo illū modū q̄ aliq̄d ḋr fieri ex alio qꝛ fit poſt aliud vt ex echiniis olimpia. Unoꝰ cū ex puero fit vir. Alio mō cū ex aq̄ fit aer. Cūꝫ aūt ex puero fit vir nõ ſolū fit hoc poſt hoc: ſꝫ eſt aliquod ſubiectum idē qḋ eſt ſub vtroq̄ termio. et dr̄it dupliciter iſti duo modi. Primo qꝛ ex puero fit vir q̄admodū ex eo quod fctm̄ eſt: vel ex eo qḋ ꝑficr̄ fit ꝑfctm̄. ſꝫ ex aere fit aq̄ tā q̄ ex aliq̄ corrupto. Scḋa dr̄a eſt qꝛ inprīo nõ fit reflexio. nā ex viro nūq̄ fit puer. probat qꝛ ex gñatiōe non fit id qḋ fit: ſꝫ terminꝰ gñatōis in illis ſe hꝫ vnū vt gñatio qḋ ſcꝫ eſt ꝑfectū et aliud vt terminꝰ: et hoc mō ſe hꝫ dies ad aurorā qꝛ poſt hāc: nec aurora fit ex die ſed in ſcḋoꝰ fit reflectio: vt ex aq̄ pōt aer gñari. Tūc probat cõcluſionē ſuā de p̄rio mō: qꝛ neceſſe eſt medioꝝ eē finē et termini ḡ ibi nõ eſt proceſſus ī īfinitū de illo mō ꝓbat duabꝰ rōibꝰ. prīa ē qꝛ in eo ē reflecꝰ nā alteriꝰ corrupꝰ eſt alteriꝰ gñatio igr̄. Scḋa rō eſt. neceſſe eſt id ex q̄ corrupto prīo aliq̄d fctm̄ eſt nõ eē ſēpiternū. ſꝫ mā ē q̄d primū et quid ſempiternū. ḡ ex mā nichil fit prīo tāq̄ ex corrupto: ḡ ī mā nõ ē ꝓceſſus īifitū

Sciendum eſt tertio q̄ cauſe agētes ſūt in multiplici differētia. quedā eñi ſunt conſiliatiue. alie occaſionales. alie inſtrumētales. et alie principales. Item ſunt mediate q̄dā imediate. Itē q̄dā ſunt ꝑ ſe alie autem ꝑ accidēs. ariſtoteles aūt nõ loq̄i hic de cauſis per accidēs nec occaſionalibꝰ ſꝫ ſolū de cauſis ꝑ ſe et p̄ncipalibꝰ. Poteſt aūt dupliciter itelligi proceſſus ī īfinitū. Uno mō deſcēdēdo ſcꝫ q̄ ſortes ſit cā platonis. plato callie. et calias ſocratis et ſic de aliis. Secundo mō aſcendendo et tunc hoc adhuc poteſt duplr̄ intelligi.

Uno modo poteſt intelligi ꝙ ſit proceſſus in infinitū ad diuerſos effectus ſucceſſiue ꝓducendos et ſic infinitas vocatur infinitas ſucceſſiõis et hmõi proceſſus eſt cõcedẽdus ponẽdo cū ariſtotele eternitatē mundi: et tunc ꝓceſſus in infinitū vocaꝶ ꝓceſſus cāȝ accidētaliter ordinataȝ. Alio mō pōt intelligi ꝙ ſit ꝓceſſus in infinitū in cauſis eſſentialiter ſubordiatis ad ꝓductionē vnius et eiuſdē effectus ſimul cõcurrẽtibus: et hoc nõ eſt verū. Unde cauſe eſſentialiter ſubordinate ſunt ille q̄ ad ꝓductionē alicuius cāti ſic ſe hñt ꝙ poſterior dependet a priori in cauſando ſic ꝙ ĩpoſſibile ē aliq̄ cauſare niſi prior cauſet et non eȝ. Et dr̄ ĩ cauſando quia nõ oportet ꝙ dependeat ab illa in eſſendo. Si enī dependeret in eſſendo et nõ in cauſando tunc non eſſent eſſentialiter ſubordiate. illa aūt dependet eſſentialiter in cauſando ab alia quā ĩpoſſibile eſt cāre altera non cauſāte et nõ eȝ. Ex quo pȝ ꝙ tales cauſas ſic ſubordinatas oportet eſſe ſimul: quare ſi eſſent infinite eſſet dabile actu infinitū: et in hoc ſenſu intelligit ariſtoteles ſuas concluſiones.

de cauſis eſſentialiter ſubordinatis

Prima concluſio

Concluſio prima. In cauſis accidētaliter ſubordinatis poteſt eſſe ꝓceſſus ĩ infinitū: patet quia infinitum ſcḋȝ potētiā poſſibile eſt in rebus eſſe ſed ꝓceſſum in infinitum ponere ĩ accidentaliter ſubordinatis eſt ſolum ponere infinitū ſcḋm potētiā igiꝶ.

Secunda concluſio

Concluſio ſcḋa. In cauſis eſſentialiter ſubordiatis nõ eſt ꝓceſſus in infinitū. pȝ ex dictis

Dubitatur vtrum in aliis gñibus cāȝ poſſit eſſe proceſſus in infinitū. ¶ Arguiꝶ p̄mo ꝙ ſic de formis: quia eiuſdē materie pñt eſſe infinite forme igitur. Cõfirmatur q2 in numeris eſt ꝓceſſus in infinitū: ſȝ numeri ſunt forme: ergo in formis ē proceſſus in infinitū.. Itē q̄cq̄d eſt: eſt ꝑ formam ḡ in formis eſt ꝓceſſus in infinitū: ↄña tȝ: q2 cõpoitū eſt ḡ per formā. Itē illa forma ē ḡ ꝑ aliā forām et iterū illa per aliā et ſic in infinitum ¶ Scḋo ſic. de cauſis finalibus q2 nõ ē dabilis aliq̄s finis in q̄ ſit vltimate ſtandū. ḡ ē ꝓceſſus in infinitū. aña pȝ q2 ſi ſic maxime eſſet prima. ſȝ hoc eſt fīſī. igiꝶ. minor pȝ q2 prime cauſe eſt aliq̄ opatio ḡ ē aliq̄s finis: ↄña tenet ꝑ illō qḋ dr̄ ſcḋo celi ⁊ mūdi. vnūq̄dq̄ cuius eſt opus ē gr̄a illi⁹ ¶ Pro dubio ē aduertendū ꝙ ↄñter ariſtoteles ꝓbat ꝙ ĩ cauſis formalibus et finalibus nõ eſt ꝓceſſus in ĩfinitū. et circa hoc ponit tres cõcluſiones. Prima eſt ĩ cauſis finalibus non eſt ꝓceſſus in infinitū. ꝓbat q̄tuor rõibus. Pria eſt vbicūq̄ eſt aliq̄d gr̄a alicui⁹ et ip̄m gr̄a nulli⁹ ibi non eſt ꝓceſſus in infinitū: ſed in cauſis finalibus eſt aliquid gr̄a cuius alia ſunt et ip̄m gr̄a nullius ē igiꝶ minorē ꝓbat q2 ſi in eis nichil eſſet tale tunc in rebus nullus eſſet finis. Scḋa rõ ſi eſſet ꝓceſſus in infinitū tunc auferretur natura boni ſed hoc eſt incõueniens igitur. Tertia rõ. ſeq̄reꝶ ꝙ nullus conareꝶ aliq̄d facere ꝓpter finē: pȝ q2 nūq̄ ꝑuēturus eſſet ad terminū nullus enī conabiꝶ aliq̄d facere ad terminū nõ futurus ꝑuenire. Quarta rõ eſt quia ſeq̄retur ꝙ nullum eſſet agens ꝑ intellectū. Nā agens ꝑ intellectum ſemper aliquid facit gratia alicuius qḋ eſt terminus ⁊ finis eius. ¶ Secunda cõcluſio eſt in cauſis formalib⁹ non eſt ꝓceſſus in infinitū: ꝓbat q̄tuor rõnibus. Pria eſt nõ eſt proceſſus in infinitū in diffinitionib⁹: ḡ nec ĩ formis. aña pȝ q2 p̄dicamētoȝ poſitoȝ ĩ diffinitõib⁹ q̄ priora ſūt magis ſunt: q2 ſi poſteriora ſūt neceſſe ē priora eſſe et nõ ecõtra. ſed vbi nõ eſt prius ibi nõ eſt poſteri⁹. ḡ ſi in diffinitõib⁹ ſit primū pri⁹ et poſteri⁹ ſeq̄ꝶ ꝙ in eis nõ eſt ꝓceſſus ĩ ĩfinitū. Scḋa rõ eſt ſi eſſet proceſſus in infinitum ĩpoſſibile eſſet ſcire: q2 nõ cõtigit ſcire q̄uſq̄ deueniaꝶ ad ĩdiuiſibilia: id eſt ad rõem ſpẽi ſpāliſſime. Tertia rõ eſt ĩpoſſibile eſt ĩfinita cognoſcere. ḡ ponētes proceſſū in infinitū ĩ formis deſtruūt ſcire. Et ſi dicaꝶ ꝙ linea ē a nobis cognoſcibilis. ⁊ tñ ē ĩ ĩfinitū diuiſibilis. Ad hoc rñdet ariſtoteles ꝙ linea nõ ē itelligibilis a nobis vt ĩfinita ē vt dicit text⁹ nõ enumerabit ſectiones q̄ ꝑ ĩfinita ꝓcedit: ſȝ linea eſt aliq̄d vnū et etiā diuiſibile plurib⁹ ĩfinitis diuiſibilib⁹ ĩ ptes eiuſdēȝ q̄titatis et ſcḋm aliquos concept⁹ cõtingit eā intelligere. Quarta rõ eſt ĩ oĩ eo qḋ moueꝶ neceſſe eſt itelligere mām q̄ hȝ rõem infiniti cui infinito cõuenit eſſe nichil: ḡ ꝑ oppoſitū illud cui cõuenit eſſe nõ eſt ĩfinitum quia ĩfinitū nõ eſſet ĩ finito. ¶ Tertia cõcluſio eſt ĩ ſpēbus cauſarū nõ eſt ꝓceſſus in infinitū: pȝ q2 tūc nichil poſſemus cognoſcere. ꝓbat q2 tūc ſcire putam⁹ aliq̄d cū cauſas eius cognoſcimus. ſȝ ĩfinitū ſcḋm adiūctõeȝ nõ pōt ꝑtrāſiri: igiꝶ. Ex his pȝ rñſio ad dubiū. Prima rõ dubii ꝓbat de ĩfinito ſcḋm potētiā: ſȝ nõ ſcḋm actū et ſimiliter ſcḋa ¶ Ad tertiā cõceditur maior ſi itelligatur de cõpoito ex mā et forā. ſi aūt itelligaꝶ vlꝶ negaꝶ ad hūc ſenſuȝ ꝙ q̄cq̄d eſt ē ꝑ formā a ſe realꝶ diſtictā: q2 forā ſeipā eſt forālꝶ. q̄ lȝ ſit ꝑ formā nõ tñ ꝑ formā a ſe realꝶ diſtictā ¶ Ad aliā pȝ ſolu⁰ ex ſcḋo celi et mundi

prima ratio

Dubitatur ſcḋo. vtrū ĩfinitū ſit cognoſcibile a nobis ¶ Argꝶ ꝙ ſic q2 de⁹ eſt ĩfinit⁹ et ſciꝶ a nobis eē infinit⁹: et tñ eſt a nobis cognoſcibilis: igiꝶ Et cõfirmatur q2 ꝑ oēs cās ſit cognitio: ḡ ꝑ primā: ſȝ illa ē ĩfinita igiꝶ Itē ĩfinitū diffiniꝶ et hȝ paſſiões de eo aſſignatas et ĩponim⁹ nomē ad ſignificādū illud. ḡ ip̄m cognoſcim⁹ Itē ſpēs q̄rūcūq̄ numeroȝ vel gñm ſūt itelligibiles a nobis: ſȝ ſpēs numeroȝ ſūt ĩfinite. ḡ ĩfinitū ē cognoſcibile ¶ Pro dubio eſt aduertēdū ꝙ ĩfinitū capiꝶ duplꝶ Uno⁰ ꝑ cõi itētiõe ĩfiniti et ſic attribuiꝶ reb⁹ carētib⁹ principio et fine. Scḋo⁰ accipiꝶ ꝓ reb⁹ hmõi q̄b⁹ hec cõis itētio attribuiꝶ. ſi accipiaꝶ ſcḋo⁰ tūc nõ pōt itelligi ſub rõe ĩfiniti. hoc tñ hȝ duplicē ſenſū ſcȝ ꝙ nõ poſſit intelligi ſub rõe ĩfiniti. Uno mō ꝙ nõ pōt cognoſci rõ infiniti de eo qḋ ſim eſt: de deo enī cognoſcim⁹ ꝙ ē infinitus. ¶ Alio mō pōt itelligi ꝙ nõ poteſt itelligi ſub rõe infiniti: id eſt ꝙ nõ eſt poſſibile ꝙ intelligamus illud ſecundum omnes acceptiones eius: ſicut impoſſibile eſt intelligere infinitas acceptiones linee: ⁊ ſic verum eſt. Et tunc reſpondetur ad dubium ꝙ ratio infiniti bene eſt a nobis cognoſcibilis: patet ſecunda ratione dubii. Dicitur ſecundo ꝙ infinitum poteſt cognoſci ſcȝ eſſe infinitū a nobis. Dicitur tertio ꝙ illud quod eſt infinitum poteſt cognoſci q̄tū ad multa predicata ſiue paſſiones que ſibi inſunt: patet. nam de deo cognoſcimus ꝙ eſt incorporeus eternus et ſic de aliis Dicitur quarto ꝙ illud quod eſt infinitum non eſt a nobis cognoſcibile ſecundum omnem eius perfectionem. patet primo auctoritate ariſtotelis in p̄ſēti paſſu dicēti ꝙ ſi forme eēnt ĩfinite nichil cõtigeret ſcire. Itē p̄mo phiſicoȝ cõtra anaxagorā dicit ꝙ ſi eſſent infinita

2a concluſio

Quidquid eſt cauſa cauſe eſt cauſa cauſati

[illegible]

cōi cauſe ꝓpter qḋ cadūt ſub eadē ſcīa. Ad ſecundā
q̄ſtionem rñdetur ꝙ principia cōia vel ꝓpria cōſiderā
tur dupliciter in aliqua ſcīa. Vno° conſiderando alia
ꝑ eacē ſic cadūt ſub cōſideratione cuiuſ ſcie. Alio mō
conſiderando de eis ꝙ vera ſint. et hoc dupliciter vno°
a priori et demōſtratiue ꝓpter quid et ſic ad nullā ſcié
tiam ꝑtinent. Alio mō elēchice et ꝑ ſignificationes
terminoꝝ: et ſic ꝑtinēt ad hanc ſcientiam: et ad hanc ꝑ
tinet cōſideratio ſubſtantiarū: ⁊ per hoc ſoluuntur rō
nes dubii

Dubitatur Secūdo vtrū eiuſdem ſciētie ſit oīs
ſubſtācias ꝯſiderare ¶ Arguitur pri
mo ꝙ nō q̄ tunc non poſſꝫ bene dici q̄ illaꝝ ꝑtineret
ad hāc ſciēciā ¶ In oppoſitū arguitur ſic: quia ſi ſic
talis ſcīa eſſet oīm accidentium ſenſibiliū et oīs alie
ſcientie ſupfluerent: ꝯña pꝫ quia omīs ſcientia circa
ſuū ꝓprium obiectū accidēs ſpeculatur ¶ Deinde di
ſputat q̄ſtionē circa cōſiderationē accidētiū. Utrū ſcꝫ
eiuſdem ſcientie ſit ſbās et accidētia cōſiderare ¶ Ar
guitur ꝙ non quia ſubſtātie eſt diffinitio: accidentis
vero demonſtratio. ſed nō eſt eadē ſciētia diffinitiua ⁊
demonſtratiua. igitur non eſt eadem ſcientia de acci
dentibus et ſubſtātiis ¶ In oppoſitū arguitur ſic q̄a
ſi eſſent diuerſe nō poſſet aſſignari que illarū ſpecule
tur accidens et que ſbām.

Dubitatur tertio vtrū p̄ter ſbās ſenſibiles ſint
ponende alique alie ſubſtantie ¶ Ar
guitur ꝙ ſic rationibus in primo libro poſitis. Pri
ma eſt: habetur ſcīa de rebus et nō de ſingularib⁹ igi
tur de vniuerſalibus. minorem ꝓbat quia res ſingula
res ſunt in continuo fluxu ¶ Secunda rō eſt: de reb⁹
habentur diffinitiones et nō de rebus ſingularib⁹: q̄
ſunt ī cōtinua trāſmutatione igiẗ de vlibus que vlia
appellanẗ ydee et ſpēs ſiue forme ſenſibiliū et exēplū
nature ſcdm q̄s ⁊ ꝓpter quas eſſe dicebantur ſenſibi
lia ¶ Tertia rō eſt. vniuoca noīa ſignificāt multa in
diuidua ſcdm participationem eē ſiue cōis ītentionis
⁊ hec participatio ſcdm noīa trāſmutatur. ſꝫ hoc non
poteſt ſaluari niſi ponerētur alie res a ſenſibilib⁹. igiẗ
¶ In oppoſitū arguit phs in hoc tertio capitulo. q̄ q̄
poſuerunt ydeas ſeparatas poſuerūt eas tāq̄ hoīes ⁊
aſinos ſēpiternos. Ad hoc eī coacti fuerūt vt ſaluarēt
ſempiternitatē ſpēꝝ in hoc mūdo: ſed hoc ē īpoſſibile ꝙ
ſit ſempiternitas: quia eſt valde difficile ꝙ idē ſecun
dum nām ſuam et eiuſdē ſpēi ſit corruptibile et incor
ruptibile ¶ Arguit ꝯñter cōtra ponētes figuras ma
thematicas ſeꝑatas a ſenſibilibus et hoc q̄tuor rōib⁹
¶ Pria ē q̄ ſi ſic ſeq̄reẗ ꝙ p̄ter lineas ſenſibiles ⁊ yde
ales oporteret ponere lineas medias. et ſic oporteret
ponere tres diuerſas geometrias: et ſimiliter inter ce
lum ſenſibile et ydeale eſſet aliud celum mediū et ſic eſ
ſent ponēde tres aſtrologie ſꝫ iſta ſūt abſurda q̄ tale ce
luꝫ nō eſſet mobile cū eſſet ſeꝑatū: nec īmobile q̄ aſtro
logia nō curat niſi de mobilib⁹ ¶ Scđa rō eſt q̄ ſimi
liter oporteret dicere de illis de q̄bus cōſiderat phi
ſica et ꝑſpectiua ita ꝙ eſſent forme ¶ Tertia rō ē. ta
les poſuerunt duplicē ſciam de magnitudib⁹ mēſurā
dis. vnā de ſenſibilibus quā theodoſiā appellāt: aliam
de ſeꝑatis quā dixerūt geometriā ſed hoc eſt abſurdū
quia tūc oporteret ponere duplicē medicinā. vnā ſenſi
biliū ⁊ alterā ſeparatarū ¶ Quarta rō eſt. nō eſt verum
ꝙ theodoſia ſit de corruptibilibus magnitudinibus
q̄ tunc corrumperentur illis corruptis: et hec ratio mi
litat ſcdm eoꝝ dicta ¶ In oppoſitū arguit phs quia in
p̄dictis ſenſibilibus nō ſunt ponēda talia puncta qua
lia demōſtrat geometria nec tales linee: demōſtrat eñ
de recta lꝫ deſcribat tortuoſam ḡ p̄ter iſtas lineas oꝫ
ponere alias ¶ Cōſequēter arguit cōtra ponētes ma
thematicalia cōiūcta ſenſibilibus lꝫ ſint ab eis ſeꝑata
Primo quia ſeq̄retur ꝙ nō minus eēnt ponēde ydee
in ſenſibilib⁹ q̄ ī mathematica q̄ vbiq̄ ſunt eedē rōes
Secūdo ſeq̄retur ꝙ duo corpa eſſent in eodē. ſcꝫ corp⁹
ſenſibile et aliud corpus de quo eſt mathematica Ter
tio q̄ dixerūt talia eſſe īmobilia qḋ ē īpoſſibile ſi ſint ī
corꝑibus motis. Similiter q̄tuor īcōuenientia addu
cta prius ꝯtra priorē opinionē ducūtur ꝯ̄ ipſam. erit eñ
celum p̄ter hoc celum nō tamē extra ſed in eodē loco.
quod eſt īpoſſibile

Adrationes q̄ſtionis ¶ Ad primā negaẗ ꝯña q̄a
dubitatio valet ad acq̄rēdū p̄ncipia
demonſtratiua ¶ Ad ſecūdā dr̄ ꝙ dictū ariſtotelis in
telligitur in q̄ſtionibus ad vtrāq̄ partem ſuſtinibili
bus ita ꝙ ſi q̄ſtiones mathematice ſunt tales: dubita
tio in eis eſt a natura. ¶ Ad tertiā dr̄ ꝙ licꝫ dubitans
ſit ligatus q̄ tamē ꝑ dubitationē cognoſcit ligamen
quod prius nō cognoſcebat q̄ñ erat pure ignorās: ideo
dubitatio non impedit ſed iuuat ad inq̄ſitionem veri
tatis

Queritur vtrū gña et ſpecies ſint principia reꝝ
vel partes ex q̄bus vnūq̄dq̄ cōponiẗ
¶ Arguiẗ ꝙ gña ſint principia rerū trib⁹ rōib⁹ Pri
ma eſt q̄ ſunt principia diffinitionū ſunt principia dif
finitorū ſꝫ gña et ſpēs ſunt p̄cipia diffinitionū igitur
et diffinitoꝝ ¶ Scđo ſic ſcīa hētur de rebus per cogni
tionē p̄cipioꝝ ſꝫ accipim⁹ ſciam ſpēꝝ ꝑ gña. igitur ip
ſa ſunt principia ſpēꝝ ¶ Tertio ſic illi qui ponūt vnū
et ens magnū et paruū p̄cipia entiū vtūtur eis tanq̄
gñibus: ḡ genera ſunt principia rerū ¶ In oppoſitum
aẗ q̄tuor rōibus. Prima eſt. principia vocū ſunt litte
re et ſillabe ex q̄bus cōponūtur voces et nō hoc ꝯ̄ voꝝ
igitur ¶ Scđa rō ē: demōſtrationes poſteriores reſol
uūtur in priores q̄rū p̄miſſe ſunt principia et non aliq̄
vlis demōſtratio igẗ. Tertia rō ſcdm ēpedoclē. elemē
ta ſunt principia reꝝ: illa aūt non ſunt genera igitur.
Quarta rō. principia dom⁹ ſunt lapides et ligna ⁊ nō
dom⁹ vniuerſalis igitur

Sciendum eſt primo ꝙ ꝯñter ariſtoteles diſputat
q̄ſtiones motas circa cōſiderata in hac
ſcīa. Prima eſt illa q̄ īmediate diſputata eſt. Scđa ē: ſi
p̄cipia rerū ſint vlia vtrū ſint gña ſup̄ma vel ſpēs ſpe
cialiſſime. circa qḋ diſputat primo ꝙ aliq̄ nō ſunt vlia
vel gña: q̄ ſi magis vlia ſint magis p̄cipia ens ⁊ vnū
erūt maxie p̄cipia cū ſint maxie vlia: ſꝫ hoc eſt fīm q̄a
nō ſūt gña qḋ ꝓbat ſic. q̄ gña hñt dfas de q̄b⁹ nō pre
dicātur: ens aūt et vnū de oībus p̄dicāẗ: igitur. Scđa
rō: ſi gña ſint principia gña intermedia erūt p̄cipia:
ſed hoc eſt fīm cū ſint ex aliis cōpoſita. Tertia rō eſt.
differētie ſunt p̄cipia ſicut et gña: ſꝫ dfe ſunt infinite
igitur et genera et principia. ¶ Conſequenter di
recte diſputat queſtionem. Et primo ꝙ ſpecies debe
at magis dici principium. et ſunt tres rationes.

¶ Prima eſt: principia prima debēt eſſe ſimpliciora: ſʒ
ſpecies ſunt ſimpliciores generibus. igitur ¶ Secun-
da ratio eſt in ſpeciebus dabile eſt vniuerſale ſeparatū
et non in generibus: ergo ſpecies magis habet rōnē
principii φ genus ¶ In oppoſitum arguit phs φ ge
nus magis habeat rationem principii ſiue qditatis.
quia de ratione principii eſt eſſe diſtinctū a pricipiato
eſt autem diſtinctum hoc qđ eſt ſeparatum. ſed aliqđ ē
ſeparatuʒ per hoc φ eſt vniuerſale ꝰ quod eſt magis
vniuerſale eſt magis principiū ¶ Cōſequēter diſpu-
tat aliam q̄ſtionē. vtrū preter ſingularia neceſſe ſit po
nere vniuerſalia ¶ Et arguit phs φ ſic: q: aliter non
poſſet hrī ſcia de rebus: ſingulariū eīn nō eſt ſcia: quia
ſunt infinita ꝰ preter ſingularia oʒ ponere vlia. ¶ In
oppoᵐ arguit phs q: ſi preter ſingularia eſſent vlia ip
ſa eſſent principia igitur ¶ Scđo ſic q: vel in oib⁹ ſin-
gularib⁹ eſſent ponēda vlia: vel in nullis: vel ī aliqb⁹
et in aliqb⁹ nō. nō primū neqꝫ tertiū ꝰ neqꝫ ſecūdum.
¶ In oppoſitū arꝰ ꝑ phm ad partē affirmatiuā duab⁹
rōnibus. ¶ Prima eſt quia tūc nichil erit intelligibi
le: q: oīa erūt ſenſibilia: q̄re nullius erit ſcia niſi quis
dicat ſenſibiliū eſſe ſciam. ¶ Scđa rō eſt: ſeq̄ret φ ni-
chil eſſet ſempiternū et īcorruptibile: q: oīa ſenſibilia
corrūpuntur et ī motu ſunt: et ſi nichil eſt ſempiternū
nulla erit gñatio. igitur. ¶ Arguit ɔñter φ non ſint
vniuerſalia ſeparata tribus rōnibus ¶ Prima eſt φ
abſurdum eſt φ ſit dom⁹ preter domus ꝑticulares. Se
cunda ratio eſt q: vniuerſale ꝑdicat̄ ſbaliter de oībus
ſed illa ſunt vnū q: ſba eſt vna. ꝰ oīa ſingularia erunt
vnū. Tertia rō eſt ſicut materia eſt diuiſa in ſingulari
bus ita et forma ergo ābe nature cōpoſiti ſunt ſingu-
lares: ꝰ nō eſt ponēdum vniuerſale preter ſingularia
ɔña patet quia nō ponitur vniuerſale ſeparatum tan
φ forma

Sciendum eſt ſecūdo φ ɔñter ariſtoteles querit
vtrū ſingulariuʒ numero dr̄ntium
principia ſint eadem numero. ¶ Arguit primo φ ſic
quia ſi eſſent diuerſa numero ſeq̄retur φ ſicut princi-
piata ſunt infinita: ita principia eſſent infinita et ſic
de rebus non eſſet ſcientia. ¶ In oppoſitum arguit
phs duabus rōnibus. Priā eſt ſi hec ſillaba ba: com
ponatur ex b. et a, et non ſit niſi vnicū b. et vnicum a.
non erit niſi vnica ſillaba ba. ꝰ ſi ſint due ſillabe erūt
duo b. et duo a. Secūda rō ſi oim ſingulariū eſſet idē
principiū numero ipm eſſet ſingulare et ꝑ ɔñs oīa
eſſent ſingularia. ꝰ non eſt ponendū vniuerſale preter
ſingularia ¶ Pro dubio eſt aduertendū φ plato poſu
it vniuerſalia eſſe formas rerū ſingulariū quas ſecun
dum aliquos ponebat ſeparatas ab eis: ſcđm alios vo
non. Hanc opinionē reprobat ariſtoteles in multis lo
cis. Tunc ſit

Concluſio prima. gña et differentie ſunt pricipia
diffinitionū: patet q̄a diffinitio ſpēi cō
ponitur ex genere et differentia tanφ ex principiis cō
ponentibus

Concluſio ſecunda: principia rerū ſunt; res ſingu
lares ex qbus vnaqꝫ res componitur
patet rationibus ſuperius poſitis

Dubitatur primo vtrum corruptibilium et incor
ruptibilium ſint eadem principia. Et
arguitur φ non quia ſi ſic nō poſſet aſſignari rō quare
aliqua ſunt corruptibilia et aliq̄ īcorruptibilia: nec va
let dicere vt dicebat heſiodus ad ꝑplm ꝑdicās φ dii
vtuntur nectare et cibis delectabilibus ideo ſunt in-
corruptibiles: q: ſi ſint īcorruptibiles nō egent cibo. ſi
vero ſint corruptibiles nō poſſunt ꝑpetuari ꝑ hmōi ci
bos: nec valet dicere vt dicebat ampedocles φ odium
eſt cauſa corruptionis et amicicia perpetuitatis: ideo
cum aliqua participant de odio ſunt corruptibilia: q̄
vero nichil ſunt incorruptibilia: quia ſi liti appropri-
aretur corruptio amicicie approprīabitur generatio
qđ tamē eſt falſum ſecūdum ipſum. Tum ſecundo q̄a
ſequeretur φ deus eſſet infeliciſſimus et ignorās: cū
nichil ꝑticiparet de lite et ſic non cognoſceret litem.
ɔña tenet quia ſecundum eum ſimile ſimili cognoſcit.
Tū ſecūdo quia dicit litem ſucceſſiue regnare et tamē
huius nullā aſſignat rōem. igitur ¶ In oppoſituʒ ar
guit phs quia ſi ſint diuerſa aut ergo pricipia corrup
tibiliū ſunt corruptibilia vel incorruptibilia: non pri
mum quia tunc eſſent ex aliis principiis de quibus q̄
reretur vt prius et ſic tandem eſſet ꝓceſſus in infini-
tum. Tum ſecundo quia tunc aliquādo corrūperētur:
et ita nichil remaneret niſi ꝑpetua. Si autem dicatur
φ ſunt incorruptibilia tūc reuertitur prior dubitatio
quare aliqua ſunt corruptibilia et aliqua non ¶ Ad
dubium reſpondetur primo φ idem eſt principiū cor-
ruptibilium et incorruptibilium, patet de prima cau-
ſa ¶ Dicitur ſecundo φ corruptibilium et incorrupti-
bilium principia ſunt diuerſa ¶ Dicitur tertio φ ſtat
omnia principia alicuius eſſe incorruptibilia: ꝛ tamē
ipſum eſſe corruptibile: patet de materia et de aīa rō-
nali que ſunt principia hominis per quorum diſſolu-
tionem corrumpitur ideo dicitur φ cā quare aliq̄ ſūt
incorruptibilia eſt quia principia eorūʒ ſunt īcorrupti
bilia et indiſſolubilia ¶ Alia vero ſunt corruptibilia
vel quia principia ipſorum ſunt corruptibilia aut alte
rum eorum; vel ſi ambo ſint incorruptibilia ſunt ta-
men diſſolubilia et ſeparabilia.

Dubitatur ſecundo vtrum ens et vnū ſint ſbe re-
rum? Arguitur φ ſic duabus rōibus
Prima eſt ſi ens et vnū non ſunt ſbe ſeq̄retur φ nul-
lum vniuerſale erit ſba: et ſic non erunt niſi res ſingu
lares quare non erit ſcientia de rebus ¶ Scđa rō ē ſi
natura vni⁹ eſſet ſepata a ſingularibus ſeq̄retur φ na
tura numeri nō eēt in ſingularibus. ɔña tenet q: nu
mer⁹ non eſt aliud φ vnitates: nec vnitas eſt aliud φ
ipm vnū ¶ In oppoᵐ arꝰ q̄nqꝫ rōibus textus. Prima
eſt ſi ens et vnū eſſent ſbe ſepate a ſingularibus omne
ſingulare eſſet diuerſū ab ente. Scđa rō eſt ſi ſic ſeq̄ret
φ nō eſſent plura entia. pꝫ q: nulla ſba ſepata eēt ſbā
oīm. ſed q̄ūcūqꝫ ſbā eſt vna illa ſunt vnū ſbāliter igit.
Ex quo infert φ numer⁹ nō eſt ſubſtātia ſepata. Secū
da ratio eſt ſi vnū ſit vnū eſt indiuiſibile: ſed indiuiſibi
le nichil eſt. igitur. miorē probat rōe zenonis. oīe ens
additū alicui reddit ipm maius: ſed indiuiſibile addi-
tum enti nō reddit ipm maius. igitur Hec tamē rō de
ficit dupliciter vt dicit ariſtoteles. Primo q: ꝓcedit
ac ſi oīe ens eſſet q̄tum. Scđo q: lꝫ indiuiſibile non
faciat maius. facit tamen plus ¶ Quita rō eſt q: vnū
ſecūdū eos eſt indiuiſibile et ſeparatū ꝰ ex eo nō pōt fi
eri magnitudo: nec ex eo poteſt fieri numerus niſi aliō
concurrat: nec oʒ dicere φ ex illo vno et quodā alio nō

letica :methaphiſica et ſophiſtica vt habetur ſexto hꝰ
conueniunt in ſubiecto quod eſt ens ſimplr̄. igr̄. Itē
enti inq̄tū ens cōuenit rō primi ſubiecti reſpectu hꝰ
ſciē.igr̄. Et eſt aduertēdū ꝙ hec dictio īq̄tū nō tenet
reduplicatiue q2 oīe ens eēt ſubiectū :ſed tenet ſpeci-
ficatiue :ita ꝙ ſpecificat rōnē ſm quā ens eſt ſubiectū
methaphiſice.

Dubitatur Primo verū ad hanc ſcientiam ſpectꝫ
de vno determinare. ¶ Pro dubio eſt
aduertendū ꝙ ↄ̄ſiter ariſt̄.oſ̄dit paſſiones de quibus
dꝫ hec ſciā determinare et ponit quīqꝫ ↄ°nes. ¶ Pri-
ma eſt. ad hanc ſcientiam ſpectat determinare de vno
probat quia ens et vnum conuertuntur ⁊ ſignificant
vnam nām :licꝫ nō vna rōne oſ̄ſam. igr̄. aīs patꝫ tri
plicr̄. pꝛīo q2 iſte voces vnꝰ homo :ens hō nihil diuer-
ſum ſignificant :ita ꝙ nihil per vnam ſignificat quod
non ſignificet per alterā. ¶ Scḋo ſic. vnū et ens non
ſeparantur in gn̄atione et corruptione :ita ꝙ nō pt̄ ge
nerari vel corrumpi ens ſine vno :nec vnū ſine ente.
¶ Tertio ſic. quodlibꝫ per ſuā ſubām oī accidente cor
rupto eſt ens et vnum et vnū nihil dicit preter ēs nec
eꝫ. ¶ Ex quo infert tria correlaria. ¶ Primū eſt tot
ſunt ſpēs vnius quot ſūt ſpēs entis. ¶ Scḋꝫ eſt ꝙ de
hmōī ſpēbus ad hanc ſciam ſpectat cōſiderare vt de eo
dem et ſimili et aliis talibus. ¶ Tertiū eſt ꝙ tot ſunt
partes phīe q̄t ſunt partes ſubſtantie. ¶ Scḋa con-
cluſio ad hanc ſcientiam ſpectat conſiderare de multi
tudine: pꝫ q2 eiuſdeꝫ ſciē eſt oppoſita ſpeculari. vnita-
ti aūt opponitur pluralitas .igitur ad hāc ſcientiam
ſpectat de multitudine conſiderare.

Dubitatur Scḋo vtrū vnū dicat aliquā entitatē
ſuperadditam enti .Et argr̄ ꝙ ſic. pri
mo :q2 ſi nō :tunc eēt nugatio dicendo vnū ens vel ēs
vnū :ſed ↄ̄ſ̄s eſt fl̄ſm̄ .igr̄. Et ↄ̄firmat q2 vnū predicat
denoīatiue de ente. ergo dicit aliq̄d ſuperadditum
enti. In oppoᵐ eſt ariſt̄. in hoc quarto dicēs ens ⁊ vnū
ſunt vna nā :ſed nō vna rōne oſ̄ſa. ¶ Pro dubio ē ad
uertendū ꝙ iſti termini ens et vnū eandem rem ſigni-
ficant ſub diuerſis tn̄ rationibus :q2 ens ſignificat
illam rem vt eſt quedam nā in ſe :ſed vnum ſignificat
eam vt eſt in ſe indiuiſa .dicitur aūt illud eē indiuiſū
in ſe quod eſt vnū et non multa quoꝝ vnū non ſit aliḋ
ſicut aīa non eſt aliqua multa quoꝝ vnū nō ſit aliḋ. ſꝫ
aceruus lapidum eſt multi lapides quoꝝ vnus non eſt
alius :iō eſt in ſe diuiſus. ¶ Ex quo pꝫ ꝙ ponentes to
tum dicere aliquā entitatē preter partes ſimul ſūptas
nullū hn̄t ↄcedere vnū totū eē indiuiſū quare nec vnū
et per ↄ̄ſ̄s nec ens :ſed entia :qḋ multi eoꝝ concedunt :
iō addūt aliqui rōne hꝰ hanc particulā et, diuiſū a q̄lꝫ
alio :ſed nō oꝫ eā addere :q2 ſi eēt ſolū vnū ens ipm̄ eēt
vnū :et tn̄ a nullo alio diſtingueret vel eēt diuiſū. Tūc
rn̄det ad dubium ꝙ vnū nō dicit aliquā nām enti ſup
additā. pꝫ pꝛīo auctoritate phī ſup hoc allegata ↄtra
auicenā .hꝫ eīm ibi phūs ſm eīm ipm̄ vnūqḋqꝫ eſt ens
et vnū per ſuā eēntiā . ¶ Secundo ſic. ſi ens eēt ſine
quacunqꝫ entitate ſibi ſuperaddita adhuc eēt vnum :
g̃ ens non eſt vnū per aliquā entitatē ſibi ſuperadditā
aīs pꝫ. q2 eēt in ſe indiuiſuꝫ. igitur. Aſſūptū pꝫ. q2 nō
eēt multa q̄ꝝ vnū ñ eēt aliḋ. igr̄ eēt ī ſe īdiuiſū et ꝑ ↄ̄ſ̄s
vnū . ¶ Tertio ſic ens ſeipo eſt a quolꝫ alio diuiſū et
hoc ſi ſit aliḋ :g̃ ſi ſit aliud ab oībus eſt in ſeipo indiui

ſum :aīs pꝫ . q2 ſeipo et non aliqua entitate ſuperad
dita hꝫ ꝙ non ſit aliud ens :iō enim q2 homo ē homo
iō non eſt aſinus . ¶ Quarto ſic. ſi eēt vnus hō ꝑ en-
titatē ſibi ſupadditā ⁊ poneret ſine ea ꝑ poſſibile vel ī
poſſibile tūc iſta eēt falſa hō nō ē aſinꝰ vtroqꝫ exñte. pꝫ
ſic. homo non eſt diuiſus ab aſino .igitur hec eſt falſa
hō nō eſt aſinus. aſſūptū pꝫ q2 homo nō eſt vnus :⁊ ſic
ſequitur ꝙ hec erit vera homo eſt aſinus . Itē q̄to ali
quid eſt magis ſimplex tanto eſt magis vnū :ſed quā-
to aliq̄d ↄtinet pauciora vel intrinſece vel extrīſece tā
to eſt magis ſimplex illa ſimplicitate que dr̄ ex his :vel
ſimplicitate que dr̄ cū his :g̃ nihil eſt vnū per aliquaꝫ
entitatem ſibi ſuperadditā :q2 tunc auferret illā ſim-
plicitatem. ¶ Item talis entitas ſuperaddita vel eēt
vna vel nō :ſi nō :tunc non eēt ens :ſi ſic :aut ergo hᵒ eſt
per aliā entitatē vel per ſeipam . ¶ Si ſm ita dicēdū
erat de ente. Si primū erit proceſſus in infinitū. ¶ Et
ↄ̄firmatur q2 illa entitas ſuperaddita iō preciſe dr̄ vna
q2 nō eſt plura quorum vnū non ſit aliud : cum g̃ hoc
reperiatur in ente ſecluſo oī extrinſeco ſequitur ꝙ ēs
ſeipo eſt vnum. ¶ Et ſi dicatur ꝙ illa vnitas non eſt
vna :ſed eſt id quo aliquid dr̄ vnum . Cōtra bene ſeq̄t
non eſt ſana .g̃ non eſt aīal :q2 ſanū et aīal conuertunt
q̄uis ſanitas ſit id foꝛ̄aliter quo aliquid eſt ſanum :q2
tn̄ nō eſt ſana :iō nō eſt aīal :g̃ ſi vnitas non eſt vna ipa
non erit ens :et ſi ipa nō eſt ens tunc non eſt aliq̄d : ⁊ ꝑ
ↄ̄ſ̄s nihil eſt ⁊ ſic habet intētū ꝙ vnum nihil addit ſu
per ens ¶ Ad rōnē dubii negatur ↄ̄ſ̄a : q2 ens et vnū
rōne dñr . ¶ Ad ↄ̄firmationē negat ↄ̄ſ̄a q2 ꝙ vnū de
noīatiue predicetur de altero non contingit ꝙ ſigni
cato vnius inſit res per alterum ſignificata. Sꝫ q2 p̄-
dicatum connotat aliq̄d qḋ nō eſt de eēntia ſubiecti. ſ.
ipm̄ non eē multa :hoc autem non ponitur in diffini-
tione entis.

Dubitatur tertio vtrū ens et vnū ↄuertantur? Et
argr̄ ꝙ nō :q2 nullū diuidēs conuertit
cū diuiſo :ſꝫ vnū diuidit ēs .igr̄. Scḋo ſic. q2 multitudo
eēt nō ēs qḋ pꝫ q2 multitudo nō ē aliq̄d vnū ¶ Tertio
q2 ēs ē cōe oībus gn̄ibus :ſꝫ vnū eſt de genere q̄titatiſ
g̃ non ↄuertit cū ente ¶ Quarto :q2 ſi ↄuerteret ſicut
hec ē v̄a tm̄ ēs ē :ita hec eēt vera tm̄ vnū ē qḋ reprobat
pꝛīo phiſicoꝝ ab ariſt̄. ↄ̄ permenidem et meliſſū. ¶ Ad
dubium dr̄ ꝙ ens et vnū cōuertunt q2 de q̄cūqꝫ dr̄ ēs
de eodē dr̄ vnū :et de quocūqꝫ dr̄ vnū de eodem dr̄ ens.
multa eīm nō dicuntur ens :ſed debent dici entia :q̄rit
ergo que plura ſunt aut plures ſubſtantie aut plura
accidentia aut plura entia : ⁊ quicq̄d dicatur ſꝑ ſequit
intētū :q2 ex duobus primis mēbris ſequitur tertium
ſicut g̃ iſta eſt falſa plures hoīes ſūt vnus homo tenē
do plures hoīes collectiue ⁊ non diuiſiue :ita hec plu
ra multa ſunt ens :et ſi q̄ratur de multitudie vtrū ſit
ens vel entia. rn̄dent illi qui ponunt multitudinē di-
ſtinctam a rebus nūeratis et eē aliquid vnū preter vni
tates ꝙ multitudo eſt vna et ens. qui vero dicūt ꝙ nō
eſt aliud a rebus multis dicunt ↄ̄ſiter ꝙ ſicut res mul
te ſunt entia et non ens :ita et multitudo. ¶ Secunda
difficultas eſt an vnū addat aliq̄d reale ſup ens q̄ ſo-
luta eſt in precedenti dubio. ¶ Ad rōes dubii. Ad pri
mā dr̄ ꝙ ens capitur duplr̄. vnoᵒ vt ſibi corn̄dec con
ceptus vlis indr̄ñs ad ſingularē nūerū et pluralē. et
ſic ens diuiditur in vnū et multa :ſed hoc mō vnū nō

eſt eius paſſio. Alio⁹ accipitur ens ſub modo ſigni
ficandi ſingularem nūerū determinate et ſic nō diuidi
tur in vnū et multa. ¶ Ad tertiā ꝯceſſa minore ne-
gatur ꝯña: q: lȝ vnū nō ſit cōe omnibus entibus per
ꝑdicationē eēntialē, ē tñ cōe ꝑ ꝑdicationē denoīatiuā
nec hoc repugnat ſibi per hoc ꝙ eſt eē determinati ge
neri. Ad quartā ꝯcedit' añs: ſi ſit excluſio gr̄a aliētati
Queſtionis. ¶ Ad primā negatur
Ad rationes maior. ¶ Ad probationē dr̄ ꝙ quā
do iſte paſſiones non ſunt primo note oȝ eas de ſubie-
cto demonſtrare. dr̄ vlterius ꝙ qñ ſubiectū non ē dif
finibile tunc oīter paſſiones eſt aliqua prima que ē in-
demonſtrabilis et per eam oēs alie demonſtrant'. Ad
confirmationē dr̄ ꝙ lȝ ens non hēat principia diffini-
tiua hȝ tñ principia demonſtratiua. prima enī paſſio eſt
principiū demonſtrandi alias paſſiones de ente. Ad
ꝯfirmationē de paſſione negatur aſſumptum. ſufficit
enī ad hoc ꝙ aliquid ſit paſſio alicuius ꝙ ſit termin⁹
ꝯuertibilis cum eo cuius dr̄ paſſio. ¶ Ad ſcd̄am ꝯ-
firmationem dr̄ ꝙ oīa ꝯtenta ſub ente per hanc ſciē
tiā ſcibilia ſūt ſub cōi rōne entis: lȝ nō ſm quālibet rō
nē ſpālem. ¶ Ad ſcd̄am dr̄ ꝙ hec ſcia denoīat' diuina
a deo nō tanq̄ a ſubiecto: ſed tanq̄ a parte principali
ſubiecti. ¶ Ad ſcd̄am probationē dr̄ ꝙ iſta diuiſio nō
eſt per oppoſita īmediate: ſed reductiue: q: hec ſcien-
tia conſiderat de abſtractis et nō alie: ideo hec ſciē-
tia conſiderat aliqua ſub aliqua rōne ſub qua alie nō
ꝯſiderant. ¶ Ad tertiā probationē ꝯcedit' maior vbi
ſcia nobilitatem accipit a principaliori parte ſubiecti
¶ Ad tertiam ꝯceditur ꝙ cognitio ſubaȝ ſeparata-
rū traditur in hac ſcia: non tamē hñt rōnē ſubiecti at
tributionis: ſed hñt rōnes pricipaliores ſubiecti
Utrū poſſibile ſit aliqua eē eadem real'
Queritur et differre rōne. ¶ Arḡ ꝙ ſic. q: de ente
et vno que ſm phm ſunt vna nā: ſed nō vna rōne oſtē-
ſa idē etiam dicit de cā et principio ¶ Itē tertio phico
rū vult expreſſe ꝙ idē actus nūero ſm rē ſed diſtinct⁹
ſm rōnē eſt actio et paſſio: et dicit agere et pati eē idē
non tñ tanq̄ rōnē vnā q̄d q̄d eſſe dicentem. ¶ Item cō
mentator ſcd̄o methaphiſice dicit ꝙ forte in his que
ſunt ſine mā diſpō et diſpoſitū reducuntur ad vnum
in re et duo in ꝯſideratione. ¶ Item ſubdit ꝙ intel-
lectus eſt natus diuidere coadunata in re: non au-
tem diuidit diuiſione reali ſed ſolum rōne. ḡ aliquid
vnū realiter eſt duo rōne. ¶ Secundo ſic. ſortes eſt idē
realiter ſibiipſi: et tñ differt a ſeipō et non realiter: igi
tur rōne. minor pȝ ꝑ porphiriū dicentē ꝙ ſortes ſenex
differt a ſeipō puero. ¶ Tertio ſic. eē et eēntia ſūt ideȝ
realiter: et tñ differūt rōne. igr̄. ¶ In oppoᵐ arḡ nulla
res differt a ſeipā rōe niſi per hoc ꝙ hȝ diſtinctas rō-
nes: ſed hoc non ſufficit ad hoc ꝙ differat rōe a ſeipā.
igr̄. minor pȝ. q: diſtinctio realis non minus īmedia-
te ꝯſequitur rē q̄ diſtinctio rōnis rōnē: ſed per hoc ꝙ
aliqua res hȝ inter ſe duas diuerſas res ipā non eſt
a ſeipā diſtincta realiter: ḡ per hoc ꝙ eadem res ha-
bet duas diſtinctas rōnes ipā non eſt a ſeipā ratione
diſtincta.
Eſt primo ꝙ ꝯſiter arſ. oñdit illa q̄ ſūt
Sciendum de ꝯſideratione huius ſcie et ponit
tertiā ꝯcluſionē huius capituli que eſt ad hanc ſciē
tiā ꝑtinet ꝯſiderare negationeȝ et priuationē. probat

q: vtrūq̄ eſt de rōne vnius. Eſt autē duplex negatio. ſ
ſimplex qua ſimpliciter dr̄ hoc non ineſt illi: et nega-
tio alicuius generis per quā non abſolute negat' ali-
quid vt cecū dr̄ aliquid q̄d non habet viſum pōt tamē
hēre. Et hec negatio dr̄ priuatio. Et dr̄ñt negatio et
priuatio: q: negatio tñ dicit abſentiaȝ: in priuatione
autē eſt quedā mā ſubiecta de qua dr̄ priuatio. Quar
ta ꝯcluſio ad hanc ſciam ꝑtinet conſiderare diuerſū
diſſimile: inequale et gñaliter quecūq̄ dicūt' ſm plu-
ralitatem et vnitatē. Et ſimil' ad hanc ſciam pertinȝ
conſiderare de ꝯtrarietate: q: ꝯtrarietas eſt quedā
drīa: et drīa eſt quedā diuerſitas. ¶ Quita ꝯcluſio.
determinando de his predicta noīa dicenda ſūt. patet
q: multipl' dr̄ vnū. ¶ Et ſi dicatur ꝙ ex hoc ſequit'
ꝙ non omne vnū cadit ſub eadem ſcia. rñdetur negan
do ꝯñam: q: oīa que vnū dr̄r ad vnū primū referunt':
non enī vt dicit textus ſi multipliciter līqt alter ipē ſci
re: ſȝ ſi nec ſm vnū nec ad vnū rōnes referunt' alteruȝ
eſt ſcire. ¶ ꝙ autem de oībus predictis habeat ꝯſide
rare pȝ: q: ſi nō quis inueſtigabit ſi eſt idē ſocrates ſe
dens et ſocrates ſtans aut deus: aut ſi vnū vni eſt con
trarium. ¶ Conſequenter in tertio capitulo probat
ꝙ methaphiſici eſt conſiderare accidentia cōia entis
et vnius et hoc tribus rōibus. ¶ Prima eſt eiuſdem
ſcie eſt conſiderare ſubiectum et paſſiones eius: ḡ eiuſ
dem ſcie eſt conſiderare de ente et de accidentibus ei⁹
ꝯña tenet: q: ſicut nūerus hȝ aliquas proprias paſſio-
nes: ita et corpus: et ſimil' ens inq̄tū ens. ¶ Secun
da rō eſt q: dyaleticus et ſophiſmata eādē inueniunt
figuram. Sophiſtica eſt ſolum apparens ſcia. dyalecti-
ci vero de oībus diſputant oīb⁹ aūt eſt cōe ens. diſpu
tāt enim de his q̄ ſunt phie ꝓpria. Nam circa idē ge-
nus verſatur ſophiſtica et dyalectica cū phia. Sȝ dif-
fert phia a dyalectica: q: phia pt demonſtratiue oñdere
paſſiones de re. dialetica vero ſolū probabiliter. a ſo-
phiſtica vō differt q: eſt vite ꝓhereſis id eſt ſm electio
nem vite: eligit enī apparentē ſciam. Tertia rō. omia
ſunt ꝯtraria: vel ex contrariis: ſed ad methaphiſicuȝ
ſpectat determinare de contrariis. igitur de oīb⁹. ma
ior pȝ: q: fere oēs ꝯfitent' ens et ſubam ꝯponi ex ꝯ-
triis oñdentes reȝ principia eē ꝯria.
eſt ſcd̄o ꝙ multoȝ opinio ē ꝙ aliq̄ res
Sciendum vna hñs multas rōes accepta ſȝ vnā
rōnem differt rōne a ſeipā accepta ſm aliā rōnē: ſȝ hec
opinio eſt falſa. q: bene ſeq̄t' hec diſtinguūt' rōe. ḡ vel
hoc non eſt idem illi: vel hec rō nō ē illa: vel rō huius
non eſt rō illius: ſed prima pars diſiūctiue eſt falſa: q:
ſupponitur ꝙ ſit vnū real' ḡ hoc eſt illud. ¶ Secun
da pars etiā eſt falſa: q: talia ſunt res diuerſe et non
eaſ res et ſil' tertia: q: hoc et illud ſunt vna res ḡ oīs
rō que eſt vnius eſt etiā alterius. ꝯña tȝ per dicta illi⁹
opinionis pro fundamento ſupponitur ꝙ illa res ha-
beat duas rōes. ḡ q̄lȝ illaȝ rōnū eſt huius rei ꝛ ꝑ ꝯñs
hec eſt vera: rō vnius eſt rō alterius. ¶ Secundo ſic. q̄
cūq̄ diſtinguūt' ſunt plura diſtīcta: ſed nulla plura di
ſtincta ſunt vnū realiter. igr̄. maior patet: q: vel talia
que diſtinguūt' ſunt plura id eſt plures res vel plura
id ē plures rōnes. Si primū ſequit' ꝙ ſūt diſtincta re
aliter Si ſcd̄m ſequit' ꝙ non ſunt idē realiter. cū ipſe
ſint rōnes que non ſūt res ad extra. Et ſi dicat' ꝙ ta
lia ſunt plures res nō ſm rem ſed ſm rōnem. ¶ Con

bipes: igitur ĩpoſſibile ē idē ſimul eſſe et nõ eſſe. Scd̃a rõ. q: ſi cõtradictoria eſſent ſimul vera ſequeretur ꝙ nec eſſent p̃dicata cõtradictoria ↄñs eſt fſm̃ igitur. cõſequẽtia pꝫ ſic q: in p̃dicatiõe q̃ditatiã p̃dicatũ et ſubiectũ dicũtur idē ſignificare ſic ꝙ p̃dicatũ non cognotat aliq̃d extraneũ ſubiecto. igit̃ in tali p̃dicatione predicatũ nõ poteſt negari de ſubiecto q: abſurdũ eſt ẽẽ idē negari de ſeipſo. Falſitas ↄñtis pꝫ. ſi omĩa p̃dicata eſſent accidẽtalia nullũ eẽt p̃dicatũ vlē id ē in p̃mo dicendi per ſe et tunc pirẽt diffinitiones. Tũ ſcd̃o q: ĩ p̃dicationibus eſſet ꝓceſſus in ĩfinitũ. Alia rõ eſt. ſi ↄ̃dictoria eẽnt ſimul vera ſeq̃retur ꝙ eẽnt vnũ ⁊ idem ⁊ ꝙ nulla ↄ̃dictoria poſſent eſſe vera. primũ ĩcõueniẽs ꝓbat. q: ſi hõ eſt aĩal et nõ eſt aĩal nec eſt hõ nec aĩal: ⁊ ꝑ ↄñs hõ nec eſt murus nec lapis: et ſic hõ non eſt mur⁹ nec lapis quia ↄ̃dictoria eſſent ſimul vera. Scd̃ꝫ incõueniens ꝓbat q: ſi eſt hõ et nõ homo ſeq̃retur ꝙ nec ē hõ nec ē nõ hõ. pꝫ ↄña q: iſte due ↄ̃dicũt duab⁹ p̃oribus. Quarta rõ ē vel oĩa ↄ̃dictoria ſunt ſimul vera vel aliqua et aliqua nõ. ſi ſcd̃m ſeq̃tur ꝙ primũ principiuꝫ eſt verũ in aliquib⁹ et cũ nõ ſit maior rõ de aliquib⁹ q̃ꝫ de aliis: ſeq̃tur ꝙ erit cõcedẽdũ in oĩbus. ſi primũ aut hoc ↄ̃iũctĩ aut diuiſim. ſi primũ ſequit̃ ꝙ ĩp̃e dicens hoc nõ dicit hoc. ſequit̃ ſcd̃o ꝙ oĩe q̃d eſt nichil eſt. 3° ſeq̃tur ꝙ nullus loquit̃ vel vadit. q̃rto ſeq̃ꝛ ꝙ oĩa ſunt vnũ et idē. ſi diuiſim ſequũtur ea que dicta ſunt. ſcd̃o ſeq̃tur ꝙ oĩs dicit verũ. 3° ſeq̃tur ꝙ aliq̃s mẽtitur. q̃rto ſeq̃tur ꝙ hõ dicẽs hoc concedit ſe mẽtiri: g̃ ſequitur ꝙ non eſt cũ aliq̃ diſputandũ: q: nichil diceret̃ diſtinctuꝫ. Quĩta rõ eſt. cõcedẽs ↄ̃dictoria hꝫ ↄcedere quodlꝫ eſſe aliquid et nichil. quia ab eo ꝙ res eſt vel nõ eſt orõ ẽẽ vera vel falſa. et ſimilr̃ oẽs dicerẽt verũ et mẽtirẽtur. ⁊ ſic non differrẽt a plantis ſꝫ hec oĩa ſunt incõueniẽtia igitur. Sexta ratio eſt. in agibilibus eſt veritas determiata. g̃ et in ſpeculabilibus. aña pꝫ quia nemo opinatur eque bonũ eſſe cadere in puteũ ſicut et nõ cadere. Septima rõ eſt. duos homines eſſe mille homies non eſt eque verũ ſicut duos homies eſſe duos homies nec illud eſt eque remotius a vero q̃ eſt fſm̃. q: oĩe q̃d eſt remotũ a vero eſt fſm̃.

Sciendum eſt ſecundo ꝙ ex cõditionibus primi principii in p̃cedẽti q̃ſtione poſitis ſequũtur aliq̃ correlaria. Primũ eſt ꝙ nulla ꝓpõ cathegorica de ineſſe de p̃nti eſt primũ p̃cipiũ: pꝫ quia vel ſubiectũ eius ſolum ſupponit ꝓ deo: et ſic nõ eſt cõmuniſſima: vel ſuppoit ꝓ aliquo alio et ſic alñ ē falſa. Itẽ nulla talis eſt notiſſima: cũ nullius talis oppoſitũ includat euidẽtem ↄ̃dictionẽ. Itẽ etiã cuilꝫ tali poſſet intellectus diſſentire. ¶ Sequit̃ ſcd̃o ꝙ primũ principiũ nõ eſt conditionale vel ypotheticũ pꝫ quia ĩ primũ principiũ omnes demõſtrationes ſunt reducende. ſꝫ non omnes reducũtur in vnũ cõditionale vel ypotheticũꝫ igitur. Tertio ſeq̃tur ꝙ primũ principiũ nõ eſt de copulato vel de diſiuncto extremo. pꝫ ꝑ rationes de mere cathegoricis. hec eñi eſt falſa. oĩs chimera eſt ens vel non ens: et ſimiliter iſta de copulato extremo chimera eſt ens et non ens. Tunc ſit

Concluſio prima. nulla ꝓpõ ſcitur eẽ principiũ niſi ſciat̃ eẽ neceſſaria: pꝫ quia vel talis ꝓpoſitio ſcitur neceſſaria: ĩpoſſibilis vel contingens vel nulla. ſi primum h̃etur intentũ: nõ alia duo vt notũ eſt de ſe. ſi quartũ tunc nõ aſſentiet firmiſſime ſic ꝙ non exiſteret poſſibile aliter ſe habere. Item libro poſteriorum q̃cq̃d ſequitur exiſtimat̃ poſſibile alr̃ ſe habere: g̃ etiã q̃cq̃d intelligitur ĩpoſſibile eſt aliter ſe h̃re: ↄña tꝫ quia maior firmitas debet eẽ in principio cuius ē itellectus q̃ꝫ in cõcluſione cuius eſt ſciã. Ex quo ſequitur q̃ꝫ ꝓpõ modalis de neceſſario vel impoſſibili magis explicite cõtinet cõditiones primi principii q̃ꝫ ꝓpõ cathegorica de ineẽ et ꝑ ↄñs magis habet rõem primi principii.

Concluſio ſecũda. primũ principiũ eſt iſtud. ĩpoſſibile eſt idē eẽ et nõ eẽ et eſt firmiſſimuꝫ q: q̃lꝫ app̃hendẽs ſignificationem terminoꝝ firmiſſime ſibi aſſentit neceſſario clare apprehenſo. ¶ Eſt tñ aduertendũ ꝙ multi probabiliter ſuſtinẽt ꝙ intellectus nõ ſolũ poteſt nõ aſſentire primo p̃cipio clare apprehenſo imo plus diſſentire et ei⁹ oppoſito aſſẽtire ⁊ hoc mediãte ĩperio volũtatis mote aliquo paruo motiuo imo aiũt ꝙ poteſt volũtas ĩpedire itellectũ ne aſſẽtiat ꝓpõi ꝓbabili dyalectice oſtenſe cũ formidine ſed cũ certitudĩe tanta ſicut aſſentiret cõcluſiõi demõſtrate nec valet ↄña vt aiũt cõtingit diſſentire primo p̃cipio ⁊c̃. g̃ nõ eſt ꝑ ſe notũ ſed bene valeret apud illũ q̃ ſic diſſentiret, nec valet dicere ꝙ ĩp̃m eſt ex ſuis terminis euidens vel natũ fieri euidẽs ſimpliciter: g̃ nõ eſt dubitabile nec dubitatũ aut obiectũ diſſenſus: q: talis diſſenſus nõ ꝓuenit ab eo: q: de ſe eſt ſatis clarũ itelligenti ſignificationes terminoꝝ: ſed ex ĩp̃io voluntatis q̃ etiã facit errare itellectũ circa prima p̃cipia practica: vt dicit ariſtoteles ſexto ethicoꝝ. ¶ Sꝫ reſtaret dubiũ bonũ. ſuppoſita tanta voluntatis efficatia ꝙ ipſa poſſet etiaꝫ ducere itellectũ cũ ꝑuo motiuo vt nõ aſſentiat cõcluſioni ſibi demonſtrate ab eo clare apprehenſe ita ꝙ qualiſcũq̧ fuerit apparentia in intellectu de cõcluſiõe ĩp̃e tñ nõ neceſſario aſſentiet imo forte diſſentiet quod q̃dã dupliciter fatetur: et ſic ſeq̃tur ꝙ ſciã erit aſſẽſus liber et nõ naturalis q̃d negat̃ coĩter

Dubitatur vtrũ oĩa q̃ apparent ſint vera. ¶ Pro dubio ē aduertẽdũ ꝙ ↄ̃iter ariſtoteles ſpãlr̃ diſputat ↄ̃ aliq̃s opiniones ad quas ſeq̃batur negatio primi principii. Erat autꝫ opinio pictagore ꝙ oĩa que apparent ſunt vera ex q̃ vnũ apparet vni ⁊ oppoſitũ alteri ſeq̃tur ↄ̃dictoria eſſe vera. ſunt autē q̃ negant primũ principiũ ꝓpter rõem quã neſciebant diſſoluere. Alii ſunt q̃ negant ĩp̃m gr̃a diſputationis ⁊ ſignificationis ſiue ſuſtinendi. iõ nõ ē idē modus diſputandi contra oẽs. ¶ Tertii eñi curantur ſi rõ faciens eos errare ſoluatur. Scd̃i aũt nõ curantur niſi vi redargutionis. ¶ Cõſequẽter declarat motiua q̃rũd opinionũ. Et primo motiuũ anaxagore dicẽtis ↄ̃traria ineẽ eidẽ ad q̃d ſeq̃tur ↄ̃dictio: fuit aũt motiuũ ei⁹ iſtud. contraria ſunt in eodẽ: puta aqua et ignis in aere. igit̃ et ↄ̃dictoria ſunt ſimul in eodẽ. Dicit ariſtoteles ꝙ hic ſunt duo defectus. Primus q: non diſtinguit inter ens in actu et in potentia. ſi eñi contradictoria fierẽt ex eodẽ non ꝓpter hoc ſequitur ꝙ ſint in eodem actu ſed ſolũ in potentia. Secũdus defectus eſt quia iſti loquũtur ac ſi omnes res eſſent tranſmutabiles: q̃d tñ eſt falſũ. ¶ Conſequenter declarat motiuum pictagore dicentis omnia que apparent eſſe vera. quia quod apparꝫ ſanis ſapidum apparet infirmis inſipidum igitur. Et

ſi dicatur ꝙ credēdū eſt ſanis ¶ Tū primo q: ſunt plures
Tū ſecundo q: in eis organū eſt melius diſpoſitū. Con
tra primū arguitur ſic. ſi veritas ſit pluralitate iudi
candi et ſint nūc plures ſani ꝙ egri. tūc de re nō mu
tata illud qḋ eſt hodie verū erit cras falſū. ergo veritas nō
conſiſtit in apparētia. Itē ſequeretur ꝙ ſol eſſet multo
minor terra: q: hoc apparet pluribus ¶ Cōtra ſcḋꝫ ar
guitur ſic. cōtraria apparent ſepe hn̄tibus ſenſuꝫ bn̄
diſpoſitū. vt cardōes apparēt aſino boni ſaporis: alijs
vero nō. Item vn⁹ et idē hō iudicat aliqḋ eſſe bonum
et malū in alio et alio tpe: vt ignē eſſe bonū i hyeme et
malū in eſtate. Cauſa autem p̄dicti motiui eſt quia cre
debant omne quod apparet intellectui eſſe verū. Cre
debant autem intellectū et ſenſum eſſe eiuſdem natu
re. ideo ꝯſiter credebant ꝙ oīe qḋ apparet ſenſui ſit
verum. et in hoc multi errauerunt credentes intelle
ctū eſſe virtutē organicā et per ꝯñs mutabile ſecundū
mutationē diſpōnum corruptibilium ſiue in nobis ſi
ue in celo ¶ Contra dicit ariſtoteles ꝙ ſi in rebus nō
ſit veritas determinata, fatuū erat in eis īquirere ve
ritatem: q: falſum eſſet ſicut ꝓſequi aues volantes cū
ſit inquirere veritatē que non poteſt inueniri. Crede
bant preterea oīa eſſe ſenſibilia et nō oīa eſſe indetermi
nata ꝓpter mām que eſt in potentia ad vtrūqꝫ oppoſi
torū. Credebāt vlterius omīa eē in cōtinuo motu: et ꝗ
pullulauit opinio democriti et ſequatiū eius de quorꝫ
numero fuit curſilius ꝗ dicebat ꝙ nullus deꝫ loqui ne
mentiatur: et ſolum mouebat digitum volens ſigno et
non verbo exprimere conceptū. et cum eraclitus dixiſ
ſet ꝙ non contingit bis aliquē intrare fluuiū reprehē
dit eum curſilius ꝙ non debebat dicere bis ſed neqꝫ
ſemel

Dubitatur ſecundo vtrū oīa cōtradictoria ſint ſi
mul vera. ¶ Pro dubio eſt aduerten
dū ꝙ ꝯſiter ariſtoteles diſputat contra negantes pri
mum principiū ꝓpter rerū mobilitatem: et hoc ſex rōi
bus. Prima: ſi omīa ſemꝑ mouerentur hec negatiua
eſſet vera et negatoria nichil manet cōtinue in eadem
diſpōne: et cōtradictoria eius falſa. ergo nō oīa contradi
ctoria ſint ſimul vera. Secūda ratio eſt. cum ſecundū
eos continue fiant ḡnationes et corruptiones iſta ē ve
ra et negatoria aliqḋ eſt. et hec eſt falſa nichil eſt igiẗ
aliqua cōtradictoria non ſunt ſimul vera ¶ Tertia rō eſt
licet omnia ſemper moueantur ſecundum locum vel ſe
cundum qualitatem vel ſubſtantiam: tamen non de
bet vniuerſaliter negari veritas determinata. Quar
ta ratio eſt cum inferiora ſint parua pars in compara
tione ad totum vniuerſum: ergo ꝓpter hoc ꝙ ipſa ſunt
ḡnabilia et corruptibilia non debēt vniuerſaliter oīa
eſſe ḡnabilia et corruptibilia et nullam eſſe virtutem
talem de rebus. Quinta ratio eſt. in ſeptimo phiſico
rum demōſtratū eſt nō omīa ſemper moueri igiẗ. Se
xta rō eſt: dicentes omīa eſſe vera habent dicere omīa
eſſe in omibus et omnia eſſe vnum: ergo magis habent di
cere omnia eſſe imobilia ꝙ mobilia ¶ Cōſequēter di
ſputat contra dicentes omnia apparentia eſſe vera.
octo rationibus. Prīa ratio fātaſia apprehendit rem
in abſentia ſenſibilis vt patet in ſomnijs. ergo poteſt
eſſe falſa. Secunda ratio non eque bene iudicam⁹ de
remoto ſicut de propinquo: neqꝫ egri ita bene iudicāt
ſicut ſani, ſimiliter non ita bene iudicat dormiens ſi
cut vigilans. neqꝫ debemus credere apparētijs facti
in ſomnijs igitur. Tertia ratio eſt de futuris petūtur
conſilia a ſapientibus et non ab inſipientibus ergo non
omnia que apparent ſunt vera. Quarta ratio eſt. nul
lus eque bene credit ſenſui de ſenſibilibus alteri⁹ ſen
ſus ſicut de proprijs igitur ¶ Quinta ratio eſt nunꝙ
per quencunqꝫ ſenſum ſimul iudicamus aliquid eſſe
dulce et non dulce et ſi hoc iudicemus in diuerſis tem
poribus hoc eſt vel ꝓpter mutationeꝫ ſubiecti de dul
ci in amarum vel ꝓpter mutationē diſpōnis: ergo contra
dictoria nūꝙ ſunt ſimul vera. Sexta ratio eſt: ſi illa o
pinio ſit vera nullum erit predicatum negatiuum: q:
omne predicatum ſecundum eos cōtingit aliter ſe ha
bere ¶ Septima ratio eſt: ſi ſola apparentia eſſent ve
ra ſequitur ꝙ animatis non exiſtentibus non eſſet ve
ritas: pꝫ ꝯña q: nichil appareret. Octaua rō eſt: ſequi
tur ꝙ nichil poſſet ſciri neqꝫ demōſtrari. ſed hoc eſt fal
ſum vt patet primo poſteriorꝫ ¶ Cōſequēter diſputat
contra eos qui gratia diſputationis dicunt ꝯdictoria
ſimul eſſe vera, et hoc quatuor rōibus. Prima eſt ꝗa
tales incidunt in illud inconueniens ad quod nituntẗ
ducere aduerſariū ſcꝫ ad redargutionē. Secunda rō ē
ſi non omnia ſunt ad aliquid nō omnia que apparent
ſunt vera: ſed non omnia ſunt ad aliquid: igitur. Ter
tia ratio eſt. ſi nichil eſt verū niſi ſecundū apparentiā
ad ſenſum et propter hoc negatur primum principi
um: tunc omnia dicuntur relatiue ad ſenſum ſic ꝙ ni
chil eſt niſi quod nichil eſt niſi quod apparet ſenſui ſꝫ
iſta ſunt abſurda. Quarta rō eſt. ſi nichil eſt niſi ꝗꝙ tū
eſt opinatum nichil eſt niſi in reſpectu ad opinans. ſꝫ
opinans non dicitur in reſpectu ad opinans ergo nichil
eſt opinans: et per conſequens nichil eſt opinatum. et
ſi nichil eſt opinatum: nichil eſt ergo nichil eſt nichil
quod apparet nichil ¶ Ex predictis infert ꝙ contra
dictoria non poſſunt ineſſe eidem ſimpliciter: quia tūc
contradictoria eſſent ſimul vera ſꝫ bn̄ ſcḋꝫ qḋ vt ſcutū
pro media parte albū et pro media nigrum

Dubitatur tertio vtruꝫ contradictoria ſint ſimul
falſa ¶ Pro dubio eſt aduertendum
ꝙ ariſtoteles in hoc vltio capitulo diſputat contra po
nentes contradictoria eſſe ſimul falſa. Circa quod di
cit primo ꝙ contradictionis nichil eſt medium. imo
neceſſe eſt vnam partem eſſe veram et alteram falſaꝫ
quod ꝓbat ſeptem rationibus. Prima eſt. falſum ē
dicere eſſe quod non eſt vel non eſſe quod eſt. ergo om
ne quod enunciatur eſt verum vel falſum: et neutruꝫ
ſimul. Secunda ratio eſt. ſi neutra contradictoriarum
eſſet vera ſequitur ꝙ nūꝙ fieret mutatio de vno con
tradictorio in alterum: ſed conſequens eſt falſum. q: de
ex non albo fit album et econtra: igitur. conſequentia
patet quia ſi iſte ſint falſe. a. eſt album. a non eſt albuꝫ
tunc nec a eſt album nec a non eſt album. ergo non poteſt
fieri mutatio de non albo in album ¶ Tertia ratio eſt. ne
ceſſe eſt ita eſſe: ſicut mens affirmando vel negando di
cit vel non eſſe ita. ſi eſt ita dicit verum: ſi non eſt ita di
cit falſum, Quarta ratio eſt. ſi ī aliqua contradictiōe
eſſet medium: pari ratione et in qualibet. ſed con
ſequens eſt impoſſibile. Tum primo quia hec dicens
confitetur nec dicere verum nec dicere non verum.
Tum ſecundo quia ipſemet nec eſſet ens nec non ens
Tum tertio quia mutatio per quā aliquid fieret nec

ꝑdicatur de ſubiecto. Secūda eſt quando ſubiectum ꝑdicatur de accidente. Tertia eſt qñ accidens ꝑdicat̄ de accidente. Ens ſecūdū ſe diuiditur in decē predicamenta et primo de illis dr̄. Scd̄o modo dicitur ens de vero et nō ens de falſo: ſcd̄m ꝙ dicitur ſcd̄o poſteriorū ꝙ illud qđ nō eſt: id eſt falſum non contingit ſciri. Tertio modo accipitur ens ꝓ illo quod actualiter exiſtit. Quarto modo accipitur ens ꝓ eo quod ē ī potentia. ¶ Sb̄a aūt accipitur tribus modis. Primo mō accipitur ſb̄a ꝓ omni eo qđ eſt ꝑ ſe exiſtens. Scd̄o modo ſubſtantia dicitur de forma que eſt illud ꝓpter quod aliquid eſt ꝑ ſe exiſtens. Tertio mō dicitur de materia que eſt ſubiectū talis forme. Quarto modo dr̄ ꝙditas ſiue quod quid erat eſſe illud ſcꝫ qđ ꝑ diffinitionē ꝙditatiuam ſignificatur. oēs aūt ſubſtantie reducunt̄ ad duas ſcꝫ ad vniuerſales et ſingulares. Eadem autem dicuntur dupliciter ſcꝫ ſecundū ſe et ſecundū accidēs. Eadem ſecundum accidens tripliciter dicuntur ſicut vnum ſm̄ accidens: eadem etiā ſm̄ ſe dicuntur ſicut vnū ſecundū ſe ¶ Identitas vt dicit lr̄a eſt identitas plurimū in eſſēdo. aliū intellect⁹ vtitur vno vt plurib⁹ vt quando dicit aliquid idē ſibiipſi: tunc eī vtitur eodem vt duobus Cōſequēter ponit modos diuerſi. dicens ꝙ diuerſa dr̄ quorū ſpēs ſunt plures aut natura aut rō ſb̄e eſt altera et ḡnatio. Diuerſū dr̄ oppoſitis modis ꝗbus dr̄ idē. Differētia xo dicuntur ꝗcunqꝫ diuerſa ſunt aliꝗd idē entia. id eſt dr̄a ſunt ꝗcunqꝫ exñtia aliꝗd idē. id eſt cōueniētia in aliquo et hoc vel numero vel ſpē vel ḡnē vel ꝓportione. Secūdo mō illa dicūtur dr̄a quoꝝ genus eſt diuerſum. Tertio modo dr̄ differētia quoꝝ genera ſunt cōtraria. Quarto modo dr̄ differentia ꝗcunqꝫ habent diuerſitatē in ſubiecto ſed tñ ſunt diuerſarū dr̄arū et ſunt eiuſdē generis

Queritur tertio. quot modis dr̄ oppoſita ¶ Reſpondet̄ ꝙ quatuor modis: ſcꝫ cōtraria: ꝯdictoria: relatiua: et priuatiue oppoſita. et ꝗnto modo aliꝗ dr̄ oppoſita rōe ſuoꝝ terminoꝝ q: ſemper fiūt ex terminis oppoſitis in terminos oppoſitos vt ḡnatio et corruptio ¶ Contraria aūt dr̄ ſeptē mōis Primo mō dr̄ cōtraria ꝗ nō pñt eidē adeſſe et differūt ḡnē vt corruptibile et incorruptibile Scd̄o modo dr̄ cōtraria maxime dr̄a ſub eodē ḡnē. Tertio modo dicūtur cōtraria maxīe differētia ī eodē ſuſceptibili Quarto mō dr̄ cōtraria maxīe dr̄a ſub eadē ꝑtāte. Quīto modo dr̄ cōtraria ꝗꝝ eſt differētia maxima ſiue ſcd̄m ſpēm ſiue ſcd̄m genus ſiue alio modo. Sexto mō dicūtur cōtraria ſcd̄m attributionē vt due vrine ſignificatiue cōtrarioꝝ. Septimo mō dr̄ ꝯria quia hñt talia vel ſuſceptiua vel actiua vel paſſiua vel agētia vel patientia vel obiectiones vel actiones vel hītus vel priuationes talium ¶ Deinde diſtinguit hoc nomen diuerſum: ſpē. Primo mō aliqua dr̄ diuerſa ſpē ꝗ ſub eodē genere ſunt et vnū nō cōtinetur ſub altero: Secūdo modo ꝗ cōtinētur ſub diuerſis differentiis diuidentibus genus ſiue ſint contrarie ſiue non. Tertio modo que cōtinētur ſub dr̄ntiis contrariis eiuſdem generis. Quarto modo dicūtur dr̄a ſpē ſpēi vltime: id ē ſpālīſſime. Quīto mō dicūtur ꝗcunqꝫ exñtia in eadē ſb̄a dr̄am habent ¶ Aſſignat ꝯñter modos prioꝝ et poſterioꝝ. Et primo ponit rōem cōmunē ipſorum dicens ꝙ rō prioris cōſiſtit in hoc ꝙ eſt eſſe ꝓpinquius alteri primo: et hoc ſimpliciter: vel in aliquo primo ¶. Sūt autem octo modi priorū. Primo mō dicitur prius ſecundū locū. Scd̄o modo ſcd̄m tempus vt in futuris illud dicitur prius qđ eſt ꝓpinquius pñti nūc. In preteritis vero dicitur pri⁹ quod eſt a pñti nūc remoti⁹. Tertio modo dicitur prius ſecundū motū: et tunc illud eſt prius quod eſt ꝓpinqui⁹ termīo ad quē. Quarto modo dicitur prius ſecundū ꝑtātem: vt illud quod aliꝗs excedit in ꝑtāte dr̄ eſſe prius vt illud quod ſecundum primi entis volūtatē neceſſe eſt ſequi alterꝫ ſic ꝙ eo non mouēte alia non mouentur. Quīto modo dicitur prius ſecundū ordinē qđ eſt primū in aliquo ordīe. Sexto modo dicitur prius ſecundū cognitionē ſeu viam doctrine et illa ſunt duplicia. quedam ſunt priora ſecundū rōem vt vniuerſalia. alia ſunt priora ſecundum ſenſum vt ſingularia. Silr̄ etiā accidēs ſcd̄m rationē eſt prius cōpoſito ex ſubiecto et accidente: q: ratio accidentis eſt pars totius rōnis cōpoſiti Septimo modo dicitur priora que ſunt paſſiones ſubiectoꝝ priorum. Octauo modo dr̄ priora ſcd̄m naturam et ſb̄āꝫ ꝗ contingunt eē ſine aliis et alia non contingūt eē ſine his et ſecūdū hec ſb̄ā eſt prior accidente. Silr̄ etiā potētia eſt prior actu. et ſecundū ꝑtātem dimidietas eſt prior totalitate et pars toto ꝛc. et materia forma

Ad rationes queſtiōis Ad primā dr̄ ꝙ auctoritas intelligitur de neceſſariis cōplexis que hñt cauſam ꝑ quā demonſtrātur et ſilr̄ ſecunda ꝛ tertia auctoritates ītelligūtur de pricipiis in ḡnē cauſe finalis: ſed nō de principio in ḡnē cauſe efficientis. ¶ Ad ſecundam dicitur ꝙ īplicat contradictionē deū ꝓducere aliquid ad extra neceſſitate nature: nec conditio neceſſitatis poteſt alicui effectui ineſſe ¶ Ad tertiā dr̄ ꝙ neceſſitas nullam habēs ꝯdictionē eſt ꝑfectionis: ſꝫ nō neceſſitas cōtradictionē includēs.

Dubitatur vtrum relatio ſit vera res extra aīaꝫ ꝑter opationē aīe exñs. ¶ Et ar̄ prīo ꝙ nō. oīs relatio eſt quedā hītudo media īter duo extrema ꝗ ītellectus adīuicē cōiungit et cōnectit: vt pꝫ ꝑ cōmētatorē tertio phicoꝝ dicētē ꝙ relatio eſt vna diſpoſitio exñs īter duo ꝗ adīuicē referūtur ſꝫ nulla res exñs ī natura eſt ſic media: igr̄ ¶ Scd̄o ſic nulla res ē talis ꝗlis denoīat̄ eē ꝑ ꝑdicationē ꝛlatiuā: puta ſilis vel eꝗlis vel pater vel fili⁹ ꝑter opatōēꝫ aīe. igr̄: aſſs pꝫ. tñ prīo q: formālis effect⁹ rlōis eſt vnā rē referri ad aliā. hoc aūt nō cōtigit ſine opatione aīe: igr̄. tū ſcd̄o q: rlō aduenit alicui ſine mutatōe ei⁹: igr̄ nō eſt res extra aīam. Tū tertio q: entiū ꝗdā ſūt ꝗ nō ſūt ſine aīa vt tempus cū ꝗ rlō hēat eſſe debiliſſimū ſeꝗt̄ ꝙ nō ē ꝑter aīaꝫ: maior eſt ariſtotelis vel cōmētatoris ꝗrto phicoꝝ: mīor ē eiuſdē duodecimo methaphicē ¶ Tertio ſic de ſilitudine. Silitudo aut fundat̄ ī cōīnā ꝗlitatū et hoc non q: in tali nā nō includit̄ rlō: aut fūdat̄ in duab⁹ ſingularib⁹ ꝗlitatib⁹: aut ſūt in re ad extra. ſꝫ hoc nō q: ſūt īdiſtīctiſſime. ſilitudo aūt eſt ꝗdā indiſtinctio. igr̄. Tū etiā q: eadē rlō fūdat̄ in duob⁹ ſubiectis diſtātibus. ꝗ fūdatur ſupra aliqua obiecta apphēſione xboꝝ. ꝗ ad eius eſſe reꝗrit̄ opatio aīe. Silr̄ ꝓbatur q: ꝑ̄nitas nō ſit res extra aīam: q: nulla res dependet a nō re ſꝫ paternitas a genuiſſe dependet qđ non eſt res: igitur In oppoſitum eſt ariſtoteles in multis locis qui ens rea-

le diuidit in decem p̄dicamenta

Sciendum ē p̄rio q̄ ꝯñter ariſtot̄ poīt mōs ptā tis ⁊ ſūt tres. P̄rio dr̄ ptās de potē tia actiua q̄ ē principiū mot⁹ vel mutationis in altero aut īq̄tum alterū et talis potētia alñ ē extra paſſum vt ars edificatiua non eſt in edificato. Aliquādo vero ē in paſſo vt ars medicinalis in ſanato ſʒ hoc eſt ꝑ acci dens. Scōo⁹ dicitur potentia īq̄tum ē ab altero. Ter tio modo dr̄ potētia reſiſtiua et inde eſt q̄ q̄ non poſſūt reſiſtere dicim⁹ īpotētes. Cōſequēter poīt mōs potē tis. Primo mō dr̄ potens ſcōm potentiā actiuā. Secū do modo ſecundū potentiā paſſiuā. Et ſubdit q̄ potēs eſt alñ qō caret actu vt qō actualiter agit nō dr̄ potēs agere ſed agens. Tertio modo dr̄ potens qō habet po tētiā reſiſtiuā. ¶ Impotentia dicitur duob⁹ modis. Uno modo priuatiue et ſic īpotentia eſt carētia poten tie in ſubiecto apto nato hr̄e tp̄e ꝑ q̄ natū eſt hr̄e. Se cūdo dicitur īpotētia ꝑ op̄m ad potētiā ſcʒ q̄ ē carētia potētie actīe vel paſſiue vel reſiſtīe. Impoſſibile aūt dr̄ primo qō caret potētia. Scōo⁹ dr̄ īpoſſibile id cui⁹ ꝯdi ctorium eſt neceſſariū: et ſic īpoſſibile cōuenit ꝓpōibus. Poſſibile eñ dr̄ id c⁹ contradictorium nō eſt neceſſa riū. Scōo mō dr̄ id qō eſt verū. Tertio mō dr̄ id qō eſt cōtingēter verū. ¶ Cōſequēter poīt modos q̄titatis. et primo diffinit īpm q̄tū: dicēs q̄ q̄tū eſt qō eſt diuiſi bile in ea q̄ inſūt illi q̄rū ſingulū natū eſt eſſe vnū hoc aliq̄d. Dicit̄ diuiſibile q̄ nullū idiuiſibile eſt q̄tū. Di citur in ea q̄ inſunt illi. i. in ea q̄ ſunt de ſua ītegritate ad remouendū diuiſionē gn̄is in ſuas ſpēs. Cōſequen ter aſſignat ſpēs q̄titatis: et dicit q̄ ſunt due: ſcʒ mul titudo et magnitudo. Eſt autem multitudo q̄tū ali quid ſi fuerit numerabile. Magnitudinis tres ſunt ſpecies ſcʒ linea ſupficies et cor⁹. Itē q̄toꝝ quedā ſūt q̄ta ſcōm ſe: alia ſecundū accidēs vt muſicū. Itē q̄to rū ſcōʒ ſe alia ſūt q̄ta eſſentialr̄: alia ſunt paſſiones ho rū vt breue et longū. Item q̄toꝝ ꝑ accidēs q̄dā ſūt q̄ ta pure ꝑ accidens vt muſicū. Alia dn̄r q̄ta ꝑ alteruʒ vt tēpus et mot⁹. Mot⁹ eñ eſt q̄t⁹ ꝑ terminū et tēp⁹ ꝑ motū. ¶ Cōſequēter aſſignat modos q̄litatis et ſūt q̄tuor. Prio mō dicit̄ q̄litas dr̄a ſbalis. Scōo mō dici tur de q̄litate circa ſbām exñte ſcʒ de figura et forma. Tertio⁹ de paſſionib⁹ ⁊ paſſibilib⁹ q̄litatib⁹. Quarto⁹ dr̄ de hītibus et diſpōib⁹: et oēs iſti modi reducūt̄ ad duos ſcʒ ad primū et tertiū. q̄litates eñ de quarta ſpē recipiūtur ꝑ dr̄ntiis ſbālibus: ſʒ q̄litates de prima ſpē reducūt̄ ad ſcdāʒ ſcōm q̄ tales valēt ad trāſmutatōes ꝑ hoc q̄ determināt cor⁹ ad bene vel male oꝑandum. ¶ Cōſequēter ponit modos ad aliq̄d. et dicit q̄ ſunt tres. Prim⁹ attēdit̄ penes ꝓportionē numeroꝝ ⁊ ma gnitudinū vt dimidiū et duplū et c̄: et cōtinēs ad con tentū et hoc dupliciter. Uno mō ſimpliciter et indeter minate. Alio mō determinate et vtrobiq̄ dupliciter. q̄ vel ē ꝓportio numeri ad numerum: vel numeri ad vnū. exēplificat de ꝓportōe īdiſtīcta numeri ad vnum vt ſupparticulare ad ſuppticularē numerū. Numer⁹ aūt dr̄ ſupparticularis ad alterū q̄ tenet īpʒ et ei⁹ vnā ptem. ſi cōtineat īpʒ et medietatē ei⁹ dr̄ ſeſq̄alter⁹ ſiue emiol⁹ vt tria ad vnū. ſi ꝯtineat ſcōam et tertiā ptēʒ dr̄ ſeſq̄alter⁹: ſi aūt cōtineat īpm et q̄rtā ei⁹ ptē dr̄ ſeſqui terti⁹. ¶ Cōſequēter aſſignat rl̄ia dicta ſcōm vnū cu iuſmodi ſunt idē e q̄le ſimile. Idē eñ dr̄ ꝓpter idētita tem ſubſtātialē ī q̄titate ſimile. eq̄le vero ꝓpter vnita tē ī q̄litate. et iſto modo dr̄ diuerſū diſſimile et ineq̄le. Scōs mod⁹ relatiuoꝝ attēdit̄ penes actiuū et paſſiuū ſiue motiuū et mobile. ſumūt̄ eñ relatiua hm̄oi ſcōm potētias actiuas et paſſiuas et ſcōm actus eorū q̄ ſūt agere vel pati: actio vel paſſio. Differt aūt iſte modus a primo q̄ prim⁹ attēdr̄ ſcōʒ rlōem ſepatā a motu ⁊ nō ꝑtinet ad medicum. Terti⁹ vero attēdr̄ ſcōm rōeʒ mo t⁹ et alterationis ſiue rlōis: et diuidūt̄ rl̄ia hm̄ōi pe nes tp̄a. alñ eñ referūtur ſcōʒ p̄ñs tp̄s vt faciēs ad id qō nō fit: alñ ſm̄ futurū vt facturū ad faciēdū: alñ ſm̄ p̄teritū vt qō feci ad id qō fiebat. et hoc⁹ refert̄ pr̄ ad filiū. Noīa aūt relatiua ſumūt̄ alñ ſm̄ priuationē po tētie vt īpoſſibile eſt diuiſibile. ¶ Cōſequēter poīt 3m modūʒ ſūptū penes mēſurā et mēſurabile q̄ dr̄t a p̄ce dentibus q̄ in p̄cedētib⁹ vnū relatioꝝ dr̄ ꝑ ſe ad reli quū. In iſto vero ſolū ꝑ accidēs vt mēſura dr̄ ꝑ ſe ad mē ſurabile nō tñ dr̄ ꝑ ſe ad mēſurā: ergo ex eo ſolo q̄ īpi⁹ eſt menſura nec ſcibile dr̄ ꝑ ſe ad ſciam: ſʒ ex eo ſolo q̄ īpius eſt ſcia: vt ſi q̄rat̄ vtrū ītellect⁹ referat̄ ad ītelli gētē ſicut ad ītelligibile: et viſus ad vidētē ſicut ad viſi bile. Rñdet. p. q̄ nō q̄ tūc idē dr̄etur ad plura. ¶ Con ſequenter aſſignat modos eoꝝ q̄ dn̄r ad aliq̄d ſcōʒ al terū. Primus modus eſt ſcōm quē ſpēs dr̄ ad aliquid q̄ genus ei⁹ dicitur ad aliq̄d vt medicina dr̄ ad ſcibile q̄ ſcia refert̄ ad īpam. Scōs modus eſt ſcōm quē ab ſtracta dn̄r ad aliq̄d vt eq̄litas dr̄ ad aliq̄d q̄ eq̄le dr̄ ad aliq̄d. Terti⁹ modus eſt ſcōʒ accidēs vt hō dr̄ ad aliq̄d q̄ ei accidit duplum qō dicitur ad aliq̄d.

Sciendum eſt ſcōo q̄ opinio multoꝝ ē q̄ relatio nō eſt res p̄ter oꝑationē aīe et iſti ſūt bipītiti. Quidā eñ dixerūt q̄ nulla res eſt actualiter talis q̄lis denoīatur eē ꝑ p̄dicationē relatiuā abſq̄ o ꝑatione ītellectus niſi ꝑ quādā hītudinē mediā q̄ hi tudo nō eſt vera res ex̄ aīam ſed ab aīa ſolū. ¶ Dicunt vlteri⁹ q̄ ſecluſa oī oꝑatione aīe nichil eſt forālitēr pr̄ vel fili⁹ ſʒ ſolum fūdamētaliter et rōes iſtorum poſite ſunt ante oppo^m. Alii dicūt q̄ lʒ ſecluſa q̄cūq̄ oꝑatōe ītellectus illa q̄ referūtur ſunt talia q̄lia denoīant̄ per p̄dicationē relatiuā: tñ nulla res q̄ nō eſt ſignū eſt rlō. Dicūt eñ q̄ ſolū termini ſūt ad aliq̄d. qō ꝓbāt ſic: oīs res realiter diſtīcta ab alia re q̄rū neutra ē ꝑs alteri⁹ pōt intelligi alia nō ītellecta: ſʒ īpoſſibile eſt rlōeʒ aliq̄ ītelligi nō intellecta rlōe oppoīta q̄ nō eſt ꝑs ei⁹: igit̄ rlō nō eſt res extra aīam. mīoꝛ ꝓbat̄ q̄ ſi forma cū ſua ſimilitudīe pōt ītelligi nō ītellecta oppoīta ſimilitudi ne: tūc poſſʒ ſciri ſortē eē ſimilē ignorādo cui eēt ſimi lis. Cōfirmat̄ ꝑ ariſtotelē ī p̄dicamētis dicētē q̄ relati ua dn̄r alioꝝ ſub aliq̄ hītudīe caſuali. Itē dicit q̄ oīa relatiua dn̄r ad cōuertētiā: ſʒ aliq̄tiēs ſm̄ caſus dn̄r. Di cūt vlterius q̄ aliq̄tiens noīa fingere neceſſe eſt ſi nō ſit nomē impoſitū ad quod cōueniēter aſſignatur. hoc autē nō cōuenit rebus ſʒ noībus: igit̄ relatiua nō ſūt res ſed noīa

Concluſio nō ſolum termi ſunt ad aliq̄d. pʒ nichil cui īponitur nomē ad ſignificādū īpʒ eſt termin⁹ ſʒ relatis īpoītur vel īponūt̄ noīa ad ſignificā dū īpa: igit̄ nō ſunt termini ſed res. mīoꝛ pʒ ꝑ cōmēta torē ī p̄dicamētis capitulo de ad aliq̄d dicētē vnūq̄dq̄ rl̄m reddi ꝑ cōuerſionē cū accipit̄ ꝓ ſua nā. Et ſubdit q̄ cū nō hēm⁹ nomē rl̄m ſignificās rē neceſſe eſt impo

nere nomē:et lȝ ſint aliq̄ termī abſoluti et alii relatiui
hoc tñ nõ ↄtingit q: ſolū termini ſint abſoluti vel rela
tiui ſȝ ꝙ vna ⁊ eadē res ē ad aliquid et ad ſe ⁊ aliquid
ad aliud. et iõ eadē res ē abſoluta ⁊relatiua.ſicut ſortes
ē hõ ad ſe: ⁊ pr̄ ad aliud.et ad hoc diſticte ſignificādū
imponſitur noīa relatiua ⁊ abſoluta. Abſoluta ſunt q̄
ſignificāt aliq̄d ad ſe Relatiua ver o vocātur q̄ ipām
rem ſignificāt ſcðm ꝙ eſt ad aliud ⁊ ꝙ ipa res diuerſi
mode ē ad ſe et ad aliud iõ etiā diuerſis noīb ȝ ē ſigni
canda

Cõcluſio ſcða Relatio ē vā res extra aīam exñs:pȝ
q: ſi nõ:nulle res eēnt diſticte res ī actualr̄
p̄ter opatiõnē ītellect⁹ nec ſimiles nec eq̄les.et pȝ ↄña
q: ſi nõ eēnt diſticte res p̄ter aīaȝ nichil diſtictum eēt
p̄ter aīam:etiā tunc preter aīam nulla eēt rerū plura
litas. ⁊ ꝑ ↄſequēs oīa eēnt vnū. Item nulla eēnt ſimi
lia ⁊ ꝑ ↄñs nichil eſſet tale q̄le ē aliud et ꝑ ↄñs nõ eēnt
duo alba ſimilia. Ad hec illi reſpondent ꝙ nulla eēnt
diſtincta preter opatiõnē aīe formaliter ſȝ bene funda
mētaliter Contra. ſi hoc eſſet verū aut hoc. ꝗ eēt verū
dicere ꝙ hoc eſſet ſimile vel diſtictū actualiter vel nõ
ſi ſic tūc ſeq̄r ꝙ illud eſt ſimile formāliter:q: ſi ſit actuali
ter ſimile:ē aliq̄d ſibi ſimile ꝗ formāliter erit ſimile. ⁊ ſi
nõ eſt actualiter ſilē ſȝ ſolū potētialiter tunc ſeq̄tur ꝙ
duo alba ante app̄henſionē aīe nõ ſunt niſi potētiali-
ter diſticta ¶ Sed dubiū eſt an neceſſe ſit ponere tlia
entia reſpectiua extra aīam q̄ non ſint abſoluta q̄ꝝ aliq̄
ſint extrīſecus aduenītia quēadmodū ponūt opinan
tes de entib⁹ ſignificatis ꝑ termīos ſex vltimoꝝ p̄dica
mētoꝝ. Et alia ſunt entia intrīſecus aduenītia ſigni
ficata formaliter vt aiūt ꝑ termīos de gñe ad aliquid.
Reſpõdet ꝙ nõ q: noīa illoꝝ p̄dicamētoꝝ ſupponunt
bene ꝓ eiſdē ꝓ q̄bus ſupponūt noīa abſoluta ſi res ap
pellate ꝑ ipos adiaceāt reb⁹ ꝓ q̄bus ſupponūt eo mõ
q̄ appellātur:et ſcðm hoc ſufficiēter ſaluatur ꝙ idē ē
ens abſolutū et reſpectiuū. Et põt ſic efficaciter ꝓba-
ri.nā p̄ciſa cā ꝓpter quā ipi opinātes ponūt tales re-
ſpectus reales et rõis eſt ad denoīandū ſua ſubiecta
formaliter tlia puta ſimilia vel eq̄lia aut duos etc̄. ſed
in deo repertūtur tales denoīationes vt ipi bñ ↄcedūt
nā deus vere et realiter ſecluſa opatione aīe ð: crea-
tor mūdi gubernator. cauſa effectiua et p̄cipiū.ſimi-
liter ð: dñs creaturarū rõaliū ꝗ ī deo dñt poni tales re
ſpectus reales et rõis ītrīſece deo inherētes q̄ð eſt erro
neum cū deo nichil adiacere poſſit:nec valet dicere vt
ipi dicūt ꝙ deus denoīatur denoīatõe extrinſeca a re-
latione exñte in creatura cū vtrobiq ſit rlõ et hītudo
mutua ſicut in creaturis inter ſe. Et ↄfirmat̄ q: vtro
biq manet eadē cauſa ſcȝ in deo et creaturis:igr̄. ſi-
mili modo debēt eē tales denoīatões:vel nulle erūt q̄ð
videtur verius.

Queritur primo vtrū ens ad nõ ens:et non ens
ad ens poſſit realiter referri ¶ Et ar
guitur ꝙ nõ:q: relatiua ſunt q̄cūq hoc ipm̄ eē quod
ſunt alioꝝ dñr:ꝗ oē q̄ð refertur eſt hoc ipm̄ quod eſt
nullū eñ nõ ens eſt aliud ab altero igitur. Item omne
terminās realē depēdētiam alterius eſt verū ens ī re-
rū natura exñs ſed oē illud ad quod aliqua res refer-
tur terminat eius dependētiā. igitur. Itē entis ad nõ
ens non poteſt eſſe aliq̄s ordo realis:ꝗ nec relatio:cuȝ
omnis relatio ſit ordo quidā ¶ In oppoſitum arguit̄

ymago herculis eo nõ exñte eſt ita vere ymago hercu
lis ſicut eo exñte:ymago aūt ð: relatiue:igitur. Itē ali
quid eſſet realiter meōria alio nõ exñte puta p̄teriti:ſȝ
memoria ð: relatiue:igitur. Item ſcðȝ ariſtotelē ī pre-
ſenti capitulo q̄dā dñr ad aliq̄d ſcðm potentiā actiuā
et paſſiuā vt calefactiuū et calefactibile:et ſtatim poſt
dicit ꝙ q̄dā taliū dñr ſm ſeipſa vt quod feci ad factuȝ
et facturū ad faciendū ¶ Tunc ſic arguit aliquid eſt
realiter factū ſiue ꝓductū et nõ eſt ꝓductiuū ꝓducti
ꝗ ꝓducibilis:ſed ꝓducibile eſt nõ ens:ꝗ aliq̄d refert̄
ad nõ ens ¶ Secunda pars cõcluſionis ꝓbat ſimiliter
nam aliquid eſt realiter ꝓducibile vel factibile: ergo
ſimiliter aliq̄d non exñs eſt finis alicuius effectus iaȝ
facti ſicut factus eſt finis ¶ Pro dubitatione aduer-
tendum eſt ꝙ referri realiter nichil aliud eſt q̄ꝫ vere re-
ferri preter quācūqȝ opationē ita ꝙ omne illud dicit̄
referri realiter quod non apprehenſum ab anima
vere refertur. Illa aūt dicuntur referri ſecundum ra
tionem q̄ talia ſunt per operationem anime. Relatiua
autem ſunt in triplici differentia. quedam ſunt q̄ non
poſſunt verificari niſi ꝓ illis q̄ exiſtunt vt pater et fili
us:dominus et ſeruus. Et quedam ſunt que non poſ-
ſunt verificari niſi ex illis que non ſunt. vt faciendum
factibile. Alia vero indifferenter tam ꝓ his que ſunt
q̄ꝫ pro his que non ſunt:vt cognitum ymaginatuȝ:pri
us et poſterius ¶ Tunc dicitur ad dubium ꝙ in re-
latiuis ſecūdo ⁊ tertio modo dictis non ens realiter re
fertur ad ens et econtra:patet ex dictis ¶ Ad primaȝ
rationem dubii dicitur ꝙ relatiuum eſſe id ipm̄ q̄ð eſt
alterius poteſt intelligi dupliciter Uno modo ꝙ de q̄-
cunq relatiuo verificetur id quod eſt ens ad ipſuȝ q̄ð
eſt:id eſt aliquod ens et ſic falſum eſt. Alio modo ꝙ de
quocunq relatiuo verificetur id quod eſt ipſum in cõ-
paratione ad aliud. vt creabile eſt ipſum quod eſt ſcȝ
creabile ab alio:ſic verum eſt:nec ſequitur ex hoc ꝙ
ſit aliquod ens:negatio eñ eſt id ipm̄ quod eſt:ſed ne-
gatio reſpectu affirmationis erit tantum negatio ⁊ nõ
ens ¶ Ad tertiam ꝑtem ð: ꝙ aliorum ſumitur āplia-
tiue vt dicitur tā de exiſtentibus q̄ꝫ non exiſtentibus
¶ Ad ſecundam dicitur ꝙ aliquid dicitur depende-
re ab altero dupliciter. Uno modo ꝓpter quod eſt po-
ſterius altero et tñ nõ poteſt eſſe ſine eo:et ſic maior ē
vera et minor falſa. Alio modo dicitur aliquid depēdere
improprie quod ſcȝ nõ poteſt eſſe tale niſi alterum ſit
tale:vt ſortes non poteſt eſſe dñs niſi ſit aliquis ſeru⁹
et ſic negatur maior et cõceditur minor ¶ Ad tertiaȝ
dicitur ꝙ ſi ordo ſumatur ꝓprie non omnis relatio eſt
ordo:ſi autem ſumatur improprie ꝓ omni habitudine
vni⁹ ad alterum tunc entis ad non ens bene eſt ordo.

Dubitatur ſecundo vtrum cuiuſlȝ cauſe realis ad
ſuū cauſatū ſit relatio realis ¶ Argui
tur primo ꝙ nõ:q̄cunq ad ſeinuicē realiter referūtur
realiter debēt eſſe eiuſdē ordinis cū cauſato. ſed ſic nõ
eſt de cauſa et cauſato:igitur: maior pȝ q: relatio ſen-
ſibilis ad ſenſum nõ eſt relatio realis:q: ſenſibile ⁊ ſē-
ſus nõ ſunt eiuſdem ordinis. Itē oē realiter relati-
uū ad aliq̄d ē ordīatū ad aliud:oē realiter ordinatū
ad aliud dependet ab illo:ꝗ oē depēdēs eſt īꝑfectum
ſed prima cā non eſt īperfecta:igitur. Item in pria cā
nichil eſt quod aliquid aliud a ſe exigat:q: illo corrup
to neceſſe eſſet primā cām corrūpi:et ſic vel neceſſe eſſet

plura eſſe ſempiterna: vel primā cauſā eſſe ſempiternā
¶ In oppoᵐ arḡ qꝛ q̄lꝫ
q̄ nō refertur realiter ad aliud ſui effectus vt prima cauſa eſt
cā eſt realiter ꝓductiua ſui effectus vt prima cauſa eſt
creatiua et ꝓductiua rerū: igitur. Item ſi referatur
et nō realiter ſequitur ꝙ ſolum refertur ſcḋm rōem. ſt
ergo refertur cōtingēter cū nō eſt ꝓductiua rerū niſi
ꝑ opationē aīe. et tunc implicat ꝯdictionē: qꝛ quicq̄d ē
ꝓductiuū eſt ꝓductiuū alicuiꝰ: q̄ eſt ꝓductiuū rlōis
¶ Ad primā rōem dubii negatur maioꝛ: qꝛ ſi illa eēt
vera tunc cātū nō realiter referretur ad ipſam cauſam
Ad ꝓbationē dicitur ꝙ ſicut ſenſitiuū realr refertur
ad ſenſibile: puta ſenſibile realiter refertur ad ſenſiti-
uum: qꝛ ſenſibile ē realiter ſenſuū ſenſibile ¶ Ad ſecū
dam negaꝛ maioꝛ accipiendo ordinatū ꝓprie: ſꝫ conce
ditur accipiendo ordiātū īproprie. ꝛ in hoc ſenſu nega
tur minoꝛ

Dubitatur tertio vtrū idē realiter referatur ad ſeipſum ¶ Et arguitur ꝙ nō ꝑ ariſto
telē in hoc q̄nto dicentē ꝙ qñ itellectus dicit aliquid
eſſe idē ſibiipſi: tunc vtitur vno vt duobꝰ: q̄ talis re-
latio nō eſt ꝑter opationē intellectus. Itē relatiā ſunt
quibꝰ hoc ipm eſſe eſt ad aliud quodāmō ſe hr̄e: ſꝫ idē
nō eſt aliud a ſe: igitur. Itē terminꝰ abſolutꝰ dr̄ a re-
latiuo ꝑ hoc ꝙ terminus abſolutꝰ ſignificat rem ad ſe
relatiuus vero ad aliud: ſꝫ idētitas ſignificat rē ad ſe
q̄ eſt terminus abſolutus et nō relatiuꝰ ¶ In oppoᵐ
arguitur qꝛ ſortes ſecluſa omni opatione intellectus
eſt ſibiipſi idē realiter. igitur. Ad primā rōem dubii di
citur ꝙ ariſtoteles ibi vult dicere ꝙ duplex eſt identi
tas. Prima eſt eoꝝ que ſunt plura: vt idētitas gn̄is vel
ſpēi. Alia eſt vniꝰ ſcꝫ numeralis iō pōt itelligi duplr̄ ſi
cut ꝙ itellectus vtatur vno vel duobus. Unoº ꝙ vtaꝛ
vno ꝑ duobus. Alio mō ꝙ ſic vtatur vno idētitate nu
merali ſicut vtiꝛ duobꝰ idētitate gn̄ica: et ſic eſt veruꝫ
¶ Ad ſecūdā dr̄ ꝙ nō oꝫ ꝙ illud qḋ eſt ad aliq̄d refera
tur ad illud qḋ eſt realiter ad aliud: ſed ſufficit ꝙ refe-
ratur ad aliquid acceptum ſub alia rōe ¶ Ad tertiam
dr̄ ꝙ aliquid dr̄ ſignificare rē ad ſe dupliciter. Unoº ꝙ
ſignificat eam ſine cōparatiōe: et tūc talis terminꝰ eſt
abſolutus. Alioº ꝙ ſignificet eā cū cōparatōe ad ſeipāꝫ
et talis terminus eſt relatiuus.

Ad rationes q̄ſtionis. ¶ Ad primā negaꝛ añs. nulla eīm talis hītudo media eſt ne-
ceſſaria ad hoc ꝙ aliq̄d referaꝛ ad aliud. Ad ꝓbatōeꝫ
dr̄ ꝙ illa accepta ī ꝓpria acceptōe ſunt falſa: ſed per ca
verba ariſtoteles vult dicere ꝙ ad hoc ꝙ aliq̄d dicaꝛ
relatiue req̄riꝛ aliq̄d aliud ab eo ¶ Ad ſecundam ne-
gatur añs. ad ꝓbationē dicitꝛ ꝙ formalis effectus re-
lationis eſt eſſe rlm̄ ſicut formalis effectus albedis eſt
eſſe albū. aliquid eīm pōt eſſe rlm̄ ſine opatione anime
¶ Ad ſecundā ꝓbationem negatur añs: ſed dicit ari
ſtoteles ꝙ hoc cōtingit mutabile verū eſſe alteruꝫ vel
mutans. ꝑ quod intendit ꝙ contingit vnū eoꝝ referri
ad aliud de nouo ſine hoc ꝙ relatiuum referatur de
nouo: hoc autem fit ſine noua acq̄ſitione relationis in
eo qḋ non mutatur. Ad tertiam ꝓbationem dr̄ ꝙ rela
tio dicitur habere eſſe debiliſſimum nō quia ſit mino-
ris entitatis q̄ aliquid eorum ſed quia eſſe ad aliquid
non eſt eſſe aliquid ſecunduꝫ ſe: ſed ad aliud ¶ Ad ter
tiam dicitur ꝙ fundatur in partibus equalibus. que
licet ſint diſtincta ſiue nūeralr̄: ſunt tamen idiſtincte

ſpecifice. Ad aliam ꝑtē dicitꝛ ꝙ ꝓprie loquēdo nec pr̄
nec paternitas fundaꝛ ſuꝑ genuiſſe: ſꝫ nichil ſit pater
niſi genuerit et nichil ſit filius niſi ſit genitus. vñ fū-
damētū relatiui in ꝓpoſito eſt terminus abſolutꝰ vel
minꝰ cōnotatiuꝰ q̄ rlm̄ ſupponēs ꝓ eodē ꝓ q̄ ſuppoīt
ipm relatiuū: vt ly aīal eſſet fūdamētū huiꝰ termī rlti
pater et ly hō huiꝰ termini dn̄s: et hoc in creatis rebꝰ
¶ Ad primā rōem poſt oppoᵐ in ſcḋo notabili dr̄ ꝙ q̄
libet relatio poteſt vere intelligi nō intellecta oppoſi-
ta relatione: ſed verū eſt ꝙ relatio non poteſt intelligi
eſſe vel rlm̄ eſſe rlm̄ niſi terminus eius intelligatur.
¶ Ad auctoritates dr̄ ꝙ ille ſunt vere ſed nō ſimplici
ter. rō in ꝓpoſito non ſequitur intentū. qꝛ noīa hmōi
non ſunt rlōes neqꝫ illa q̄ dn̄r referri ad aliud ſꝫ noīa
ſūt ipoꝝ relatiuoꝝ q̄ ad aliq̄d dicuntur.

Queritur tertio vtrū relatio ſit entitas ab oī en
titate realiter diſtincta. ¶ Arḡ ꝙ ſic qꝛ
q̄lꝫ rlō a q̄lꝫ ētitate abſoluta ꝑdicamētaliter diſtinguiꝛ
ḡ et realiter. Cōfirmaꝛ qꝛ iter extrema eiuſdē ſpēi non
poſſunt eſſe rlōes diſtincte: qḋ eſt flm̄: nā inter caloꝛem
ꝓducētē ꝛ ꝓductū fundaꝛ rlō ſimilitudinis et relatio
paſſiui ad actiuū. ſeq̄retur etiā ꝙ oēs rlōnes fundanꝛ
ſuꝑ rebus ſpē diſtinctis eēntialiter diſtinctis. qḋ tn̄ ē
flm̄. nā ſimilitudo eadē ſcḋm ſpēm eſt albi ad nigrū: et
nigri ad albū ¶ Scḋo argꝛ ſic. īpoſſibile eſt eadē rem
numero ſimul deſinere eē et nō deſinere eē: augeri et
non augeri: multiplicari ꝛ nō multiplicari. ſꝫ rlō aliꝗ
pt̄ deſinere eſſe nullo deſinēte abſoluto. pt̄ etiā itendi
nullo abſoluto itēſo: et multiplicari nullo eiꝰ abſolu-
to multiplicato. igꝛ. mīoꝛ pꝫ ꝛ gr̄a exēpli poīꝛ ꝙ ſortes
et plō ſint albi eēntialr̄: tūc ſi corrūpaꝛ albedo plōnis
ſilitudo ſortī corrūpeꝛ nullo eiꝰ abſoluto corrupto: q̄a
adhuc remanebit albus: ſi vō itēdaꝛ albedo plōis ſic ꝙ
fiat eq̄lis albedī ſortī tūc ſilitudo ſortī itēdꝛ nullo eius
abſoluto itēſo. ſi vō cicero de nouo fiat albꝰ tūc ſilitu-
do ſortī nouiter multiplicꝛ nulla eꝰ re abſoluta multi
plicata. igꝛ. Et cōfirāꝛ. qꝛ tūc oppoſita eēnt eadē res et
ſilitudo ꝛ diſſilitudo eēnt eadē albedo ¶ Terº ſicaꝛ. nihil
ē fūdamētū ſuiipſiꝰ: ſꝫ res abſoluta ē fūdamētū rlōnis
igꝛ. Cōfirāꝛ qꝛ ſi rlō nō eēt res a re abſoluta diſtincta
tollereꝛ oīs cāitas cāꝝ ſcḋaꝝ ꝛ oīs ꝯpō ꝛ oīs vnio. ꝯña
tꝫ q̄ ad pᵐ qꝛ ad cālitatē cāꝝ ſcḋaꝝ req̄ꝛ ap ꝓpriaº: q̄ ſi ap
ꝓpriaº ſit res ap ꝓpriate ſeqꝛ ꝙ ita ille res vē ſūt ꝓdu-
ctiue effectꝰ qñ nō ſunt ap ꝓpriate ſicut qñ ſūt. ꝛ tlis ap ꝓ
priaº nihil poīt ī eis. ſeq̄reꝛ etiā ꝙ res diſtātes eēt eq̄ vē
vnite ꝛ ꝯpoſite ſicut res ꝯiūcte: qꝛ vnio et ꝯpō nihil po
nūt ī ipa re ¶ In opᵐ arḡ: qꝛ ſi ſilitudo eēt alia res ab
albedie tūc albū ſilē eēt ꝯpoſitꝰ altero: ſꝫ hº ē flm̄ igꝛ.

Sciendū eſt pº ꝙ dn̄r ari. ī iſto 3º tractatu diſtiguit
terios ꝑtinentes ad paſſiōnes ſubiecti. ꝛ
ſūt q̄tuordecī noīa q̄ diſtiguūꝛ ſcꝫ ꝑfectū: termiꝰ: ꝑꝫ q̄d
ꝑ ſe: diſpō: hītꝰ: paº. priuaº: hr̄e ex alio: pꝭ: totū coloboꝫ:
genꝰ: diuerſa: flm̄ ꝛ accidēs. Poīꝛ ḡ pmꝰ moꝰ ꝑfcī ē eē
qḋ nō ē accipe aliq̄d qḋ ſit eiꝰ pꝭ: vt tp̄s dr̄ ꝑfcm̄ cui
nihil deēſt qḋ ſit pꝭ eiꝰ ¶ Scḋoº dr̄ ꝑfcm̄ cui nulla di
ſpō q̄litaria deficit ſm̄ quā dicimꝰ aliquē ſciētē vel ꝑfe
cte vtuoſū: et iſte moꝰ trāſferꝛ ad malū ſm̄ quē diciꝰ
aliquē eē ꝑfcm̄ latronē ¶ 3ºº dr̄ qḋ attīgit ad vtuteꝫ
vel ꝓpriā opatōeꝫ eiꝰ ¶ 4ºº dr̄ ꝑfcm̄ qḋ ꝑtīet ad finē
ꝓpriū: et iſte modꝰ trāſferꝛ ad malā ſignificatōeꝫ qꝛ di
cimꝰ aliquē eē ꝑfecte corruptū. ꝛ q̄lꝫ iſtoꝝ moꝝ dr̄ du-

Methaphiſice

¶ Ad tertiam dr̄ q̄ res abſoluta nō hʒ rōnē fundamē-
ti reſpectu rei rōnē niſi ꝑ fūdamentū intelligaᷣ ſbm:
ſed terminus ſignificans rē vt abſoluta eſt hʒ rōnē fū-
damēnti reſpectu termi ſignificantiſea vt relatiā.
¶ Ad cōfirmationē negatur ꝯſequentia et cū dr̄ q̄ ta-
lis approximatio nihil ponit in eis. ḡ non magis rē
negaᷣ ꝯña. qꝛ per eā ſit q̄ inter agens et patiens non
ſit ſpaciū intermediū actionē impediens. ¶ Ad ꝓba-
tiones ſcd̄i et tertii negatur ꝯña. qꝛ lʒ ꝯpō ſit res que
cōponūtur et vnio res que vniūᷣ: tñ qualſcūq; ſe hñ-
tes non componit. ſʒ ſolū q̄ñ vnū eſt formā et actus alte-
rius et aliud eſt potentia.

¶ Et hec de quinto methaphiſice.

Principia et cauſe ſi queruntur entium palam autem q̄ inquātum entia.

¶ Circ̄ ſextū methaphi-
ſice q̄riᷣ ꝑmo vtrū ad ſolā
methaphiſicam ꝑtineat
conſiderare quiditates oīʒ rerum in particulari. Et
arguitur primo q̄ ſic per ariſ. in textu dicentē q̄ nulla
ſcīa facit rōnē de quo quid eſt: ſʒ eo ſuppoſito declarat
aliquas paſſiones de ſuo ſubiecto. ¶ Scd̄o ſic. oīs ſci-
entia cōſiderans de aliquo ſubiecto cōſiderat de ſpē-
bus, eius deſcendendo vſq; ad ſpāliſſima: ſʒ methaphi-
ſica eſt de ente inq̄ꝫtū ens. ḡ etiā de oī ente. ¶ Tertio
ſic. potentia ſuperior fertur in obiectum potentie iſe-
rioris ſm oēm eius rōnē. ḡ ſilᷣ eſt de hitu: ſʒ methaphi-
ſica eſt hitus prior oī alio hitu: ḡ ſi hitus inferiores co-
gnoſcunt quiditates rerum in ꝑticulari ſequiᷣ q̄ me-
thaphiſica eas cognoſcit. In oppoᵐ arᷣ ꝑ hoc q̄ḋ dicitᷣ
primo hᵒ ſapientis eſt cognoſcere oīa vt accidūt ¶ Et
ſtatim ariſ. ſe exponens dicit determinemᵒ autē nō ſin-
gularē ſciam habentē.

Sciendum Eſt primo q̄ in hoc ſexto ariſ. oñdit q̄-
mō ſcīa hʒ determiare de ēte Et diuidi-
tur in tria capitula. In prīo oſtendit quō ſcīa hʒ deter-
minare de ente et ſm quē modū hec ſcīa habʒ tractare
de ētibus: gr̄a cuius oñdit dr̄iam ſcientiaꝝ inter ſe.
In ſcd̄o determinat de ente per accidens. In tertio de
ente q̄ḋ ſignificat verū. ¶ Circa primū ponit iſtā ꝯᵒnē
Ad hanc ſciam ſpectat ꝯſiderare cauſas et principia
entiū inq̄ꝫtū entia ſunt. ¶ Probat. Ad aliquā ſciam
ꝑtinet ꝯſidare cās et principia entis inq̄ꝫtū ens: ſʒ hoc
non ꝑtinet ad ſcīas ſpēales: qꝛ vnaq̄ꝫ conſiderat cās ꝛ
pͥcipia circ̄ aliq̄ḋ diſtinctū genus entis: vt medicīa
conſiderat pͥcipia ſanitatis ꝛ methaphiſica pͥcipia
entiū mathematicaliū conſiderat. Ex quo infert duo
correlaria. Primū eſt q̄ nō eſt demonſtratio ſubſtan-
tie nec ipſius q̄ḋ q̄ḋ eſt: ſʒ quidā alius modᵒ notificatōis
Scd̄m ē nulla ſcīa oñdit ſi eſt de ſubiecto pʒ. eiuſdē rō-
nis eſt oſtendere ſi eſt ꝛ q̄ḋ eſt: ſed nulla ſcīa oſtēdit q̄ḋ ē
de ſubiecto. ḡ nec ſi eſt. ¶ Cōſeq̄nter oñdit diſtictionē
huius ſcīe ab aliis rōne cuiᵒ oñdit ꝯditiones phiſice
que ſūt tres. ¶ Prima eſt q̄ ipſa non eſt factiua ſcīe
vel actiua. probat. omnis ſcientia factiua vel actiua
eſt de rebus quarum principiū eſt in faciente: ſʒ ea de
quibus eſt phiſica hñt principiū ſui in ſe ipſis. et nō in
agente. igᷣ. maior pʒ. qꝛ factiuaꝝ principiū aut ē ars
aut intellectus: aut potentia quedam in faciente exi-
ſtēs. actiuarum vero principium eſt in agente prohere-
ſis. i. electio. idē enim agibile eſt eligibile. Scd̄a cōdi-
tio ē. phiſica eſt ſcīa ſpeculatiua. pʒ. oīs ſcīa vel eſt actīa
vel factiua vel ſpeculatiua: ſed phiſica nec eſt actiua
nec factiua. ḡ eſt ſpeculatiua. ¶ Tertia ꝯditio eſt phi-
ſica eſt ſpālis ſcīa. pʒ. qꝛ eſt circa aliquod determina-
tum genᵒ entiſ ſʒ circa ēs q̄ḋ poſſibile eſt moueri: et cir-
ca illam ſbam q̄ nō eſt ſeparabilis ſm rōnē ſaltē ꝓ ma-
iori ꝑte. et hoc dicit ad dr̄iam aīe rōalis ¶ Cōſequen-
ter declarat ꝯdᵒnes mathematice. Prīa ē q̄ mathēa-
tica eſt de abſtractis a motu et a mā ſenſibili. ꝓbat qꝛ
ipſa eſt de his q̄ in ſuis diffinitionibus nec motum nec
mām ſenſibilē includunt. ḡ eſt de abſtractis ſaltē ſʒ rō-
nē a motu ꝛ mā ſenſibili: et in hoc drūt diffinitiōes phi-
ſice ꝛ mathematice: qꝛ diffinitiōes phiſice ſunt ſicut dif-
finitiones ſymi que eſt per mām ſenſibilē. ſymū eſt na-
ſus curuus: ſed diffinitiōes mathematice ſūt ſicut dif-
finitiones ꝯcaui q̄ nō eſt per māʒ. Ex q̄ infert q̄ diffi-
nitiones entiū mā liuʒ debent dari ꝑ aliquod hñs hi-
tudinē ad motuʒ. ¶ Scd̄a cōditio ē q̄ ē ſpeculatiua. ꝓ-
bat. qꝛ lʒ non ſit de his que vere ſūt imobilia conſide-
rat tñ mobilia et ſeparata a mā. ḡ ipſa ē ſeparata a mā
ḡ ipſa eſt ſpeculatiua. ¶ Conſequenter oñdit nūerum
ſcīaꝝ ſpeculatiuaꝝ dicēs q̄ ſūt mathematica: metha-
phiſica: et phiſica. probat. qꝛ ſi eſt aliquod imobile ſe-
parabile et ſempiternū eius eſt aliqua ſcīa ſempiterna
que neq; ē phiſica neq; mathematica. ſʒ alia ab eis pri-
or ipſis: ſʒ ē aliq̄ḋ imobile ſeꝑabile et ſempiternū. igiᷣ
maior q̄ ad primā ꝑtē eſt nota. ſʒ q̄ ad ſcd̄am ꝑtē ꝓbat
qꝛ phiſica eſt de mobilibus et ſeparabilibᵒ. Mathēa-
tica v̄o lʒ nō ſit de immobilibus forſā tñ eſt de inſepa-
bilibus a mā. cū ḡ talia nec ſint mobilia nec ſeparabi-
lia a mā ſequiᷣ q̄ nec de his eſt phiſica nec mathema-
tica: ſed alia eſt ſcīa. minor pʒ. qꝛ neceſſe eſt aliquas
cās eē ſempiternas. Ex quo infert q̄ hec ſcīa q̄ theori-
ca dr̄ eſt nobiliſſima et honorabiliſſima. pʒ qꝛ ſi ē aliq̄ḋ
diuinū in nā ipſa cōſiderat de eo: Scd̄o ſeqᷣ q̄ ē dele-
ctabiliſſima. probat qꝛ theorice ſcīe ſūt delectabiliores
aliis. hec autē eſt delectabiliſſima īter theoricas. igiᷣ.
Et ſi queratur vtrū pħia ſit ſcīa ſpālis vel gñalis. rñ-
deᷣ q̄ methaphiſica et alie ſcīe ſūt circ̄ aliq̄ḋ determīa-
tū genᵒ ētiū. methaphiſica tñ ē oībᵒ cōis. Et ſubdit q̄
phiſica ē prīa pħia et nō ē aliq̄ ſba ꝑter res nāles ſʒ ſi
preter res nāles ſba imobilis aliq̄ ſit tūc ſcīa de illa e-
rit prīa q̄ erit de hmōi ſba imobili et ad eā ſpectabit cō-
ſiderare de ēte iq̄ꝫtū ens.

Sciendum eſt ſcd̄o ꝙ opinio aliq̄ꝝ ē q̄ ad metha-
phiſicā ſpectat conſiderare q̄ditates reꝝ ſic ꝙ nulla
ſcīa ꝑticularis quiditatē i rōe q̄ditati hʒ ꝯſidare: ſʒ cir-
ca eā ꝯſidat accītia ꝓpria. tñ prīo qꝛ oīs ſcīa eēt ſubal-
ternata methaphiſice: tū ſcd̄o qꝛ prīa cogᵒ de aliq̄ ē de
illo q̄ḋ prīo ſibi ſeſt: ſʒ methaphiſicᵒ primā cogᵒnē de
vnoq̄q; hʒ: ḡ methaphiſicᵒ cogſcit q̄ḋ q̄ḋ ē vnicuiq; prīo
ſeſt. illō aūt ē ſua q̄ditas igᷣ. iſta tñ motīa ñ ſūt ſufficiē-
tia. primū eī ñ ꝯcludit qꝛ ſcīa ſbalternata accipit ꝑtes
ꝛ pͥcipia ꝓpria a ſcīa ſbalternāte ſic aūt nō ſe hʒ me-
thaphiſica ad ſcīas ꝑticulares. igᷣ nec ſecundū mo-
tiuum concludit quia cognitio prima eſt duplex ſci-
licet confuſa et diſtincta. et ſimiliter entis vtraq;

cognitio eſt duplex vna quiditatiua q̄ñ inferius co=
gnoſcitur in ſuo ſuperiori eſſentialiter. Alia eſt per cō
ceptus cōnotatiuos q̄ñ aliquid cognoſcitur ī ſuis ac
cidentalibus. Tunc dicitur ꝙ ſi habeatur cognitio
prima et diſtincta et quiditatiua cognoſcitur rei qui
ditas et talem non h̄ȝ methaphiſicus. Si vero eſt cogꝰ
prima confuſa et quiditatiua tunc non per hoc cogno
ſcitur quiditas. ſed aliqua predicata quiditatiua priꝰ
cognoſcuntur et ſic etiam methaphiſicus de homine
cognoſcit ꝙ eſt ens et vnum.

Concluſio Methaphiſica non conſiderat quidi
tates oīm rerum in particulari: pȝ: q̄ꝛ
ſi ſic ſequeretur ꝙ ſcīe particulares ſuperfluerent.
Ad hoc rn̄dent aliqui negando conſequentiam q̄ꝛ ſcīē
tie ſpēales cōſiderant propria accidentia rerum l3 nō
conſiderent earum quiditatēs quia vel illa accidētia
inſunt rebus mediate vel īmediate: ſi īmediate ſequi
tur ꝙ ſunt demonſtrabiles qđ eſt fīm. Si mediate ꝙ ī
ſunt ꝑ quiditatem īmediate. aut per aliud a quidita=
te. Si primū ſequitur ꝙ ad methaphiſicū ſpectat cō=
ſiderare et demonſtrare huiuſmodi paſſiones. pȝ ꝯn̄a
q̄ꝛ mediū et extrema ſunt eiuſdem generis: ſed talis q̄
ditas eſt de conſideratione ſcīe methaphiſicalis et ipa
eſt mediū demonſtrandi paſſiones. ꝙ ipa eſt paſſio in
methaphiſica demonſtrabilis de ſuo ſubiecto. Si au
tem inſit per aliud: tunc illud eſt accidens et q̄rit
per quod inſit: et tandem deueniendū eſt ad aliq̄d qđ
īmediate per quiditatē cognoſcitur q̄re illud pertine
bat ad hāc ſcientiam: ꝛ q̄ꝛ illđ erit medium reſpectu il
lius qđ īmediate ineſt per quiditatē ſequit̄ ꝙ illđ qđ
mediate ieſt erit de ꝯſideratōe huius ſcīe: ꝛ ita oēs ſcī
entie ſuperfluerent. ¶ Itē in nulla eius parte conti=
net quiditatem eiuſdem rei in particulari niſi prima=
rū partiū entis que ſm̄ ariſ. in multis locis ſpectant
ad hanc ſcientiam de ente. ꝙ ſi debeat conſiderare oēs
huiuſmodi quiditates a nullo tradita eſt ſufficienter.
īmo ab ariſ. tradita eſt diminutiſſime

Concluſio Scientie ſpēales h̄ñt conſiderare qui=
ditatē ſuoꝝ ſubiectoꝝ: pȝ q̄ꝛ ſi ſuppōe
rent eam ſequeretur ꝙ oēs ſcīe eēnt methaphiſice ſub
alternate quod eſt fīm et pȝ ꝯn̄a. q̄ꝛ oīs ſciētia accipe
ret ſua principia propria a methaphiſica. igr̄. añs pȝ
q̄ꝛ propō in qua predicatur diffinitio de diffinito ē pri
cipiū demonſtrandi paſſiones de ſubiecto: et illa acci
pitur a methaphiſica. ꝙ quelibȝ ſcientia acciperet ſua
principia propria a methaphiſica. Itē conſiderans ali
quid ſub aliqua rōe cōſiderat oīa que inſunt illi ſȝ il=
lam rōnē. ſed oēs proprie paſſiones inſunt rei per pro
priam quiditatē eꝰ: ꝙ ſi methaphiſicus ꝯſideret q̄dita
tē rerū in ꝑticulari cōſiderabit oēs paſſiōes: vel ſi eas
non conſideret: ꝙ neqȝ quiditatē et per ꝯn̄s quiditatū
ꝯſideratio pertinet ad ſcīas particulares ſiue ſpāles.

Queritur Utrū de rōe h̄itus practici ſit eē actiuū:
et cāliuū eiuſdē de quo eſt? Et videtur ꝙ ſic per ariſt.
dicentē ꝙ ſcīe actiue vocantur practice. igr̄. et eas vo
cat ꝯmentator operatiuas. Item ſexto et ſeptio me=
thaphiſice dr̄ ꝙ a domo que in aīa eſt fit domꝰ ex̄ aīaȝ
et ꝙ talis actiuitas ñ ſolū ꝑ mođ directiȝ ē ꝑ mođ cāl
ꝛ ꝓducentis intelligenda ſit: pȝ: q̄ꝛ ſi quis h̄ēret pſe
ctā ſcīam nālē cognoſceret perfecte oēs tranſlatiōes
et oīa quibus roſa h̄t gn̄ari tñ non h̄ret noticiā. igr̄.
hoc autem non contingit ꝓpter defectū h̄itus directi
ui: cū noticia ſua ſufficienter directiua ſit reſpectu ꝓ
ductionis roſe et hoc contingit q̄ꝛ roſā producere non
pōt. Cōfirmat per pħm ſexto methaphiſice dicentem
ꝙ illa ſcīa eſt practica que reſpicit res quarū p̄cipiū
eſt in agente: intellectus aut ars aut aliqua alia vir
tus. Pro dubio eſt aduertendū ꝙ opinio quorūdā eſt
ꝙ oȝ h̄itū illū eē practicū qui eſt de obiecto xp̄ualr̄ cō
tinente xp̄itatem directiuā opationis circa ipaȝ: cir̄
etiam rectitudinem opatiōis reſpectu voluntatiſ. Cō
tra quā opinionem ſic ar̄: q̄ꝛ ſi ſic ſequitur ꝙ metha=
phiſica q̄tū ad illam partē que eſt de pria cā eēt practi
ca. pȝ ꝯn̄a. q̄ꝛ pria cā ſm̄ illā opinionē cāt noticiā boꝝ
predicatoꝝ de ſe ſcȝ ꝙ eſt actus primus: eē ſūme perfe
ctū neceſſariū infinitū q̄ oīa demonſtrātur in metha=
phiſica. cōtinet etiā noticiā hꝰ pria cā eſt ſumme dili=
genda. Hec aūt noticia eſt directiua operationis vo=
lūtatis circa primā cām. Item ſequitur ꝙ de nulla re
mūdi poſſȝ h̄ēri ſcīa ſpeculatiua: q̄ꝛ nulla res mūdi q̄
non ſit bona: et per ꝯn̄s oēs res cōtinet virtualiter
et aliquā noticiā voluntatis. Item ſm̄ hūc doctorem
noticia incompleta rei directiua eſt. ꝙ noticia cōpleta
q̄ cognoſcitur eſt bona. vel talis aut talis eſt magiſ di=
rectiua. Alia opinio eſt dicentiū ꝙ rō practica nō cō
petit h̄itui ex obiecto propinquo ſolo: ſed ex obiecto re
moto. Sed hec opinio p̄mo ſic improbatur eo ꝙ aliq̄
ſcīa dr̄ practica non eo ē actiā ſed eo preciſe eſt actiua
q̄ꝛ eſt directiua ex propria et formali rōe. et nō q̄ꝛ eſt ī
tali ſubiecto vel tali h̄ȝ ꝙ ſit directiua. igr̄. minor pȝ:
q̄ꝛ ex nā ſua eſt principiū directiuū praxis. Itē peritꝰ
cum deperdit manū per hoc nō deperdit artē quā ha=
buit: neqȝ illa ars quā habuit de practica fit ſpecula
tiua. Alr̄ idem h̄itus ſucceſſiue eēt practicus et ſpecu
latiuus. Item ſequeret̄ ꝙ īpoſſibile eēt eundem de ea
dem re habere ſimul habitū practicū et ſpeculatiuuȝ
qđ eſt manifeſte fīm. et pȝ ꝯn̄a: q̄ꝛ vel ſciens h̄ȝ potētiā
productiuā obiecti vel non: ſi non nullus h̄itus quem
habet de illo obiecto eſt practicus. ſicut oīs habitꝰ quē
habȝ de illo obiecto eſt ſpeculatiuus. iđ alr̄ dr̄ ꝙ ſi loq̄
mur de vno habitu et ſimplici ille habitus eſt practi
cus qui mediante actu ſuo elicito eſt formalr̄ directi=
uus praxis: Si vero loquamur de habitu per aggre=
gationē tunc dr̄ ꝙ ſi contingat ſolū h̄itus ſpeculatiuos
per modum principioꝝ et aliquos practicos per mo
dum ꝯ°nū ſi ꝯueniētiā h̄ñt in gn̄e ſubiecti tunc dr̄ ꝙ
talis habitus eſt magis dicendus practicus q̄ ſpecu=
latiuus. pria eī pħia moralis dr̄ practica q̄uis multoſ
h̄itus ſpeculatiuos contineat: et ſimilr̄ de medicina.
hoc etiā pȝ ꝑ ꝯmētatorē ſcđo methaphiſice dicentem
ꝙ ſcīa non eſt digna dici practica que ſpeculat̄ de cau
ſis rerū et de diffinitionibus eaꝝ: vt ſcientes agant.
Ad primā rōnē dubii dr̄ ꝙ ſcīa practica dr̄ operatiua
nō cāliter: ſed directiue. Ad ſcđam cōceditur maior ne
gat̄ aūt mior. ¶ Ad probationē dr̄ ꝙ noticia talis nō
eſt productiua cālr̄: ſed ſolū virtualiter q̄ꝛ ex talibus cō
cluſionibus tanq̄ ex principiis formari p̄ñt propōnes
tanq̄ practice. ¶ Ad confirmationē dr̄ ꝙ loquitur de
principio non effectiuo: ſed directiuo.

Queritur Utrum de ente per accñs poſſit eſſe ſci
entia. et ar̄ primo ꝙ ſic. quia ariſtoteles

in hoc ſexto determinat de ente per accidens. et in ſe-
cũdo phiſicorum de cauſis per accidens. igitur. Item
hec ſciẽtia eſt de ente inq̃tum ens: ergo ẽ de oĩ ente: ſed
ens ꝑ accñs eſt ẽs. igr. Et ↄfirmatur qꝛ hec ſcia eſt de
decem primis generibus ſꝫ ẽs per accñs in aliquo illo
rũ cõtineť. igr ¶ Tertio ſic. ẽs ꝑ accñs ẽ aggregatũ ex duo
bus quorum vnũ accidit alteri. ⁊ de tali bñ eſt ſciẽtia.
vt de figurato corpore. igr. ¶ In oppoᵐ eſt ariſ. in tex
tu. ¶ Pro dubio eſt aduertendũ ꝙ ariſ. in hoc ſcdo ca
pitulo aufert ens per accñs a ſua ↄſideratione dicẽs
ꝙ nulla eſt de ente ꝑ accñs ſpeculatio. Probat rõe et ſi
gno. Signo ſic nulla ſcia vel ars aliq̃d de eo ↄſiδat. fa
ciẽs ei domũ nõ ↄſiδat q̃ accidũt domui facte: qꝛ talia
ĩfinita ſũt: vt ꝙ ĩpa ſit voluptuoſa iſtiſ: illis xᵒ nociua
rõe ſic illiᵒ qδ nõ eſt nõ ẽſcia: ſꝫ ſic ẽ de ẽte ꝑ accñs. igr
minorẽ ꝓbat dupl̃r. Prĩo añtẽ plõis q̃ dicit ſophiſticã
eẽ de non ente: qꝛ rões ſophiſticoꝝ ſũt maxĩe circ̃ accñs
ſicut hec rõ quicq̃d eſt ⁊ nõ ſemper fuit factũ eſt gram
maticus: muſicus eſt: ergo grammaticus muſicus fuit: ſꝫ
ↄñs eſt falſũ poſito ꝙ prius factus ſit muſicus et pᵒ grã
maticus ſiue eẽ: qꝛ quod factũ eſt vnica factiõe factuꝫ
eſt: muſicus grãmaticus nõ eſt factᵒ vnica factiõe. igr
¶ Secũdo probat minorẽ predictã: qꝛ ẽtis per ſe et ꝓ-
prie dicti eſt gñatio et corruptio: ſꝫ entis per accñs nõ
eſt gñatio et corruptio. igr Et ſubdit ꝙ tñ dicendũ eſt
q̃ ſit nã .i. rõ entis ꝑ accñs: et tunc facil̃r apparebit q̃
re eius non eſt ſcia. ¶ Ad dubiũ rñdetur ꝙ ẽs ꝑ acci-
dens accipiť dupl̃r. Vnoᵒ pro cõi intentione huius q̃d
eſt eẽ ens ꝑ accñs. Alioᵒ ꝓ illo qδ denoĩatur eſſe ens
per accñs. Secũdo mõ xᵒ accipiť quinq̃ mõis. Priᵒ
pro oĩ eo qδ non eſt ſbã: et ſic de eo bene eſt ſcia. Secũ-
doᵒ ꝓ aggregato ex ſubiecto et accñte ĩſeꝑabili. Tertio
mõ ꝓ illo qδ nec accidit nec eſt vt in pluribus. Quar
toᵒ ꝓ ꝓpõne vera cõtingente. Quintoᵒ pro aggre-
gato ex ſubiecto et accidente ſeparabili. De aliq̃ etiaꝫ
eſt ſcia dupl̃r. Vnoᵒ tanq̃ de obiecto propinquo. Alio
mõ tanq̃ de obiecto remoto. Tunc δr ꝙ de ente ꝑ ac-
cidens priᵒ ẽ ſcia pꝫ rõe añ oppoᵐ. Secũdo δr ꝙ de en
te per accñs ſcdoᵒ q̃tũ ad rõnẽ entis ꝑ accñs priᵒ ac-
cepti eſt ſcia. Pꝫ. qꝛ ens per accñs primoᵒ in ſcia q̃ eſt
de ĩpo ſupponit pro eo ſcdoᵒ accepto: vbi gratia ſubie
ctũ iſtius ꝓpõnis: omñe ens per accñs eſt extra ſꝑ et
freq̃nter ſuppõit pro hoc qδ eſt grãmaticus muſicᵒ hõ
albus edificare ſanare. igr. Tertio δr ꝙ de ente aggre
gato ex ſubiecto et accñte ſeparabili qδ non ineſt nec
ſꝑ nec in pluribus bñ eſt ſcia q̃tũ ad accidentia ꝓpria
pꝫ: qꝛ in medicina oñdiť ꝙ oĩs febricitans eſt calidus:
et ſic de multis aliis. febricitans δr aggregatum ex ac
cidente ſeparabili et ſubiecto. ¶ Dr quarto ꝙ de en-
te per accñs. i. de ꝓpõne vera per accñs non eſt ſcia
tanq̃ de obiecto ſcie. Pꝫ qꝛ tales ↄcluſiones nõ ſũt de
monſtrabiles. Rõnes dubii ſolute ſunt

Queritur Tertio vtruꝫ entis per accidens cauſa ſit ens per ſe et determinate. ¶ Et ar-
guitur primo ꝙ non: qꝛ quicq̃d hꝫ cauſam que eſt vt ĩ
pluribus illud eſt vt in pluribus: nullũ ens per acci-
dens eſt vt in pluribus. igitur. ¶ Item ex cauſa infer
tur effectus. ergo ſi cã ſit in pluribus et effectus. ¶ Pro
dubio ẽ aduertẽdũ ꝙ ↄñter ariſ. declarat nãꝫ ⁊ rõeꝫ ẽtiſ
ꝑ accñs circ̃ qδ põit duas ↄᵒnes. Prĩa ẽ ẽtiſ ꝑ accñs
cã non eſt illud qδ de neceſſitate eſt: ſed ens quod ẽ vt
in pluribᵒ rõe cuius prĩo diffinit ens ꝑ accñs. eſt qδ
neq̃ eſt ſemꝑ neq̃ vt in pluribus: vt ſi in diebus ca-
nicularibus fuerit hyems eſt per accñs. Si vero fu-
erit calor non eſt per accidens. qꝛ hoc contingit vt in
pluribus. ¶ Simil̃r hoc eſſe albũ ẽ per accñs: qꝛ non
eſt vt in pluribus: ſed aĩal eẽ nõ eſt ꝑ accñs qδ contin
git. quia aliquod aĩal puta cignus vt in pluribus eſt
albᵒ: ſimil̃r edificatorẽ ſanare eſt per accñs. qꝛ contin
git medicum eſſe edificatorem: nec hoc facit vt edifica
tor. ſed vt medicus. Ex hoc aũt deductiẽ patꝫ ſatiſ. ꝙ
cauſa entis per accñs eſt ens vt in pluribus. ¶ Et ſδ
dit ꝙ nã ẽtis per accñs eſt qδ ſcꝫ eſt aliquid quod ne-
q̃ eſt ſemper neq̃ vt in pluribus: vt mã que eſt in po-
tentia ad oẽs diſpões. ¶ Cõſequenter mouet ali-
quas concluſiones. Prima eſt vtrũ oĩa ſint poſſibilia
aliter ſe habere. Rñdet ꝙ entiũ quedã ſũt ſemꝑ: que-
dam ſunt magis: quedam ſunt ſm accidens. ¶ Vtrũ
tñ ſint aliqua ſempiterna poſt ſcrutabiť. Secunda q̃-
ſtio de ente ꝑ accidens non eſt ſcia: qꝛ oĩs ſcia eſt de eo
qδ ſemper eſt vel vt in pluribus: ſed ens per accidens
neq̃ eſt ſemper neq̃ vt in pluribus. ergo de ente per acci
dens non eſt ſcia: maior patet. quia omñe illud de quo
eſt ſcia eſt diffinibile ſed non contigit diffiniri niſi ſem
per eſt: vel vt in pluribus. igr. Ad dubiũ rñdeť ꝙ du-
pl̃r põt intelligi qδ eſt vt in pluribus eẽ cãm entiſ per
accidens. Vnoᵒ ꝙ ſit eius cã totalis qua poſita ĩpm
ponitur. et ſic falſũ eſt et in hoc ſenſu procedunt ratio
nes dubii. ¶ Secũdoᵒ põt intelligi ꝙ ſit cã entis ꝑ ac-
cidens licꝫ non totalis et neceſſaria. et hoc eſt verũ vt
inductiue probat ariſ. Nam domificator eſt per ſe cau-
ſa et vt in pluribus domificationis: et per accñs ſani-
tatis. et corpus vt in pluribus eſt cauſa voluptatis et
per accñs ſanitatis.

Ad rationes Ad primã δr ꝙ ſcie non faciũt rõeꝫ de quo quid eſt. i. demonſtrationeꝫ
qꝛ quod quid eſt non eſt demonſtrabile de eo cuiᵒ eſt:
ſed per aliquẽ alium modum oñditur qδ tetigit ſcdo
poſteriorum. et hoc eſt qδ dicit ſtatim poſt ꝙ ſubſtãtie
non eſt demonſtratio nec eiᵒ quodq̃d eſt: ſed eſt aliᵒ mo
dus oñſionis. Ad ſcdam cõcediť maior q̃tũ ad paſſio
nes cões gñis: ſed nõ q̃tum ad proprias ſpẽrũ. Illa
enim rõ ſi eſſet alicuius virtutis concluderet oẽs ſci
entias ſuperfluere. ¶ Ad tertiam negatur ↄña quia
potentia fertur in oĩa contenta ſub obiecto ſuo ſm ꝓ-
prias rõnes: ſed habitus fertur in ĩpam ſm cõeꝫ rõeꝫ
primi ſubiecti.

Dubitatur ſcdo vtrũ ad veritatem cathegorice de ineẽ mere de pñti requiratur ꝙ ſubie
ctum pro aliquo ſupponat. Vr primo ꝙ nõ per ariſt.
in quarto huius dicentem ꝙ non ens eſt non ens. ⁊ tñ
non ens nõ exiſtit. igr. Et confirmatur oẽs ꝓpõnes
demonſtrationẽ ingredientes ſũt neceſſarie: et tñ aliq̃
ſubiecta eaꝝ ꝓ nullo ſupponũt. añs pꝫ. Tum primo
qꝛ demonſtratio eſt ex neceſſariis. tñ ſcdo qꝛ tales ꝓ-
põnes ſunt in mã nãli. ergo neceſſarie. Et confirmať qꝛ
talis eſt ẽentialis predicati ad ſubiectum ↄuẽiẽtia. ergo
ſunt neceſſarie ¶ Item hec eſt ſemper vera roſa eſt ro
ſa: qꝛ nulla eſt verior illa in qua idem predicatur de
ſeipſo. ¶ Secundo ſic. bene ſequitur nullus ho-
mo currit. ergo ſortes non currit. ſorte mortuo: ſed
iſta conſequentia non valet niſi in virtute huius.

ſortes eſt hō: ḡ ſorte mortuo iſta eſt vera. ſortes eſt ho-
mo. ¶ In oppoᵐ aꝛ per auicenā p̄mo ſue methaphi-
ſice dicentē de non ente abſolute non enūtiatur aliq̄d
affirmatiue. et poſt ſubicit. Fatuū eſt hoīes eē q̄ dicūt
ꝙ aliquid eſt aliquid: ꝙuis non habeat eē. Iſti autē
ſunt de vnitate eoꝝ qui ſciunt. ¶ Rō autē que ꝓbat
eſt iſta q: vel id qđ đr de nō ēte eſt aliquid vel nihil ē: ſi
ſi aliquid tunc non ens hēbit diſpōnē qua eſt: ſi nihil
ſequitur ꝙ illud non erit in mente. ſed ſi nō ſit in nō
ente oppoᵐ erit verū: et illud qđ enuntiat aliquid de
non ente falſum.

Sciendum Eſt p̄mo ꝙ ꝯſiter ariſ. vult remouere quandam falſam opinionem circa p̄-
dicta. Et eſt ꝙ oīa que eueniūt de neceſſitate eueniūt
et hec opinio fundatur ī duobus. Primū ē ꝙ nō eſt
poſſibile aliquid fieri niſi p̄cedant cauſe ſufficientes
eoꝝ quo ſufficiūt ad hoc ꝙ illđ fiat. Scđm eſt. ꝙ poſitꝫ
eoꝝ quo ſufficiunt cauſis ſufficientibus aliꝯ effectus
ꝓducitur talis effectus. Dicit
ad producendū effectū ergo ꝙ principia et cāe generabiliū et corruptibiliū
alī ſunt ſine hoc ꝙ ex eis ſequatur generatio. pꝫ: q: ſi
non oīa de neceſſitate eueniunt qđ eſt impoſſibile qđ
probatur ſic. q: oīs effectus hꝫ aliquā cām per ſe ex q̄
de neceſſitate ſequatur vt ꝙ iſte de neceſſitate morie-
tur vel per infirmitatē vel per violentiā. Nam ex ne-
ceſſitate ſequeretur ꝙ ſi exeat domū morieť: eo ꝙ re-
periet latrones et de neceſſitate ſequeretur ꝙ ſi ſitit
exiret domū ad bibendam aquā. et ſi comederet ordinate
moriret. ¶ Ex predictis infert ꝙ cāꝝ quedam ſūt ex
quibus de neceſſitate ſequitur effectus. Alie ſūt non
ex quibus de neceſſitate ſequitur effectus. ¶ Aň aūt
proueniat ꝙ ex aliquibus cāis non ſemper ſequatur
effectus. aut ex mā: aut ex fine: aut ex agente indigꝫ ꝑ
ſcrutatione. Cōſeq̄nter in tertio capitulo determinat
ariſſ. de vero et falſo et p̄mo oñdit in quo conſiſtant
Secūdo oñdit drīam veri ab ente. Circa primū dicit ꝙ
ens acceptū pro vero et nō ēs pro falſo conſiſtunt ī cō
pōne et diuiſione intellectus; et faciunt ſibi ꝯtradicti
onē: q: cuiuſꝫ ꝯdictionis altera pars eſt vera et alte-
ra falſa. ¶ Quod probat q: in oī cōpoſito affirmatia
eſt vera et in oī diſiuncto negatia eſt falſa. igř. Quod
exponit ꝯmentator dicens ꝙ affirmatiua ꝯpōnē ſigni
ficat in entibus. negatiua vero diuiſionē. ¶ Et ſi q̄ra
tur vtrū verū et falſum que ſunt oppoſita pñt ſimul
eē in aīa. rñdetur ꝙ pñt eē ſimul et etiā ſeparati q: ſi-
mul pñt formari oppoſite propōnes et ſucceſſiue. diffe
runt autē bonū a vero. q: bonū et malum ſunt in re-
bus: verū et fīm ſunt in mente ſiue in intellectu. Non
tamen in quolibet actu eius: ſed in illo actu qui dicit
compō vel diuiſio et hoc probat: q: cōpō et diuiſio ē ī
mente et non in rebus. ¶ Ex quo infert ꝙ ens acce-
ptum pro vero differt ab entibus īcōplexis que ſūt de
cē predicamēta. ſcilicꝫ quid: quale: q̄tū: et ſic de aliis.
Ex predictis concludit ꝙ ens acceptum pro vero ꝛ ēs
per accides p̄termittenda ſunt: pꝫ: q: alterius eorum
ſcilꝫ entis per accñs nō eſt cā determinata. Alterius
vero eſt aīe paſſio.

Sciendum Eſt ſecūdo ꝙ de neceſſitate propōnum ſunt multe opiniones ¶ Quidā ponūt
eēntias rerum eē eternas quare concedunt propōes
de mā n̄lli eē perpetue veritatis. ¶ Sed hec opinio ē
falſa: q: ſequereť ꝙ eēnt multa eterna oīno indepen-
dentia. i. ꝙ nulla noua entitas fieret in rebus: et ꝙ ea
dem mā nūero eēt pars multoꝝ: et ꝙ etiā nihil corrū-
peretur ꝑ deſtructionem alicuius partis: ſed hec oīa
ſunt abſurda. igiť. ¶ ꝙ aūt eēt eadē mā nūero multo
rum hoīm pꝫ. q: vel eēntia ſortis ab eterno eſt compo-
ſita ex mā et forā tunc ſi non corrūpatur ī mā ſua ītro
duceretur noua forā: q: corruptio vnius eſt generaꝰ
alterius: aut ḡ forā ſortis remanebit in ea vel non. Si
non ſequitur ꝙ eēntia ſortis diſſoluitur: et ita nō erit
perpetuus in eē eēntie. Si ſic ſequiť ꝙ illa mā ſimul
erit pars ſortis et platonis; iđ alii dicunt ꝙ lꝫ eēntie
rerum non ſint perpetue: multe tñ propōnes ſūt ne-
ceſſarie propter neceſſariā hītudinē predicati ad ſub-
iectum. Cōtra vel illa hītudo eſt in ipis rebus vel in
ipis terminis. ſi in rebus cū poſſint non eē. ſequiť ꝙ hi
tudo p̄t nō eē. vſic ſi ē neciā. Itē xitas ipius propōis
ſupponit ita eē in re ſicut per ꝓpōnē ſignificať. ḡ nul-
la hītudo exñs in terminis ē ſufficiens cā xitatꝫ ꝓpōis
Itē pi rōe iſta eēt neceſſaria oīs cā eſt effectus. cīs mā
eſt forā. pꝫ ꝯñā: q: inter cām et effectum māꝫ et formaꝫ
eſt neceſſaria hītudo q̄ neceſſaria hītudo ſufficit. Item
ipi cōcedūt iſtā eē neceſſariā mā ē informata forā nulla
aīa vel forā exñte: et negant iſtā. mā ē forā: ſꝫ hoc nō ē
propter diuerſitatē hītudinū: q: nulla ē hītudo mate-
rie ad formā niſi propter hītudinē materie ad formaꝫ
ḡ hītudo illa non ſufficit.

Conclusio p̄ia. Ad veritatē ꝓpōis nō ſufficit p̄di
catū eē de intellectu ſubiecti. pꝫ q: tūc
oēs iſte eēnt xe. hō ē aīa rōnalis: aſinus riſibilis eſt
riſibilis: aſinus volās hꝫ alas: ſꝫ ꝯñs ē fīm. igř: ꝯña pꝫ
q: in oībꝰ illis p̄dicatū ē de itellectu ſubiecti. ¶ ꝙ aūt
p̄dicte ſint falſe. pꝫ et gr̄a exēpli ſumať vna illaꝝ puta
iſta. aſinꝰ riſibilis ē riſibilis. hūſeqť aſinꝰ riſibilis ē ri
ſibilis. ḡ aſinꝰ ē riſibilis. ꝛ ꝑ ꝯuerſionē ſeqť. ḡ aliq̄d ri
ſibile eſt aſinꝰ riſibilis. ꝯdictoria eiꝰ ē xa. i. iſta nullū
riſibile ē aſinꝰ riſibilis. Itē iſta ē falſa. aſinꝰ riſibilis
eſt res hñs riſibilitatē ḡ ꝛ p̄ia. añs pꝫ: q: iſta rō res hñs
riſibilitatē ē rō falſa hꝰ qđ ē aſinꝰ riſibilis. ḡ nulliꝰ eſt
rō: ꝯña tꝫ ꝑ ariſ. ī quinto hꝰ dicētē. falſa aūt rō nulliꝰ eſt
ſimpliť rō: ſꝫ q̄d nulliꝰ ē rō de q̄ đr. ḡ iſta ē falſa. oīs aſi
nus riſibilis eſt res hñs riſibilitatē. Itē hū ſeqť omis
aſinus riſibilis ē riſibilis. ḡ aſinꝰ ē riſibilis. ꝯꝰ ē falſa.
igitur.

Conclusio Secūda. Cuiuſlꝫ ꝓpōis cathegorice ve
re de inēē et mere de p̄nti ſubiectū ꝓ aliquo ſuppoit
ꝓbꝫ: q: talis ꝓpō ſignificat aliq̄d icē alicui ſignificat rē
inēē rei. āt ꝯceptū ꝯceptui: āt rē nō eē rei vel eꝫ. āt nō
ens nō ēti. Nō tria vltia: q: qđ nihil ē ipm nulli ineſt:
nec ſibi aliq̄d ineſt. Nec primū: q: ſbm ꝓ nullo ſuppo-
nit. ḡ ipm nō accipiť pro aliqua re cui inſit p̄dicatum.
Nec ſcđm q: vel ꝯceptus illi ſupponūt ꝓ ſe vel pro ali
is. nō primū q: nihil eſt tale ꝓ q̄ ſuppōat. ſi primū tūc
fīm erat q: ſbm ꝓ nullo ſuppōit. fīm eſt etiā ꝯceptū ſb
iecti eē ꝯceptū p̄dicti Itē oīs ꝓpō xa cathegoricē mere
de p̄nti ſignificat taliť eſſe q̄liť eſt ſed ſi ſubiectū pro nul-
lo ſupponat non eſt in re taliť qualiť ſignificat. igitur
Minor patet. quia aliqualiter eſſe non diminutum
prime cauſe ſupponit eſſe ſimpliciter: ergo quod non
aliqualiť eſt nō eſt. Item ſuppoſito ꝙ nihil eēt preter
deū ſi iſta ſit vera ſortes ē hō ipa ſignificat aliquid de

C. 1497